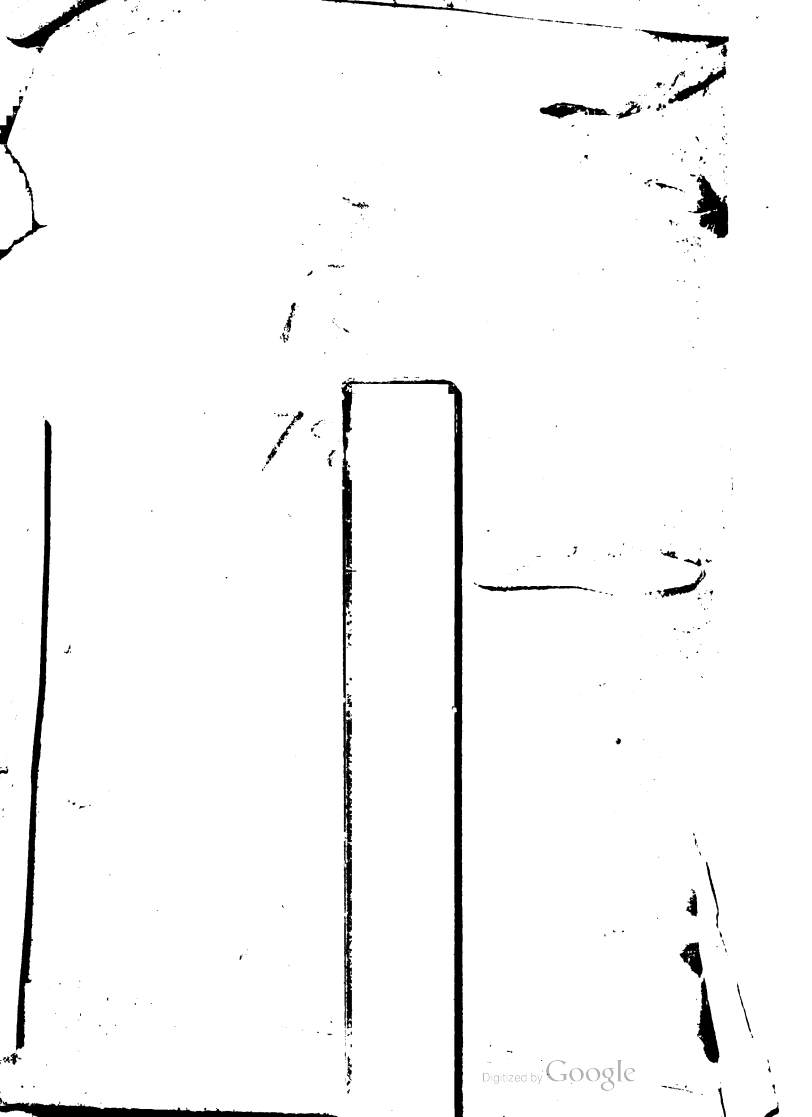

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

70

Rw

2417

fr. Jese aug. 16
FRANCISCI
CASONI OPITERGINI

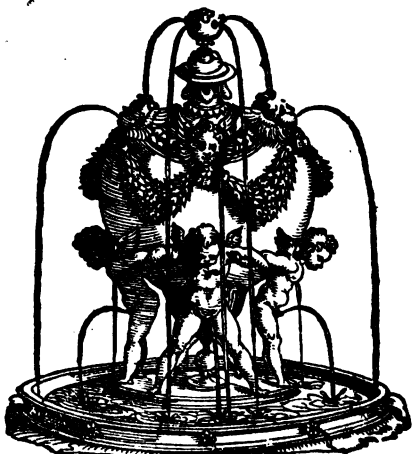
IVRISCONSULTI CELEBER-
rimi, atque criminalium rerum peritissimi de
indicijs, & tormentis tractatus duo.

Quibus accesserunt.

DOCTISSIMA QVÆDAM
eiusdem de Accusationibus, & In-
quisitionibus singularia.

OMNIA NVNC PRIMVM
in lucem edita.

CVM PRIVILEGIO
Illust. Senatus Veneti.

V E N E T I I S . M D L V I I .

Stadtbibliothek
Augsburg

19942

AMPLISSIMO²

VIRO AVGVSTINO BARBA-

dico patricio Veneto, ac aduocatori dignissi-
mo Franciscus Casonus. S. P. D.

*R*bitror materiam indici-
ciorum esse omnium diffi-
cillimam, & sine mutuo
auxilio artis oratoriae sa-
tis percipi non posse: cuius artis, caetera-
rarumq; bonarum artium Iurisconsulti
non expertes fuerunt. Qua de re secun-
dum oratores responsitarunt. l. aut facta,
& l. Cicero. ff. de poen. eaq; praes-
cipue scientia ad enodandos plerosque
turis laqueos utebatur Labeo Iuris-
consultus secundum Gellium lib. xij.
Cap. x. & xij. Et licet apud crimis

A ij

nalia tractantes sit abundans rerum ,
& indiciorum copia : est tamen rudis ,
indigestaꝫ moles , nisi eam ars in ordi-
nem digestam disponat ; nam secundum
» glos. in s. igitur in proœ. Institu. diuis
» sio , siue partitio animum legentis inci-
» tat , mentem intelligentis præparat , &
» memoriam artificiosè reformat. Vn
» de lectio carens hac uirtute tumultue-
tur necesse est , et sine rectore fluctuet.
Quapropter totus hic tractatus ser-
uiet dispositioni , & hoc ordine mate-
riam indiciorum disponam ; & aucto-
ritatibus tum ciuilibus , tum diuinis ex-
cuciam : disciplina enim Domini non
est abiicienda ; & omne consilium , &
prudentia Dei sunt. Omnis enim ser-
mo Dei ignitus , & clipeus sperantis

3

*bus in se, cap. iij. iij. & xxx. Prouerb.
Quare Dei Optimi Maximi, ut in-
frà aggredior, tibiq; peritissimo, opti-
moq; omnium patrono dedico, cæterosq;
tractatus meos non supprimam, si hunc
tibi placere sensero. Vale.*

A iij

MAGNIFICO AC
PRÆSTANTISSIMO VIRO
LEONARDO DONATO

Patricio Veneto Gabriel Sarayna
Iurisconsultus. S. P. D.

Ebentur tibi *ea* Francisci Casoni Iurif
consulti peritissimi de indicijs & que-
stionibus doctissime lucubrationes ma-
gnifice Leonarde. Quid enim nobili ui-
ro, nunc criminalibus iudicijs occupa-
to; nunc uerò ad externas ciuitates gu-
bernandas delegato, grauissimisq; districto negotijs, gra-
tius afferri potest, quàm breue quoddam enchyridium,
quo is citrà laborem celeriter, ex sanctissimarum legum
præsripto fontes quidem ab infontibus, per indicia facile
dignoscere, actosq; reos (si ita res exoptulet) uel æquis
questionibus subiicere; Vel confessos, conuictos uè meri-
ta pœna multare, prouinciamq; sibi commissam improbis
hominibus purgare possit? Equidem nec dignius quic-
quam, nec præclarius tanto uiro præstari posse censue-
rim. Quamobrem, cum in hunc uerè aureum libellum in-
cidissem, autoris doctrinam, methodum, atque dicendi ge-
nus admiratus, illum te dignū iudicauī, ad cuius normam
iudicia, tua in tantis tuis occupationibus exigas, posteaq;

cum aduocatoria dignitate præfulseris (quod breui futurum proculdubiò speramus) inde, quasi ex promptuario ad agendos, defendendosq; reos, quàm celerrimè haurias omnia. Plurima equidem ea de re nostratium iurisconsultorum uolumina per ocium legi, ut uix, quæ legam, aliqua amplius supersint: nullum tamen librum inueni, qui candidiore unquàm eruditione, concinnioriue breuitate mihi magis arriserit. hîc enim ità omnia ex communibus Rhetorum locis eruta argumenta, legumq; autoritate comprobata, sunt à Casono in unum epithoma collecta, ut Gandini scientiam, Angeli eruditionem, Bruni facilitatem, Hippolyti demum copiam, atque ubertatem una hora cumulatè præstiterit: iamq; inter oratores iurisconsultus, interq; iurisconsultos orator primum sibi locum uendicabit. Suscipe igitur libellum coniecturali tractatione conspicuum, atque dicendi genere nouum: meaq; in te obseruantia perpetuò memor propensam hanc meam in te uoluntatem æqui, bonique consulas. Venetijs calendis Aprilis. M D L V I I.

A iij

TRACTATUS

MALEFICII PRAEMEDITATI

SECUNDVM ORATORES,

ius diuinum, et Ciuile Francisci

Casoni Iuriconsulti

Opitergini.

SUMMARIVM.

- 1 *Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, et per tria tempora.*
- 2 *Personae qualitas indicium in criminalibus praestat: quae tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis iungatur.*
- 3 *Causa in reo, ad indicia maleficij elicienda, est perquirenda, quam reus uel affuisse negabit, uel extenuabit, uel non sufficere dicet, nisi cum uicio personae iungatur.*
- 4 *Facta aut consilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.*
- 5 *Indicium efficax ex consilio, & ratione habetur.*
- 6 *Indicia ex impetu et affectione ad non praemeditatum maleficium nascuntur.*
- 7 *Verborum qualitas animum demonstrat, unde is uidetur fecisse, qui praedixit facere.*
- 8 *Indicia propositi scire quare expedit?*
- 9 *Indicium omne, quod indicat propositum, indicat & in-*

terfectorem, sed non e contra.

- 10 Indicia premeditatum demonstrantia, propter affectum in non premeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant.
- 11 Prædicamenta, circa quæ uidetur uersari omnis questio, sunt decem.
- 12 Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habeatur, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit.
- 13 Indiciorum an certa doctrina dari possit?
- 14 Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam prouenit.
- 15 Natura quedam in homine est, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare, & hæc quo nomine uocetur?

Argumentum Tractatus, & locorum indiciorum omnium.

Ræferendum est, Tomnia indicia, & actiones humanas oriri ex quatuor locis, uidelicet: Persona, Causa, Facto, Dicto, et secundum alios quos Oratores, ex non Facto, ex non Dicto: et per tria tempora, ante, in, & post delictum: & habent locos suos, ut in tabula, quos dispersos collegi: & vim prædictorum, & quid accusatori, & quid accusato conueniat, dilucide perstringam, & sine ijs omne ar-

tificium, materia, & eloquentia desunt. Perso
2 na t̄uenit necessario' vt cuiusmodi persona sit,
eiusmodi actiones sequantur, vnde bene, seu ma
le præsumitur: & qualitas personæ demonstrat
animum fuisse, vel non fuisse offendendi. Sed
reus dicit indicia personæ sola non sufficere, cum
sint remota, & nisi cum causis iungantur. Cau
3 sa, attinet t̄ quærere quot, & quantæ sint in reo
causæ, vt earum gratia deliquisse videatur, cum
nihil sine causa fiat. Reus autem negabit fuisse
causam, si poterit: aut extenuabit. Deinde ini
quum esse dicit, omnes, ad quos aliquid emolu
menti ex aliqua re peruenerit, in suspicionem ma
lesicij deuocari. Item dicit causas non sufficere, ni
si cum vicio personæ iungantur. Facto quæ
4 cunque t̄ geruntur a nobis, aut consilio, & ratio
ne geruntur: aut impetu, & affectione. Ex con
5 silio, & ratione t̄ habetur efficax argumentum
ad præmeditatum; & caput erit propositi, si de
monstrabitur quare, quo consilio, qua spe perfici
endi, quidque factum sit, aut quid factum de in
dustria, ante, in, & post delictum. Ex impetu,
6 t̄ & affectione ad non præmeditatum argumen
ta nascuntur: & reus è contrario dicit, rem perspi
cere cum consilio, & cura non potuisse, & id,
quod fecit, impetu quodam animi potius, quam
cogitatione fecit. Quibus etiam rationibus de
monstrari possit factam rem non fuisse, facile ex
contrarijs suppetet facultas. Dicto nunquid

7 † reus dixerit ante, in, seu post delictum: nam ex
 8 qualitate verborum animum metimur; & is vide
 9 tur fecisse, qui prædixit facere. Et expedit † sci
 re indicia propositi: quia per ea dupliciter quæri-
 tur, videlicet: quis fecerit, quando ignoratur; &
 9 quo animo fecerit. Nam omne, † quod indi-
 cat propositum, indicat & interfectorem; sed
 non è contra: Is enim videtur fecisse, qui faciendi
 habuit voluntatem: quia omnes, quod volunt, et
 possunt, etiã exequuntur, et faciunt. Est enim
 maxime consentaneum; vt quod quis instituit fa-
 10 cere, fecisse etiam videatur. Sed licet † indicia
 orientia ex supradiçtis locis natura sua indicent
 præmeditatum, quandoquè tamen propter effe-
 ctum in non præmeditatum euadunt: & hoc eue-
 nit, quando rixantes obuiant sorte, & ca-
 su. De quibus omnibus singula-
 riter hoc opere dicetur, duce
 & auspice Christo.

Tabula indiciorū , et oīs actio. huma.

I Persona	Fama, Conuerfatio, Confuetudo, Natio, Conditio, Fortuna, Ætas, Sexus, Nomen, Phifiognomia, Pallor.
II. Cauſæ delicti,	Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas.
III. Facto ante de- lictum, ſeu con- tecto cū delicto.	Vbi fuerit. Vbi viſus ſit, Quo cum viſus ſit, Nunquid appararit, Nunquem conuenerit, Nunquem habuerit de conſcijs. De adiutoribus. De adiuuentis, Nunquo in loco præter cōſuetu- dinem fuerit:
IIII. Facto in deli- cto, ſeu adiu- cto delicto.	Aut alieno tempore. Locus, Tempus, Modus, Occaſio, Facultas.
V. Non factio.	Quid factū ſit, qđ nō oportuerit, Caut non factū, qđ oportuerit, &c.
VI. Diſto.	Nunquid dixerit reus ante, in, ſeu poſt delictum, prout minæ, con- feſſiones. Item fama, & reliqua.
VII. Non diſto.	Tacens delictum præſumitur par- ticeps, & non reſpondens torque- tur ſine indiſijs, &c.
VIII. Facto quodam cōſequenti de- lictum, indican- te de reo, ſed nō de propoſito.	Fuga, Cruor, Pallor, Trepidatio, repertus in loco de- lictī, & reliqua.

Et supradicti loci sunt proprii Jurisconsulto-
 1 1 rum, & Oratorum; tamen Arist. ꝑ prædica-
 menta decem constituerit, circa quæ videtur ver-
 sari omnis quæstio: Sed secundum Quint. in
 lib. iij. tit. vnde ducatur, ex ijs prima quatuor ad
 status pertinere, cætera ad quosdam locos argu-
 mentorum videntur. Verum sine conuicio
 Quint. nō solum prædicti loci, verum etiam om-
 nia, quæ sunt in Cælo, in Terra, et in Abisso sub
 prædicta prædicamenta cadunt.

Nota, ne oriatur confusio in tabula, q̄ consilia per
 Cicer: sunt attributa personæ; rectius tamen refe-
 runtur ad factum, licet personæ accidant. vide
 Quintil. lib. v. & l. sæpe §. si. ff. de verb. sig. Item
 Fama, & Pallor bis legitur in tab. vide in cap. 1.
 & penult. tracta. primi: atque ex ijs locis omnis
 argumentatio inueniri poterit, & aut probabilis,
 aut necessaria erit. vide Cicer. lib. primo cap. v.
 de Inuent. Et secundum Aristot. Qui iudi-
 1 2 care ꝑ perspicieret potest quid probabile, aut
 non probabile habeatur: idem acerrimè iudicabit
 quid verum, aut non verum in singulis rebus sit.
 vide in lib. 1. c. vi. Rhetor. De prædictis locis
 fit mentio in l. fin. ff. de actio. & obligatio. ibi. ex
 personis, causisq̄, & l. qui cum vno. ff. de re mili-
 ta. ibi, examinantur causæ, cur, & vbi fuerit, &
 1 3 quid egerit. Prædicta ꝑ repugnant scribenti-
 bus de indicijs non posse dari certam doctri-
 nam, sed esse in arbitrio, quod tamen regulatur

secundum dispositionem iuris communis. Contra etiam prædictos est: q̄ natura hominum id patitur, vt veritatis capax sit, & res maiori ex
14 parte veritatem sortiantur. Hoc amplius † ego dico, cognitionem indiciorum non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam prouenire; etenim natura homini rerum plurimarum obscuras, & necessarias intelligentias enodauit. Supradicta probari possunt exemplo diuino; vt in c. iij. Genes. ibi: vox sanguinis fratris tui clamat post me
21 de terra. Et in exemplo veneni, vt infra in c. 22
15 iij. Et secundum aliquos † est quædam natura in homine, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare. vnde legitur in lege diuina. fugit impius nemine persequente; Et hanc partem aliqui vocarunt Furiam; alij Consciētiam scelerum; alij dixerunt fieri natura communi ad manifestandum delictum. Et de prædictis ponentur exempla suis locis.

DE ATROCITATE
 PRÆMEDITATI, ET
 QVOMODO DIFFE-
 racia non præmeditato,

S V M M A R I V M .

- 1 Per indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto, & homicidio.
- 2 Homicidium quot modis committatur?
- 3 Homicidium præmeditatum est maxime detestabile, & in eo omnes tenentur.
- 4 Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?
- 5 Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum de-

P R Æ M I S S A .

ueniat, homicidij pœna punitur, licet homicidium non sequatur; Idem in crimine seditionis, & in emente uenenum, ut alteri daret.

6 Bannitum ueneno occidere non licet, quamuis posset per leges impunè occidi.

Cap. I.

1 **P**ER Indicia † proceditur in tri-
 2 bus delictis, videlicet, homicidio,
 furto, & adulterio. Homici-
 dium † autem committitur, aut
 præmeditatum, aut in pura rixa,
 aut casu. De ijs, maximè de præ-
 meditato legitur in l. Mosis, c. xxi. Exo. & adeo
 3 † detestabile est, vt delinquens auellatur ab alta-
 ri, vt moriatur: Et differt à puro, etiã secundum
 Iurifconsultos: nam si plures fuerint in rixa præ-
 meditata, omnes puniuntur de occiso; secus in
 pura rixa: quia tunc vniuscuiusque ictus confide-
 4 randus est, not. in l. fin. C. de sic. Idem secundum
 5 Cicer. primo officiorum. Interest vtrum pertur-
 batione aliqua animi, an cōsulto, et cogitato fiat
 iniuria. Hoc amplius † secundum aliquos; si-
 quis animo occidendi aggressus sit aliquem, li-
 cèt non occiderit, aut vulnerauerit, punitur ta-
 men, vt homicida. Sed dic contra, q̄ punitur ar-
 bitrio Iudicis, non autem pœna homicidij. In
 aliquibus tamen potest puniri vt homicida, vt
 puta, si quis, † accepta pecunia, causa occidendi,
 cum

P. R. Æ M I S S A. 9

cum deuenerit ad actum proximum, punitur
 pœna homicidij, licet homicidium non sit secu-
 tum. Barto. in l. non solum. ff. de iniur. Idem in
 crimine seditionis, & in emente venenum, vt
 6 alteri daret. Dic etiam † secundum aliquos, non
 licere exulem veneno occidere, licet possit per le-
 ges impune occidi secundum Doc. in l. non ideo
 C. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Maleficium apparere prius debet, quàm de proposito, aut
 reo quæri debeat.
- 2 Cadauer prius est inspiciendum, eius qualitas in actis re-
 ferenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis
 sint, & quo armorum genere illata fuerint, & qua mor-
 tis causam præstiterint.
- 3 Propositum ex quibus indicijs arguatur?
- 4 Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.
- 5 Frequentans locum maleficij, habet indicium contra se.
- 6 Cadaueris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici
 super ea requiri debent, & hæc si omittantur processus
 est nullus.
- 7 Contumax quando non habeatur pro confesso ex forma
 statuti.
- 8 Reus absens non damnatur si contra eum non fuerit pro-
 batum delictum.
- 9 Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauere.
- 10 Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta, seu uestimen-

B

P R Æ M I S S A .

tum, uel quod simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt.

De uiso, & reperto faciendo per peritos, & de errore iudicum. C. II.

- 1 **D**E proposito, † aut reo quæri non debet, nisi de facto constet: naturalis enim ordo est, ut prius probetur factum esse, deinde à quo, postea quo animo: cum uero de facto, et reo constat, de
- 2 animo quæri potest. Quare, † curent Iudices, ut inspiciatur cadauer, & referatur in actis qualitas, quantitas vulnerum, & in qua parte corporis sint, quo armorum genere illata fuerint, & quæ demum causam mortis vulnera præstiterint: quia
- 3 per multitudinem, † magnitudinem, geminationem vulnerum, et per modum vulnerandi arguitur propositum. Item apparere debet in quo loco
- 4 fuit occisus: nam † per locum, in quo quis offenditur, coniectatur de proposito, & de delinquente, quando de eo ignoratur: præsumitur
- 5 † enim contra frequentantem illum locum, siue contra uicinos, Bart. l. i. C. de ser. fugi. & Moyses. cap. xxi. Deuterono. Et animaduertendum † est, ut eiusmodi inspectio cadaueris fiat per
- 6 peritos, licet aliqui Iudices consuerint uidere sine peritis. Sed auertant talem consuetudinem, cum sit contra religionem iudicandi, & pariat periculum damnandi in fonteis, sicut fonteis, præsertim

In rixis puris; cum vniuscuiusquè ictus animadu-
 vertatur; & standum est in arte peritis. Hoc am-
 plius duo requiruntur medici, licèt de consue-
 tudine stetur dicto vnus. Bart. & Hippoly. l.
 fin. C. ad l. Corn. de siçar. Conclufiue supra-
 dicta in processu apparere debent, aliter per ta-
 lem omissionem, tanquàm formam substantia-
 lem processus redditur nullus. Vndè licet sta-
 7 tuta † disponant, vt reus contumax habea-
 tur pro confesso, non habebunt locum non ser-
 uata supradicta. l. Raptores C. de Episc. & Cler.
 8 vbi etiam dicitur, q̄ reus † licèt absens, non de-
 bet tamen damnari, si contrà eum non fuerit pro-
 batum delictum; & ratio reddi potest: quia ab-
 sentia potest contingere ex diuersis accidentibus.
 9 Sunt tamen † casus, in quibus proceditur, licèt
 non cōstet de cadauere, vt puta in latronibus, qui
 abscondunt cadauera enjciendo in flumina, ac ma-
 re vt dictū est in titu. de Tor. cap. ij. Curent etiam
 10 Iudices † contemplari vestigia in luto reperta, si-
 uè niue, aut puluere; & similiter si telum, si vesti-
 mentum, siquid eiusmodi repertum sit, quod fue-
 rit relictum in loco delicti; per hæc enim, & simi-
 lia oriuntur iudicia.

§ V M M A R I V M.

1. Cadauer si effundat sanguinem propter presentiam suspe-
 ctorū, an magnā præstet indicium, saluè ad inquirendum?

B ij

P R Æ M I S S A.

- 2 Sanguis clamat vindictam contra interfectorem.
- 3 Calor in cadauere seruari potest usq; ad septem horas, & ideo intra illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet.

De sanguine profluente propter præsentiam suspectorum. C. III.

- 1 COnsequens locus est dicere de cadauere t̄ effundente sanguinem propter præsentiam suspectorum; de quo indicio meminit Paris de puto, dicens, q̄ magnum est indicium, & non est recedendum a tali experientia. vide eum in cap. Mandauit in fine. Hippo. quoque aliquantulum tractat, dicitq; nullibi legi de hoc, & posse inquiri tantum in .s. diligenter nu. cxviii. Attamen apud multos legitur de hoc indicio. Et Aristoteles respondit hoc esse opus diuinum, & naturale: quia
- 2 sanguis t̄ clamat vindictã contra interfectorem, & rationes multas affert. vide eum in problema. c. de naribus, & Lucretium li. iiii. in illis versibus.
- 3 Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu.

Vbi Ficinus multas adducit causas non dissentientes ab Aristotele. Et vbi Aristoteles dicit, si vulnera fuerint recentia, Ficinus ait calorem t̄ seruari posse ad tempus, puta, ad horas septem: & tale indicium appellatur diuinum, et sic natura communi ad manifestandum homicidium: & iudex debet experiri infra dictum

tempus: quod nota, quia non legitur apud Iuris-
 consultos criminalia tractantes. Apud Moysen
 sunt pleraque, per quæ probatur sanguinem cla-
 mare vindictam; sed non propriè probant supra
 dictam opinionem, vt in c. iij. Genes. ibi. vox
 sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Iose-
 phum de bello Iudaico lege, vbi loquitur de
 sanguine Zacchariæ. Sed de hoc nullibi legitur
 apud Ciuiles, Canonicosq; scriptores; licet Paris
 de puteo testetur, ac ponat capita quædam non
 tamen probantia. De hoc etiam apud Oratores
 nullum verbum reperitur; Sed tantum de san-
 guine in vestimentis, armisvè reperto ij memine-
 runt. Ideo existimo nullum oriri indicium, nisi ad
 inquirendum: nam talis effusio sanguinis emanat
 ex causis ignotis, quæ non sunt trahendæ ad con-
 sequentiã: & nullũ indicium sequi debet necessario;
 cum ex diuersis accidentibus proueniant, & se-
 cundum aliquos propter vniformem complexio-
 nem. Et contentus sit Iudex iudicare secundum
 prudentiam, quæ cadit in hominem, relinquẽdo
 cætera iudicio diuino: non enim oportet plus sa-
 pere, quàm oporteat secundum Apost. Et I. si resti-
 tuantur. ff. de iudi. Sed si fiet aliqua experientia
 fieri debet infra horas septem, vt supra, & ad in-
 quirendum tantum.

S V M M A R I V M.

1 Veneno quẽ esse necatũ indicat liuor, aut tumor cadaueris.

B iij

P R Æ M I S S A .

- 2 Cadauer inspici debet a peritis, & an ij deponere debeant de credulitate, an de ueritate in casu ueneficij?
- 3 Veneno quem esse mortuum ex quibus cognosci possit?

De uiso, & reperto faciendo per peritos in ueneficio, & noua experientia. C. IIII.

- 1 **C**ontingit hominem homini insidiari potius ueneno, quàm gladio. Itaque † quæretur, si liuore, aut tumore decoloratum est corpus mortui, significat ueneno necatum. uide Auctorem ad Herennium lib. ij. Tit. in constitutione contenturali. Quare Iudices † curent inspici cadauera per peritos, qui iuramento referant in aetis. Sed ambigitur, an tales periti teneantur deponere de credulitate, an de ueritate? Vnde dic, q̄ in casibus, in quibus uerè cognosci potest ueneficium, tenentur deponere de ueritate, aliter de credulitate. Quare Oratores post Ciceronem dixerunt hoc factum aliquando simplicem quæstionem habere, uidelicet: an homo perierit: aliquandò dupplicem, uidelicet: ueneno, an cruditate perierit. Ideoq̄ utraque pars quod proposuerit, tuetur. Occurrit hic mirabilis experientia, de qua non legitur apud Iurisconsultos, q̄ mortuus † ueneno cognoscitur tum ex liuoribus in toto corpore, & spumis ore fluentibus, tum si cremetur corpus, cor illæsum remansit a ueneno præseruatum. vi

de Suetonium in Caligula in principio. Et ubi de hoc facto controuersia foret, a tali experientia non discederem. Animaduertendum tamen est, quod non solum ijs, qui veneno, sed qui etiam morbo cardiaco perierunt, euenisse legitur: quo argumento Plinius ait, Pisonem in iudicio defensum fuisse.

S V M M A R I V M .

- 1 Præmeditatum maleficium non præsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quomodo id probari possit?
- 2 Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo questio haberi possit.
- 3 Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt vires indiciorum: Et an testes debeant esse omni exceptione maiores?
- 4 Testes quando omni exceptione maiores ad probandum requirantur, et quando etiam non integri admittantur?
- 5 Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat?
- 6 Cõsuetus committere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse: et an possit pœna ordinaria puniri?

De non præsumendo proposito, nisi probetur, et quomodo probetur, et in quibus fallat. Cap. V.

- 1 Non præsumitur † præmeditatum, nisi appareat de antecedenti proposito, quod cum non

P R Æ M I S S A .

- possit probari dire ctè, cum sit intrinseca qualitas, probari debet per exteriores qualitates, de quibus in hoc tractatu differitur. Et in hoc notandum
- 2 est, q̄ indicia † debent esse perfecta in genere suo nam sicut probationes in criminalibus ad condemnandum debent esse luce meridiana clariorès, ita & indicia in genere suo ad quæstionem habendam debent esse clara, nam eadem est ratio de toto, quo ad totum, quæ est de parte, quo ad partem, & e contra. vide not. in c. vi. de Tornè. Et
 - 3 femota, † aut quæ ipsum maleficium consequuntur, probari debent per duos testes, aliter non habebunt vires indiciorum. Sed scriptores maxime dissident, an testes debeant esse omni exceptione maiores? Et secundum † opinionem multorum quando tractatur de inquirendo, siuè torquendo, testes non etiam integri admittuntur. Hippo. in. §. diligenter nume. iij. & vide quæ dicentur in titu. per visum vnius testis. Sed aliqui † senserunt præsumi cogitatū, quando non apparet de pura rixa: quia lex malè præsumit de homicidis. Sed dic, non præsumi cogitatum, nisi probetur, vtsupra. Fallit tamen in latronibus; quia de ijs semper malè præsumitur. Fallit etiam
 - 6 in eo, qui † consuevit committere homicidia, licet accusator non probauerit, & quando accusatus non probauit. & secundum Carrer. in tract. homici. potest puniri pœna ordinaria. Sed hæc opinio non placet, & sufficit ex hoc solo indicio

posse torqueri, dicitur in sequenti tit. c. iiii.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusator & accusatus in casu propositi possunt utrinque probare.
- 2 Probatio indirecta in criminali causa sæpe conceditur.
- 3 Negatiua facti ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem.
- 4 Testes deponentes de negatiua, præferuntur testibus affirmantibus etiam dignioribus.
- 5 Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.
- 6 Negatiua coarctata loco et tempore potest probari, quia equipollet affirmatiuæ.
- 7 Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest super eisdem probare, secus accusator.

In causa propositi utrinque probatur etiam in contrarium. C. VI.

- 1 **I**N casu propositi tam accusatus, quam accusator possunt utrinque probare. Hoc tam amplius in qualibet causa criminali sæpe conceditur indirecta probatio, videlicet: quando reus negat interfuisse die, & loco probatis per testes, & vult

P R Æ M I S S A.

- probare se fuisse alibi. Iudex admittet reum ad
 3 probandam dictam negativam; quia ubi t̄ nega-
 tiua facti habet annexam determinationem loci,
 vel temporis, vel alterius rei, tunc indirectam ha-
 bet probationem l. iij. & ibi Bal. ff. de probatio.
 Et secundum Collumba. in tractat. malefi. testes
 4 t̄ deponentes de negatiua, vt supra, præferuntur
 testibus affirmantibus, etiam dignioribus. Atta-
 men Bald. sibi contrarius in l. fin. C. de testi. di-
 5 xit, q̄ t̄ in probatione intuitiua quando testes de-
 ponunt vidisse factum, & in sufficienti numero,
 & quando qualitas testium est approbata in iure,
 tunc non admittitur probatio negatiua in contra-
 6 rium. Sed credo t̄ q̄ quando negatiua est coar-
 ctata, vt supra, possit probari; quia tunc æquipol-
 let affirmatiuæ, & q̄ vtrinque possit probari, vi-
 detur concedi, in l. Moysis c. xxi. Ios. Sed reus
 7 t̄ post didicita testificata licet sit conclusum in cau-
 sa, potest tamen etiam super eisdem probare: se-
 cus accusator. Hippo. in. s. sequens nu. vi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Indiciū uariè diffinitur, & diuersimodè muncupatur.*
- 2 *Argumentum, signum, & præsumptio sunt minora, quàm indicium.*
- 3 *Indicia ad torturā sufficiētia quomodò cognosci possint?*
- 4 *Indiciorum duo sunt genera.*
- 5 *Indicium indicans propositum, indicat et interfectorem,*

licet non semper puniatur de proposito.

- 6 Indicium aliud est remotum & leue, aliud propinquum; & graue.
- 7 Indicium propinquum quodnam sit? & quod remotum?
- 8 Negotijs attributa quomodo considerentur?
- 9 Tempus præteritum maxime ualet, nam & quæ fiant, & quæ futura sint, ex præteritis colliguntur.
- 10 Propositum indicantia qualia esse oporteat?
- 11 Præsumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium, secus de præsumptione iuris.
- 12 Negotium omne per tria tempora certioribus argumentis arguitur.
- 13 Indicia ante delictum ex quibus capiuntur?

De diffinitione, et genere indiciorum:

Cap. VII.

- 1 Indicium † variè diffinitur, & dicitur signum alicuius maleficij commissi, vel alterius rei, de qua agitur, & variè nominatur videlicet, argumentum, signum, & præsumptio. Sed hæc
- 2 † duo sunt minora, quam indicium. Et dicunt omnes, quod non potest dari certa doctrina. Sed secūdum Bart. in l. fin. ff. de quæstio. potest
- 3 dari † aliqua via ad cognoscendum indicia sufficientia ad torturam. Indiciorum † duo sunt genera, vnum quod indicat aliquem deliquisse, &
- 4 ex proposito, & omne quod † indicat propositum, indicat & interfectorem, licet non semper

P R Æ M I S S A .

puniatur de proposito, & hoc euenit, quando rixantes obuiant sorte, & casu. Aliud indicat deliquisse, sed non ex proposito, vt in tabula. Et in
6 prædictis † indicium aliud est remotum, & leue: aliud propinquum, & graue. Propinquum est,
7 quod † tangit negotium, vt vnus testis de visu, captus in loco delicti, & reliqua. Indicium vero remotum dicitur homo malæ conditionis, & si-
8 milia. Et secundum Oratores † attributa negocijs, partim sunt continentia cum ipso negotio, partim in gestione negocij considerantur, partim adiuncta negotio sunt, partim gestum negocium
9 consequuntur. Sed præteritum † tempus maximè valet, nam & quæ fiant, et quæ futura sint,
10 ex præteritis colliguntur: & ea, quæ † in delicto fiunt, siue post, ad hoc vt indicent propositum, oportet esse eiusmodi, vt consequantur ab ante delictum gestis, & de industria facta videantur, de qua industria loquitur tex. in c. xxi. Exod. et l. militis agrum ff. de re milita. Cice. in lib. ij. de Inuenti. tit. nunc ad causam coniecturalem. In præ-
11 dictis † duplex est præsumptio vna iuris, & de iure, & hæc non recipit probationes in contrarium, alia est iuris, & hæc recipit probationes in contrarium. Qualiter autem probentur indicia dicitur in titulo, de Indicijs per visum vnus te-
12 stis. Postremo † quia per tria tempora omne negotium arguitur certioribus argumentis, itaque per ea excutiam locos indiciorum in specie, de

3 quibus hactenus in genere dictum est; Ante tigitur delictum capiuntur indicia a Persona, Causa, Consilijs. & is ordo est, facere voluerit, poruerit, fecerit. Sed quæstio, an fecerit, incipit a secundo tempore.

D E I N D I C I I S
P R Æ M E D I T A T I A N T E
D E L I C T V M E X P E R S O N A
T R A C T A T V S P R I M V S.

S V M M A R I V M.

- 1 *Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuentum est.*
- 2 *Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi.*
- 3 *Malitia, & Incōtinentia rei, indicia maleficij præstat, unde caput erunt accusationis, uel inquisitionis.*

De Malitia, & Incontinentia.

Cap. I.

IN omni delicto ante omnia intuentum, qualis sit, de quo quæritur: quia secundum naturam incipiendum est a persona: licet Cic. causas sæpe prætulerit. Persona autem summitur, qua alius ab

EX PERSONA

alio differt, tum in animo, tum in corpore, tum
 2 in extrâ positis, & qualitas † personæ demōstrat
 animū fuisse, aut non fuisse offendendi l. si mater,
 C. ne de stat. defunct. Sed q, qualesuē homines in
 iuriā faciant, et qualibus iniuria fiat, et quid cui q
 rei, & quid cuique homini soleat accidere, scripsit
 Arist. in lib. i. & h. de arte Rethori. Sed Oratores
 post eum non sunt exequuti; quia impossibile, ac
 potius infinitum est. vide Quint. de argumen.
 lib. v. c. x. At res, quarum causa homines consti-
 tuunt contra ius lædere, duæ ferè capitales haben-
 tur, videlicet, Malitia, & Incontinentia: nam qui-
 bus quisque affectus est vitij, siuē vno, siuē plu-
 ribus teneatur, in ea re, cuius gratia vitiosus est, in
 iurius quoque, atque iniustus euadit, malus enim
 malè cogitat, et cor iniqui inquirat mala c. xxviiij.
 & xxix. Prouerbi. vide Arist. Rethori. i. cap.
 xxvij. Quare Malitia, et Incōtinentia caput erunt
 accusationis, siuē inquisitionis.

S V M M A R I V M:

- 1 [?] Fama rei est à iudice examinanda.
- 2 Fama quid sit, & quomodo consideretur: & an faciat suf-
ficiens indicium ad torturam?
- 3 Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio,
sed alia simul requiruntur.
- 4 Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed
etiam in alijs, rei opinionem grauet?

- 5 Fama mala ad hoc ut noceat, debet esse in eodem genere mali.
- 6 Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, alias non proceditur, nisi in casibus exceptis.
- 7 Famae mala indicium cessat, si probetur a tribus annis citrà reum fuisse bonæ uitæ.
- 8 Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.
- 9 Fama bona tuetur reum à tortura.
- 10 Fama bona in genere tollit indicia in specie.
- 11 Testes specialiter examinati super mala fama an præferantur testibus deponentibus in genere de bona fama?

De fama reorum. Cap. II.

- 1 EXaminari debet † per Iudicem, cuius æstimationis, & fama sit reus, qualis etiam fuerit: propter enim malam famam delinquentis, facile præsumitur de insidijs, & dolo. cap. vi. lib. iudi.
- 2 l. iij. ff. de suspec. tuto. Et fama † est communis opinio voce manifestata ex suspitione proueniens l. de minore. ff. de quæstio. & ibi Bart. & cap. ij. Reg. pri. Et variè consideratur, videlicet, in genere, & in specie: in genere quando fama est, q̄ aliquis est bonus, vel malus, vel etiam in aliquo genere mali: & per hanc non oritur aliquod indicium ad torturam secundum Bart. in l. fin. ff. de quæst. ibi, est homo malæ conditionis, est indicium quale quale, et non sufficit ad torturam sine alijs, secus si esset vnitum. Et † est regula generalis, q̄ ex indicio remoto a maleficio reus non tor-

EX PERSONA

quetur; sed requiruntur alia simul. Sed secundum Brun. fama generalis parit indicium ad torturam, quoties iungitur cum fama speciali; & vita præcedens magnam partem defert ad præsumendum quod, quid sit; Vnde t̄ caueat vnusquisq; quia non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs grauatur eius opinio. Vide eundem in glo. circa tertiam, & quintam. Sed t̄ omnes dicunt, q̄ ad hoc, vt mala fama noceat reo, debet esse in eodem genere mali: quia ex dissimilibus non oritur coniectura. Fama, seu t̄ infamia præcedere debent inquisitionē, aliter non procedetur, nisi in casibus exceptis per Hippo. in §. constante num. xij. Item quando ex præsumptione hominis præsumitur contra aliquem propter malam famam in eodem genere malitiæ, potest admitti probatio in cōtrarium. Et indicium t̄ malæ famæ cessabit, si a tribus annis citrà probatur fuisse bonæ vitæ cap. cum in tua, extra de sponsalib. Item fama t̄ mala probari debet, & nō sufficit, q̄ ita dicatur de aliquo, nisi fuerit conuictus de infamia. Et qualiter probetur vide in c. i. de Patenti. Et diffinitio prædicta declarat, quæ requirantur in fama: quæ etiam probari debet secundum Hippo. in §. constante nume. cxvi. Idem secundum Oratores, quando dicunt, deinde de vita hominis ex ante factis spectabitur, in quo considerabit accusator, num quando simile quid fecerit, si id non reperiet, num quando venerit in simile m

similem suspicionē de quo per auctor. ad Herent.
 lib. i. & Cic. lib. ij. de Inuent. tit. ij. Quare mala fama
 contra aliquem oriri non debet, nisi ut supra, &
 nisi reus conuictus fuerit, & quando mala fama
 apparebit, ut supra, non solū inditia summentur
 in eodem genere mali, sed etiam in diuerso secun-
 dum Brun. ut supra, & ratio Oratorum reddi po-
 test. Deinde qui fecerit illud tā nequiter, eundem
 hoc tam perperam fecisse, non est mirandum.
 9 Econtra autem ꝑ propter bonam famam non
 torquetur secundum Bal. in l. i. C. locati. vbi
 multa similia dicit. Sed aliqui limitant non tor-
 10 queri ita grauitur. Hoc amplius dixerunt Tali-
 qui per bonam famam in genere tolli indicia in
 specie. Sed multi contra dicunt, qꝫ quando testes
 11 sunt ꝑ specialiter examinati super mala fama al-
 cuius, tunc tales testes præferuntur testibus depo-
 nentibus in genere de bona fama, notatur in cap.
 cum oportet extra de accusa. Alia vero est fa-
 ma in specie de aliquo particulari facto, & qꝫ tale
 quid sit, vel non: & differt à supradicta: quia re-
 spicit vitam hominum, ut supra. Hæc vero respi-
 cit negocium, de quo quis accusatur, et oritur ex
 circumstantijs negotij; ideo de ea dicitur in titu.
 post delictum.

S V M M A R I V M.

- *Conuersatio mala est male actionis indicium.*

C

EX PERSONA

- 2 *Suspitiones male trahuntur ex conuersatione, & actu.*
- 3 *Conuersans cum inimicis occisi, præsumitur ex proposito occidisse.*

De conuersatione, & victu. C. III.

- 1 **M**ala † conuersatio est: malæ actionis indicium: nam qualis quisque est, tali consortio delectatur: & ideo si cõmissum sit homicidium, & Titius sit solitus conuersari cum homicidis, ex tali conuersatione habebit contra se indicium dicti homicidij. Guid. luzzza, in tit. quæ, & qualias Hippo. in s. expedita in fine. Idem in l. Mosis cap. iij. & xxij. prouerb. & xvi. Isaiæ, & xxi. Deuteron. Idem † secundum Oratores ex conuersatione, & victu multæ trahuntur suspensiones, secundum Cic. lib. i. de inuent. tit. xij. & ij. tit. ij. Præterea
- 2 conuersatio † sæpe accipitur in alio genere, videlicet, si occisor fuerit visus conuersari cum inimicis occisi, præsumetur q̄ ex proposito occideris. Sed talis conuersatio non respicit personam, sicut supradicta; sed potius respicit tractatum, & consilium; ideo de ea dicitur in tit. ex consilio in vers. quo cum visus sit, vbi magis congruit.

S V M M A R I V M .

- 1 *Cõsuetus delinquere, ex hoc solo iudicio an torqueri possit?*
- 2 *Affocians post delictum præsumitur occulte auxilium præbuisse.*

- 3 Indicia potiora quare requirantur quando queritur de
interfectore quàm quando queritur de proposito.
- 4 Solitus delinquere quis dici possit?

De consuetudine delinquendi.

Cap. III.

¶ **Q**ui assuevit delinquere, potest torqueri ex hoc solo indicio secundum Gand. in titu. de præsumptio. Idem secundum Oratores: est enim consuetudinis vis naturæ per se similis. Idem secundum Moysen, is, cui mos est delinquendi, committit omnem correctionem, & poenæ comminationem, cap. xvij. proverb. Sed Hippolytus cum alijs contrarium tenet in §. diligenter num. xcix. Circa prædicta dic, aut ignoratur de interfectore, & de eo queritur, & tunc aliquis non torquetur ex hoc solo; aut constat de interfectore, sed queritur de proposito, & tunc torquetur, si constabit eum solere occidere, & hoc quando non probabitur pura rixa. Sed Lud. Carer. sentit in dicto casu posse damnari sine tortura in tract. homici. nu. xlvij. Sed hæc opinio non placet, & potiora indicia requiruntur ad explorandum quis fecerit, quàm ad explorandum quo animo, cum de homicida constat: quia tunc in dubio præsumitur occidisse propter talem præsumptionem, quod sit solitus: & hoc casu operatur probare contrarium, licet regulariter non præsu-

EX CAUSIS

- naturæ propositum, nisi probetur, prout in simili
- 2 dicitur, q̄ contrā associantem post delictum ori-
tur præsumptio de occulto auxilio, & reus cogi-
tur probare contrariū secundum Hippo. in s. con-
stante nu. lv.
 - 3 Quare autem t̄ potiora Indicia re-
quirantur, quando quæritur de interfectore, q̄
quando quæritur de proposito, ratio est, q̄ quan-
do constat, quis fecerit, lex de eo præsumit omne
malum, & iungitur cum alia præsumptione, q̄
consueverit, & sic duæ emergunt præsumptio-
nes; & hoc casu affines delicto propter secutum
effectum, secus quando quæritur de homicida:
quia tunc q̄ assueverit, est solum indicium, & re-
motum a maleficio: quia non constat de effectu
 - 4 aliquo. Sciendum est, q̄ solius t̄ dicitur quan-
do quis est conuictus bis deliquisse, & secun-
dum aliquos ter. vide Innocent. cap. i. de fideiuss.
Idem secundum Oratores secundum Cic. ij. de In-
uent. xii. ij. de cōstit. coniec. ibi. Si quo in pari ante
peccato conuictus sit. Et secundum Aristotelem
consuetudine fieri videntur, quæ idcirco faci-
mus, quia sæpe numero fecimus. vt per eundem
Rhetoricorum primo cap. xxix.

S V M M A R I V M .

- 1 Progenies bona, uel mala, bonum, uel malum indicium
præstat.
- 2 Natio præsumptionem de hominum natura præbet.

3 *Sexus, etas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, risus, & ingressus suspicionem contra reum præstant.*

*De progenie, & natione, & talibus
similibus. Cap. V.*

1 **Q**UOD quis sit & natus de bona, seu mala pro-
genie bene, seu male præsumitur secundum
Gad. in tit. de præsumptio, & ind. dubi. Moysen
2 cap. i. & xxvii. & lxxv. Isaie. A natione, & simili-
ter præsumitur de natura hominum: nam genti-
bus proprii mores sunt: sunt enim nationes, quæ
homines facile interficiunt, & diversis vicijis tenen-
tur. Bald. in l. fin. C. de hæred. instituend. Apost.
ad Titum cap. i. ibi *Cretenses semper mendaces.*
3 A sexu & aliud in viro, aliud in foemina creditur
quisquis. C. ad l. Iulii: maie. Ab ætate, aliud
alijs annis magis convenit. l. qui. cum vno. ff. de
re milit. Ab animi natura: Et enim avaritia, ira
,, cundia, misericordia, crudelitas, aliaq; ijs similia
,, afferunt frequenter fidem, ac detrahunt: nam qui
bus quisque obvolutus est vitijis, quorum gra-
tia vitiosus est, iniurius quoque, atque iniustus
evadit, vide Arist. cap. xxvii. Rhetori. lib. i. A
conditioe; & fortuna: distat enim an clarus, an
obscurus quis sit l. capitalium. ff. de pœ. secundum
Suzza. in tit. quæ, & qualia. Ab amictu, risu, in-
gressu. ut per Moysen c. xix. Ecclesiæ. in fi. Sed
quæ supradicta sunt de natura hominis pariunt

EX PERSONA

esturummodo aliquam suspitionem secundum Antiquos, quando dicunt, & de natura licet aliquatulum ducere suspiciones: Omnia enim hæc, vir, an mulier, huius an illius civitatis sit, quibus sic maioribus, quibus consanguineis, qua ætate, quo animo, quo corpore, quæ naturæ sunt attributa, ad aliquam coniecturam faciendam pertinebunt: Cice. lib. ij. de Invention. titu. ij. de constitutione coniectu. Et ratio prædictorum reddi potest quia virtutes, & vicia in potestate nostra sunt, & non est quid positum in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina, quæ tollunt omnia, capri. ij. & in præced. vide Cic. de fato in principio.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Physiognomia mala facit præsumi in genere quem ad scelera proclivum, sicut à bona, bene præsumitur.
- 2 Tormenta munda est ab eo qui habet malam physiognomiam.
- 3 Hominum mores, naturasq; ex corpore, oculis, vultu, fronteq; Topirus Physiognomus noscere profitebatur.
- 4 Chyromantia de homine præsumptionem probet.

De Physiognomia, & Chyromantia.

Cap. VI.

EX Physiognomiâ mala præsumitur quem ad scelera proclivum; sicut etiam à bona be-

ne præsumitur secundū Bald. in l. ij. C. quorū ap-
 pel. non reci. Idem in l. Moyſis ca. xix. Eccleſiaſti-
 ſibi, ex viſu cognoſcitur. vir, & cap. ij. Iſaiæ, ibi,
 agnitio vultus eorum reſpondet eis. Sed ex ijs
 præſumi poteſt in genere, non autem in ſpecie
 de aliquo delicto, niſi alijs concurrentibus, licet
 Paris de Puteo dicat per Phyſiognomiā bis iu-
 dicaffe; vide eum in dicto tractatu, colum. vij.

2 Unde dixerunt ꝑ aliqui, qꝫ ſi plures rei ſunt tor-
 quendi incipiendum eſt ab habente malam phy-
 ſiognomiā. Legitur etiam ꝑ Zopirus phy-
 ſiognomus profitebatur hominū mores, natu-
 rasque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoſce-
 re. Sed dic ꝑ aliquantulum præſumitur per te-
 3 xum c. xvi. Reg. i. ibi, ne reſpicias vultum eius,
 qm̄ abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego
 4 iudico. A Chyromantia ꝑ ſecundū multos
 præſumitur de homine; nullum tamen verbum
 legitur apud Iuriſconſultos. In l. Moſis legitur c.
 5 xxxvij. Iob, ibi, qui in manu omnium homi-
 6 num ſignat, vt nouerint ſinguli opera ſua. Un-
 de elicitur, poſſe præſumi arte ea media, & illum
 7 textum Iudæi ſic fuerunt interpretati, aſſerētes li-
 8 neas eſſe naturales, & non fruſtra poſitas. Sed
 9 noſtri intelligunt in manu, i. e. in poteſtate ho-
 minum. Verūm pro opinione Iudæorum eſt te-
 10 xtus cap. xij. Exo. vbi videtur probari lineas eſ-
 ſe poſitas ad aliquid ſignificandum de homine,
 & eſſe ſignum naturæ. Apud Oratores non le-

EX PERSONA

gitur de supradicto iudicio, sed de Physiognomia sæpè.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudicium oritur à nomine, si cum eo mala fama concurrat.

De nomine. Cap. VII.

- 1 **A** Nomine † secundum scribentes oritur iudicium, si cum eo concurrat mala fama, ut puta q̄ quis esset malæ famæ, ut q̄ vocaretur Rampius. Sed secundum Cicer. ñ. de inuent. non nunquam aliquid suspicionis nascitur; & secundum Quint. lib. v. de argumentis Nomen in argumentum raro cadit, nisi cum aut ex causa datum est, aut & ipsum alicuius cogitationis attulis causam: & hæc est verior opinio. Idem in l. Moïsis primo Regum, cap. xxv. ibi, quoniam secundum nomen suum stultus est.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudicium propositi à pallore oritur contra reum.
- 2 Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur.
- 3 Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dētium crepitus consequuntur.
- 4 Animus et corpus propter affectionem sæpissimè commutatur: quod ante, uel post delictum contingit.
- 5 Indicia ex animi et corporis cōmutatione ante delictū contingunt à quibus tractata, & an indicent propositum.

- 6 Indicia ex animi et corporis cōmutatione contingentiā ante delictum magis urgent ad indicandum propositum, quā post delictum ad indicandum maleficium.

De pallore. Cap. VIII.

- 1 **A** Pallore t̄ alijsque similibus oritur indicium: propter enim temporarios animi motus ante delictum apparentes malè præsumitur, & torquetur reus, ut puta, si quis visus fuerit pallere, pavere, aut aliter vultu moveri, et non appareat causa, si paruo intervallo aliquem occiderit, seu vulneraverit, præsumitur propositio deliquisse: natura t̄ enim comparatum est, ut si quis cogitet delinquere, sitque in actu proximo delinquendi, vultu moveatur, detque indicia qualitatis intrinsicæ: unde oriuntur signa conscientie: & sic exterioribus indicijs cognoscitur affectus animi. Et
- 2 reuera t̄ quid accidit diffuso sanguine, aut contracto: nam pudor extra sanguinem diffundit, timor vero contrahit. Et pallor eiusmodi secundum Philosophos accidere solet vehementi cogitatu, in subito motu, sanguine se ad interiora recipiente: Ex quo fit, ut pudorem rubor, sic terrorem pallor, ac tremor, & dentium crepitus consequantur secundum Cic. iij. Tuscul. quæstio: & et
- 3 evenit t̄ propter affectionem, quæ est animi, aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio, ut Lætitia, Cupiditas, Metus, Molestia, et alia similia, quæ ponuntur a Cic. lib. i. de inventio. tit.

EX PERSONA

confirmatio. Et prædicta contingunt bifariè, videlicet, ante delictum, & post: De contingentibus post delictum fit mentio per omnes, maxime in l. de minore stormera. ff. de quaestio. Sed de contingentibus t̄ ante delictum, & sic de supradicto Indicio non, nisi per Græcos, & Quint. li. v. de argumentis cap. ii. Sed in l. Moïsis cap. xx. Neemia, 22, ibi, quare vultus tuus tristis est, cum te egrotum
 22, non videamus non est hoc frustra, sed malum ne
 22, scio quod in corde tuo est. Item supradicta differunt, quia ante delictum indicant propositum, post autem delictum indicant solum deliquisse.
 6 Item t̄ differunt, quia ante delictum magis vrgent ad indicandum de proposito, quam post delictum ad indicandum de delicto. De ratione diuersitatis dicitur infra in tit. post delictum.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus pot̄ probare contrarium etiam post didicita testificata, & potest retorquere: & an prædicta indicia sine alijs sufficiant?
- 2 Causa delicti debet ostendi, aliàs indicia contra reum nullam vim habent.
- 3 Indicia personæ sine causis non valent.
- 4 Persona sicut indicat potestatem et uoluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur.

Pro reo. Cap. IX.

Delictum est supra contra reum. Sed pro reo ex contrarijs facile suppetet contradicendi

2 facultas. Potest enim \dagger in contrarium, & postea
 dicata testificata probare. Secundo potest retor-
 quere: quia indicia personæ in diuersum trahuntur.
 secundum Quint. de coniec. Tertio prædicta in-
 dicia non sufficiunt sine alijs, cum sint remota.
 Barto. in l. fin. de quæstio. Quarto secundum
 3 \dagger aliquos nullam vim habent, nisi aliquid quare
 factum sit, ostendatur: cum nihil sine causa fiat,
 vt in sequenti tit. in princi. vide Cic. de inuentio.
 3 lib. ij. tit. ij. ibi, vt enim animum alicuius improba
 3 re nihil attinet, cum causa, quare peccarit, non in-
 3 tercesserit, si causam peccati intercedere leue est, si
 3 animū nulli minus honestæ rationi affinis ostendi-
 3 tur notabile, q̄ indicia \dagger personæ non valent sine
 causis, & è contra: Demum nota pro reo non so-
 lum hic, sed in omni causa, & contra quælibet in-
 dicia locum habere. Arist. in lib. ij. c. xxxv. Rhet-
 3 tor. ibi, quibus autem rationibus demonstrari pos-
 3 sit, factam rem non fuisse facile ex contrarijs sup-
 4 petet facultas. Quare sicut \dagger persona indicat po-
 testatem, & voluntatem fuisse reo, ita non fuisse
 demonstratur, & sic in reliquis.

DE INDICIIS
PRÆMEDITATI ANTE
DELICTVM BX CAVSIS
TRACTATVS SVB
S V M M A R I V M.

- 1 Indicia causarum quæ sint?
- 2 Querendum est quot, & quante sint in reo cause, ut earum causa deliquisse videatur.
- 3 Causa quæ proprie dicatur?
- 4 Causa in impulsione, & ratiocinationem dividitur.
- 5 Impulsio quid sit?
- 6 Ratiocinatio quid sit? & quando interfuisse videatur?
- 7 Propositum non arguitur, quando rixa fuerit inopinata, licet cause, precedant, tam secundum legem Moysi, quam iura civilia.
- 8 Propositum non censetur, nisi industria, & infidia intercesserint.

Quid sint causæ, & quomodo distribuuntur, & quòd ex ijs oriatur propositum. Cap. I.

1 **D**est supradicta indicia sequuntur indicia † causarum, quæ sunt, Impulsus ad aliquid agendum, cum nihil sine causa fiat: nam nihil factum esse cuiquam probatur, nisi aliquid quare factum sit,

TRACTATUS II. 23

ostenditur. Itaque t̄ decet quærere, quot, & quantæ sint in reo causæ, vt earum gratia deliquisse videatur l. qui cū vno, ff. de re milit. in fine.

Idem in l. Moysi c. xxi. Iosua, ibi, nec ante biduū, triduumue probatur inimicus. Idem secundum Oratores secundum Cic. lib. ij. de inuent. tit. ij. de constitu. coniectura. Causa t̄ proprie dicitur id, ex quo, vel propter quod aliquid fit. Sed quando per causas oriatur propositum, ex infra scriptis locis Oratorū accipi. Causa distribuitur t̄ in Impulsionem, & Ratiocinationem. Impulsio t̄ est quæ sine cogitatione per quandam animi affectionem aliquid hortatur, vt amor, iracundia, ægritudo, violentia, & omnia, in quibus animus ita videtur affectus fuisse, vt rem perspicere cum cura, & consilio non potuerit: & id quod fecit, imperu quodam animi potius, quàm cogitatione fecerit, Ratiocinatio t̄ autem est diligens, & considerata faciendū excogitatio. Ea dicitur tunc inter fuisse, cum aliquid faciendum certa de causa vitasse, aut sequutus esse animus videtur, vt si amicitia quid causa factum diceretur, si inimici vlciscendi, si metus, si gloria, si denique alicuius retinendi, augendi, adipiscendi ue commodi; aut contra rapiendi, diminuendi, deuitandi ue incommodi causa. vt per Cicer. loco quo supra. Idem apud Moysen, quis t̄ non punitur de proposito, licet voluerit occidere, & sint causæ, dummodo non occiderit per industriam, & insidias. cap. xxi.

EX PERSONA

Exo ibi, qui percusserit hominem volens occide-
re, & ibi, si quis per industriam. Idem apud Iurif-
consultos, quando rixa fuit inopinata, licet causæ
præcedant, non tamen erit propositum Bald.
in l. prima. C. ad l. Corne. de sicar. Conclufiue

- 1 secundum omnes, propositum t. non censetur,
nisi industria, & insidiæ intercesserint, vt in locis
supra traditis. Nec mihi detur vicio integros lo-
cos Oratorum recitasse, eorumque verba vsur-
passe: quia tanta vis est, vt nec syllaba quidem
prætereunda sit.

S V M M A R I V M.

- 1 Cause, quas in maleficio querere oportet, quot sint?
- 2 Causas in adulterio, vel furto querere nihil attinet, quia
illas ipsa crimina secum habent.
- 3 Competitorum, vel rivalum altero interfecto, præsumitur
contra alterum.
- 4 Phyltra amatoria ab amante propinata libidinis facian-
dæ gratia censentur.
- 5 Cause ad hoc ut probent, debent esse in processu probatæ
in specie, non in genere.
- 6 Testes deponentes in genere, & non in specie super causis
non probant.

*De causis quinq; per quas delinquitur,
& quomodo probentur. C. II.*

- 1 Causæ, vnde t. omnis humana oritur actio, et
quas in maleficio querere oportet, sunt se-

ptem secundum Aris. lib. i. de arte Reth. c. xxvij.
 Sed secundum alios. post ipsum hæc maxime spe-
 ctatur, Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas; nam
 reliqua in has species cadunt, & de his in homici-
 dio præcipue quæritur: in alijs vero, t vt in adul-
 terio, & furto de causis frequenter quærere nihil
 attinet: quia illas per se ipsa crimina secum habet
 secundum Quint. de coniectura lib. vij. c. ij. De
 supradictis causis fit mentio in l. cum ratio. ff. de
 ho. damna. vbi pater interficiens eum, qui filium
 suum hæredẽ instituerat, propter istud commo-
 dum fecisse videtur. Idẽ de alijs causis l. si ob stu-
 prum. ff. de condi. ob tur. caus. l. vni. ff. de ambi-
 vbi potest t summi iudicium in duobus cõpetito-
 ribus eiusdem honoris, siue etiam in duobus ri-
 ualibus; vt vno interfecto præsumatur contra al-
 terũ. Præterea ob libidinis faciendæ appetitum
 pocula t amatoria, quæ phyltra vocantur, cæte-
 raque huiusmodi flagitia commisisse homines de-
 prehensi sunt l. ij. & toto tit. C. de malefi. Cau-
 sæ ad hoc t vt probent, debent esse probatæ in
 processu in specie, non autem in genere: & testes
 deponentes t in genere, & non in specie super di-
 ctis causis non probant. vide notata in cap. cum
 oporteat de accusatio.

S V M M A R I V M.

1 Cause quot circumstantias continere debeant?

EX CAUSIS

- 2 Occidisse ille præsumitur, qui occidendi causam habuit.
- 3 Deliquisse ille præsumitur, qui ex delicto commodum consequitur. uel incommodum euitat, uel cui ita forte uidetur.
- 4 Iudex animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo euentu udatar.
- 5 Accusator reum ex causis demonstrabit.
- 6 Iudices per causas reum quærent, cum is ignoratur.
- 7 Cause non solum indicant propositum, sed etiam reum.
- 8 Cause debent esse grauiores, quotiens quæritur quis deli querit, quam quando quæritur propositum, cum de reo constat.
- 9 Propositum ex leuibus causis præsumitur, non delictum.
- 10 Quando constat quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum propter secutum effectum: secus quando quæritur quis fecerit, quia non præsumit pro leui causa occidere.
- 11 Animi uicium cum causa conglutinari ad indicandū reum licet, atq; qbus sit uicijs subiectus reus ostēdere oportet.
- 12 Malus qui semel fuit in eodem genere mali semper præsumitur malus.

Quomodo cause indicent propositum,
& reum, quando de eo ignoratur.

Cap. III.

- 1 IN causis duæ † circumstantiæ insunt, uidelicet: I quis fecerit, & quamobrem fecerit. Vnde
- 2 † si quis fuerit interfectus, & ignoratur à quo, quæretur

3 quæretur per supradictas causas: nam is præsumi
 tur fecisse, qui faciendi causam habuerit. Idem se-
 4 cundum Oratores, probabile est, † quod proba-
 5 tur reo expedisse peccare, vt cum quæritur nun-
 6 quid commodum maleficio acquisierit, num ho-
 7 norem, num pecuniam, num dominationem,
 8 num aliquam cupiditatem amoris, aut nunquid
 incommodum vitarit, inimicitias, infamiam, do-
 9 lorem, supplicium. Nihil tamen refert non fuisse,
 10 aut non esse aliquid commodi, aut incommodi,
 11 dummodo ostendi possit ei visum esse, qui argui
 12 tur: Iudex enim † animaduertit quo animo
 quid quisque faciat, non quo euentu vtatur l. 6.
 si quis instrumenta: C. de latina libert. tollenda, vñ
 13 de Auctor. ad Heren. lib. ij. tit. in causa coniectu-
 14 rali. Et secundum † Oratores in hoc loco caput
 15 illud erit accusatori, si demonstrare poterit alijs ne-
 16 mini fuisse causam faciendi, secundo loco rātam,
 17 aut tam idoneam nemini, sin fuisse alijs quoque
 18 causa faciendi videbitur, aut potestas alijs defuisse
 19 demonstranda est, aut facultas, aut voluntas.
 20 Itaque † Iudices per supradictas causas reū quæ-
 21 rent, cum is ignoratur: quia causæ non solum † in-
 22 dicant propositum, sed etiam reum, quādo igno-
 23 ratur, vt supra. Et regulariter omne, quod indi-
 24 cat propositum, indicat & reum. Animaduer-
 25 tendum Test. q̄ causæ debent esse grauiores, quo-
 26 ties quæritur quis deliquerit, quā quādo quæ-
 27 ritur propositum, cum de reo constat, & ratio

D

EXCAVSIS

est: quia nemo præsumitur leui causa hominens
 9 occidere. Secus quando t constat de delinquen-
 te, sed quæritur propositum: tali enim casu præsu-
 mitur propositum etiam propter leues causas.
 10 Et ratio diuersitatis est: quia quando t constat
 quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum
 propter sequutum effectum l. qui eodem, C. de
 sicar. Secus quando quæritur quis fecerit: quia
 tunc lex non præsumit omne malum, imò non
 præsumit pro leui causa occidere, vide quæ di-
 cta sunt in præcedenti tit. cap. iij. Prætereà in
 11 t omni causa aliquid eorum, quæ personis attri-
 buta sunt, ad eam causam, qua commotus peccat
 se dicitur, adiungere licebit: & ita poterit animi
 vitium cum causa conglutinari, hoc modo. Si di-
 cetur pecuniæ causa fecisse, ostendet accusator
 eum semper auarum fuisse: si honoris, ambitio-
 sum. Idem in cæteris, quibus obnoxij sint, ani-
 maduertit potest; vti in his rebus; & earum rerum
 causa, quæ singulis vitij; cupiditatibus q̄ subie-
 ctæ sunt, omnes immoderate, & impotenter ver-
 sentur, Arist. lib. i. Rhetori. cap. xxvj. Sed Orato-
 res post Arist. voluerunt, atque ex dispari gene-
 re culparum, si ex pari summendi facultas non
 erit, improbare animum aduersarij oportere; &
 ratio est secundum eos, qui fecerit illud tam ne-
 quiter, eundem hoc tam perperam fecisse non est
 12 mirandum, vide Cic. in lib. ij. tit. de inuent. & lib.
 ij. ad Heren. tit. in causa coniect. Verum prædi-

1. Etis repugnat regula Legistarum, semel t̄ malus præsumitur malus in eodem genere malitiae. Quandoque tamen etiam per ipsos conceditur.

S V M M A R I V M.

1. Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus, & nescitur à quo, si inimicitia fuerit capitalis?
2. Inimicitia est indicium remotum à maleficio.
3. Pluribus rixantibus si quis fuerit occisus, contra inimicum si de individuo non constet præsumitur, & ex hoc is poterit torqueri.
4. Nemo reperitur, qui non metuat, oderit, speret, & irascatur, per quas causas delinquitur.
5. Inimicus est suspectus quæ probare debeat ne torqueatur.
6. Reus suspectus debet interrogari, ubi fuerit, cum quibus comederit tempore delicti.

*An inimicitia sola, & sic aliæ causæ
sufficiant ad torquendum.*

Cap. IIII.

1. Siquis est interfectus, & nescitur à quo; sed probatur t̄ q̄ Petrus erat inimicus illius, ex tali præsumptione poterit Petrus torqueri, secundum Spec. in 4. species. de præsumptio. & secundum Roman. in l. i. ff. ad Sylla. per textum. ibi. In suspicionem cædis, per quem tex. multi consentiunt semel posse torqueri; dummodo inimicitia

D ij

EX CAVSIS

„ sic capitalis: Adde cap. xij. Ecclesiast. ibi. Nunq̄
 „ credes inimico. Sed moderni contra tenent, Hip
 poly. in. 6. diligenter nu. lxx. quem multi sequun-
 2 tur per multas rationes; maxime q̄ t inimicitia est
 indicium remotum; & dictum Speculat. intelli-
 gunt quoties necesse est vnum ex pluribus homi-
 nem interfecisse; & certum est delictum; & certæ
 personæ; sed incertum est de indiuiduo; & tunc
 3 Tex illis pluribus poterit inimicus torqueri. Ora-
 tores multi consentiunt; quia multæ causæ sunt;
 quæ inducunt ad maleficium, etiam latentes, &
 4 ignotæ; cum nemo t̄ reperiat, qui non metuat,
 oderit, speret, & irascatur, per quas causas delin-
 quitur. Quare non consequitur, Petrus inimicus
 est, ergo occidit; cum alius potuerit occidere pro-
 pter supradictas causas, etiam latentes. Ego in
 hac difficultate pro conciliandis opinionibus di-
 stinguo secundum Cic. in lib. ij. titu. ij. de Inuent.
 „ ibi. Maxime enim quæri oportet in hac constitu-
 „ tione. Primum potueritne aliquid fieri. deinde
 5 ecquò ab alio potuerit. Concluditur, t̄ q̄ si Pe-
 trus probabit alium ecquò potuisse occidere,
 non torqueatur, aliter sic. Quare demonstrabit
 reus, aut alijs quoque bono fuisse; aut alios quoq;
 id, de quo ipse insimuletur, facere potuisse. vide
 Aucto. ad Heren. lib. ij. tit. collatio. Hac defen-
 sione vsus est Cicero pro Murena in familiam
 Ancharianam, & pro Scauro circa mortem Bo-
 staris in matrem auertens crimen. Maximum au-

tem est remedium diffiniendarum quaestionum.
 6 hoc casu, & omni alio: videlicet, q̄ suspectus i-
 terrogetur, vbi fuit, & cum quibus comedit tem-
 pore delicti. de hac interrogatione vide Bart. in
 l. fin. ff. de quaestio: & ita per locum, & tempus
 Oratores diffiniebant omne negotium.

S V M M A R I V M.

- 1 Rei defensiones contra causas.
- 2 Cause non indicant nisi cum vitio personæ iungantur.
- 3 Propositi suspitio ex quibus tollatur.

*Pro reo contra causas.**Cap. V.*

- 1 **P**Rimo reus negabit † fuisse causam, si poterit
 aut eam vehementer extenuabit, deinde in-
 equum esse dicet, omnes, ad quos aliquid emolu-
 menti ex aliqua re pervenerit, in suspicionem ma-
 lefici devocari. Tertio Cause † non indicant,
 2 nisi cum vitio personæ iungantur: quia non in
 omnibus personis valent. Item dicet, aut com-
 3 modum nullum fuisse, aut paruum, aut alijs ma-
 3 gis fuisse, aut nihilo sibi magis, quam alijs. Cic. in
 3 ij. de inuenti. tit. ij. Item † monstretur, aut facul-
 tas, aut potestas, aut voluntas defuisse reo; per
 hæc enim videbitur reus aut non occidisse; & si
 occiderit, non ex proposito.

D iij

DE FACTO ANTE
 DELICTVM, SEV CON-
 TENTO CVM DELICTO
 INDICANTE CONSILIVM.
 TRACTATVS TERTIVS.

S V M M A R I V M

- 1 Consilia post causas sunt intuenda.
- 2 Consilia quæ sint, & quomodo diffiniantur?
- 3 Consilia ante delictum, quomodo considerentur, & proponantur?
- 4 Animus præsumptione verbi, uel facti probatur.
- 5 Coniecturæ ex consilijs quæ uerè indicent reum delicti?
- 6 Consilia referuntur ad partem indiciorum, quæ ex causis ducuntur.
- 7 Propositū ante delictū à quibus factis, dictisue indicatur.
- 8 Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propositum, sed etiam reus, cum ignoratur.
- 9 Facere qui instituit, & potius, fecisse præsumitur.

1 **P**ost causas. t. intuenda sunt consilia: nam sicut causæ sunt impulsæ ad aliquid agendum, ita consilia secundum ordo gerendorum ex causis veniunt. l. sæpè. ff. de verb. & rerum sig. Et consilia t. sunt aliquid faciendi, vel nō faciendi excogitata ratio, & sunt præteriti, instantis, & futuri tempo-

3 ris. A præterito † consideratur quid ante deli-
 ctum factum sit, ex quo spes perficiendi nata, &
 4 facultas faciendi quæsitæ videatur. Ideo in reo
 5 consideratur, ut nihil actum, nihilque dictum,
 6 nusquam ventum, aut abitum, nihil denique fa-
 ctum siue causa putetur. Et Iurisperiti con-
 7 sentiunt per regulam, Animus † probatur præ-
 sumptione verbi, vel facti. Sed imprimis con-
 8 iectatur, an credibile sit reum sperasse † id a se fee-
 lus effici posse, an ignorari, cum fecisset; an si igno-
 ratum esset absolui, vel poena leui transigi. Hoc
 indicium fuit Arist. in. l. lib. Rhetor. c. xxxi. quod
 Quint. per eadem verba usurpauit, in c. de conie-
 ctura lib. vij. Sed in hoc differt, q̄ per Aristote-
 lem refertur ad personam, Quint. vero refert ad
 6 consilia. Et secundum † eundem consilia refe-
 runtur ad hanc partem indiciorum, quæ ex cau-
 sis ducuntur. Et ita loquuntur Iurisperiti. Vn-
 7 de omnia † dicta, & facta, quæ indicant propo-
 situm ante delictum, comprehenduntur sub ele-
 mentis xi. secundum Auctorem ad Heren. libr.
 ij. & ante eum Aristot. prædicamenta decem con-
 stituit, de quibus dictum est in tabula. Quare or-
 8 dine Auctoris excutiam indicia † verbi, & facti:
 & hoc modo non solum cognoscetur propo-
 situm, verum etiam reus, cum ignorabitur, Bart.
 9 in l. fin. ff. de quæstio. ibi, vel quia inimicus, vel
 10 quia fecerit apparatus. Idem secundum Orato-
 11 res est enim maximè consentaneum, atque pro-
 D iij

EX FACTO ANTE DELIC.

- „ habile, vt qđ quis instituit facere, fecisse etiã videa
9 tur. Si statuit † facere, & potuit, fecit igitur: si at-
„ tentauit, perpetravit igitur: quia omnes quod vo-
„ lunt, & possunt, etiam exequuntur, & faciunt.
„ vt per Aristotelem lib. ñ. Rhetor. c. xxxv.

S V M M A R I V M .

- 1 *Tractatus presumi potest ex loco, ubi reus fuerit.*
- 2 *Reus ut de tractatu possit condemnari, tria concurrere debent, secreta locutio, inimicitia capitales cum occiso, & quod homicidium sit secutum incontinenti.*
- 3 *Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectum interrogare debeat?*
- 4 *Conuiuia indicant propositum, & seditiones.*
- 5 *Locus quot modis accipiatur?*
- 6 *Tractatus initia, et consiliorum ex loco comprehenduntur.*

*Elementa autem, de quibus supra,
sunt ut infra.*

I.

- 1 **V**bi fuerit † videlicet, secundum textum in l. qui cum vno. §. fin. ibi, examinantur causæ, & cur, & vbi fuerit, & quid egerit. ff. de re milit. Idem apud Cicer. in oratione. i. in Catilinam ibi, vbi fueris, quos conuocaueris, quod consilij cæperis, quem nostrum ignorare arbitraris? Vnde si qui secreto fuerint in aliqua domo, seu loco: si

exierint, et occiderint, præsumetur de tractatu, & poterunt torqueri: notatur in l. i. C. de ser. fugi. Sed aliqui volunt, q̄ interueniat secreta locutio: sed credo sufficere, q̄ couenerint in illum locum: nam secreta locutio necessario subintelligitur.

- 2 Sed multi t̄ tenent posse damnari, si tria concurrant. Primo secreta locutio, secundo inimicitie capitales cum occiso, tertio q̄ homicidium sit sequutum incontinenti secundum Ias. in supradicta l. Sed de hoc dubitatur secundum Ioan. Andre. in additio. ad Specula. de præsumptio. vers. xij. Iraque tutius erit torquere, quàm damnare.
- 3 Item sequuto t̄ aliquo delicto noctu, Iudex interrogabit suspectum, ubi fuerit illa nocte: cum quo pransit, vel coenauit, et si reperietur mendax, orietur contra eum maxima præsumptio vide Bart. in l. fin. ff. de quæstio. & vt t̄ plurimum constituta conuiuia indicant proposita, seditiones, & similia, vt Catilinæ, Lentuli, Cæthegi. Sciendum, t̄ locum diuersis modis cōcipi, & tanquàm speciem dicetur infra in delicto: ex hoc autem
- 6 t̄ comprehenduntur initia tractatus, & consiliorum vt supra.

S V M M A R I V M .

- 1 Loci si sint diuersi, diuersa coniectura concipitur contra reum.
- 2 Frequentatio loci indicat propositum.

EX FACTO ANTE DELICT.

- 3 *Transitus per viam inconsuetā propositi iudiciū præbet.*
 4 *Propositum indicat, si quis visus fuerit frequentare viam, qua illum, quem occidit, transiturum sciebat.*

I I.

- 1 **V**bi visus sit, videlicet, ob diuersos † locos di-
 uersa coniectura concipitur secundum Gan-
 2 di. in tit. de præsumptio, & indi. dubi. Vnde si-
 quis visus fuerit sæpè ire, & redire ex aliqua via,
 siue loco, vbi eo die, vel postero hominem inter-
 fecerit, præsumitur, q̄ sæpè transierit causa com-
 mittendi tale delictum, argumē. l. iusto, ff. de vsu
 3 capio. Item si quis visus † fuerit ire, vel venire per
 viam non consuetam, si hominem postea interfe-
 cerit, erit indicium propositi: nam præsumetur
 voluisse coelare scelus perpetrandum, aut vt occi-
 dendum magis incautum inueniat. faciunt do-
 & trinae in l. si. ff. de rerum diui. nam lex male præ-
 sumit de ijs, iuxta illud Euangelij, qui non intrat
 4 per ostium fur est, & latro. Item alij † dixerunt,
 vbi visus est videlicet: ante delictum illic fuisse,
 qua' transiturum inimicum suspicabatur: solent
 enim qui hostibus insidiantur, ea loca insidere,
 qua' illos iter facturos arbitrantur, vt incautos op-
 primant. Item oritur indicium præmeditati se-
 „ cundum Bru. in glos. circa tertiã ibi, & illo sero,
 „ quo fuit factum homicidium, fuit visus ire per
 „ aliqua loca, in quibus vicinã eum non consueue-
 „ rat videre.

S V M M A R I V M.

- 1 Sociorū qualitas suspiciōnē maleficij et propositi inducit.
- 2 Conuersatio cum malis hominibus inducit iniditium ad torturam contra delinquentem.
- 3 Associatio mali hominis inducit indicium præmeditati, & consilij.

I I I.

- 1 **Q**VO cum visus sit. qualitas † sociorum inducit suspiciōnem maleficij: quare si delinquens visus fuerit conuersari cum inimicis occisi, orietur indicium, q̄ de industria occiderit. Et secundum aliquos † per conuersationem cum malis hominibus oritur indicium contra delinquentem ad torturam secundum Hippo. in. s. expedita nu. xcij. Sed de hoc dubitatur, dictum est supra de indicij ex persona. c. iij. Sed in l. Mosis vrgens est indicium cap. xvi. Isaïæ. ibi, socij furum, & c. iij. prouerb. ibi, peruersi corde non inueniunt bonum. Item si sequatur † homicidium, si intercesserit associatio mali hominis, licet in ea nihil fecerit, præsumetur de malo consilio, & de præmeditato l. non ideo minus, & ibi doctores. C. de accusa. & sic ex hoc simplici sociatu oritur indicium, vt supra, propter qualitatem personæ; nam consilia impiorum sunt dolosa c. xij. & xiiij. prouerb.
- 3

S V M M A R I V M.

- 1 Apparatus indicat propositum.

EX FACTO ANTE DELICT.

- 2 Arma ferens qui non assueuerit, præsumit præcogitasse, nisi contrariam causam ostenderit.
- 3 Arma euaginata portans præsumitur portasse ob facilitatem aggrediendi, & perficiendi delictum.
- 4 Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsumitur de delicto præcogitare. Idem si acuerit arma, uel aliquantam experientiam fecerit, uel in loco uicino arma reposuerit.
- 5 Præsumptio propositi insurgit contra illum, qui asportauit bona sua de loco, ubi homicidium commisit, ad locum, ad quem postea confugit, uel si bona, uel eorum maiorem partem alienauerit.
- 6 Apparatus non debet uideri frustra factus.

L I I I.

- 1 **N**unquid appararit, uidelicet, equos ad eundem, arma ad cædem, & alia, quæuis instrumenta pro facinoris, quod obijctur, qualitate.
- 2 Vnde armans se non solitus: item ferens t̄ arma, qui non assueuerit, præsumitur præcogitasse, nisi contrariam causam ostenderit, per quam tollatur prædicta præsumptio. l. i. C. ad l. Corne. de fidei.
- 3 Item portans t̄ arma euaginata præsumitur portasse ob facilitatem aggrediendi, et perficiendi delictum. Item exercens t̄ se in armis, cum non sit solitus. Item si acuerit arma, aut aliquam experientiam fecerit de illis. Item si reposuerit alicubi arma, ibi, uel etiam in loco uicino, postea deliquerit, præsumitur propositum. argumen. l. i. §. vi possidetis. ff. de vi, & vi armat. Quidam addiderunt nunquid fecerit, uidelicet, si asportauerit bo-

TRACTATUS III. 31

- 5 na t sua de loco, vbi postea commisit homicidium ad locum, ad quem postea confugit: vel si quis alienauerit bona, vel maiorem partem bonorum suorum, si postea hominem occiderit, præsumetur contra eum de proposito secundum Blan. in glo. alienatio nu. lxxxvi. Non enim
- 6 videri t debet frustra factus apparatus, cum nihil actum, nihilque dictum sine causa putetur l. qui cū vno. ff. de re mili. ibi, vbi fuerit, & quid egerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Amicorum, uel sociorum certo loco et tempore conuentus, et adunatio, ut eos ducat ad maleficiū, indicat propositū.
- 2 Amicus secutus amicum cum ense, ut aliquò eum comitetur, si obuiam forte inimico fiat, an & quando de auxilia teneatur?
- 3 Ducens aliquem per locum, in quo scit inimicum offensa adesse, præsumitur particeps criminis.

V.

- N**unquam conuenerit, videlicet: cum aliquo
- 1 t statuit perficere certo loco, aut tempore. Vel secundum aliquos, nunquam iuerit inuentum, ut ducat ad maleficium. vide Fulgo. in l. q. si fugitiui. ff. de edili. edic. ibi, Amicus meus
 - 2 venit t ad me, & dicit veni mecum, quia volo esse in vno negotio meo. Ego accipio ensem, & sequor eum: ipse autem fit obuiam inimico suo, &
 - 3 occidit eum, an ego tenear quasi auxiliator? Dicit

EX FACTO ANTE DELIC.

- 1 tur, q̄ si ignorans sum sequutus eum, & cum ip̄
- 2 se insultatus est illum, ego me retraxi, q̄ nullam
- 3 pati debeo poenam: idem etiam si discedere non
- 4 potuisssem; vbi autem cum potuisssem recedere,
- 5 steterisssem, tunc sine dubio non esssem innocens.
- 6 Item sciens inimicum † offensi esse in certo loco,
- 7 conueniens, & ducens eum per dictum locum,
- 8 præsimitur particeps criminis l. pe. ff. vi bon. rap.

S V M M A R I V M .

- 1 *Associans delinquentem ante delictum uidetur socius cri-*
- 2 *minis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.*
- 3 *Conscij qui sint, & qui teneantur de delicto?*

V I .

- N**Vnquem habuerit de conscijs, videlicet, ali-
- 1 quem de ijs, cum quibus præsimitur tra-
 - 2 ctasse ab initio. Potest etiam † aliter intelligi vi-
 - 3 delicet: associans delinquentem ante delictum vi-
 - 4 detur conscius criminis, licet nihil fecerit, modo
 - 5 armatus fuerit, secundum Bal. in l. i. C. de ser. fug.
 - 6 Et hoc dicitur etiam in tit. post delictum. Alij
 - 7 etiam † sic intelligunt videlicet, hic, vel illé con-
 - 8 sciens fuit, vt in oratione pro Milone dicitur, Mar-
 - 9 cum Fauonium fuisse conscium voluntatis Clo-
 - 10 dij, cui dixerat, Milonem triduo periturum.

S V M M A R I V M .

- 1 *Propositum indicatur, si ueteres hospites, aut clientes do-*

TRACTATUS III. 32

mi delinquentis fuerint, uel si delinquentē habuerit malos famulos.

- 2 Adiuutorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilij indicium præstat.
- 3 Adiuutores uariè considerantur.
- 4 Mutuans pecuniam ei, qui statim deliquit, præsumitur adiuutor.
- 5 Delinquens si sit persona uilis, præsumitur cum auxilio fecisse.
- 6 Comitatus, & multitudo adiuutorum parit indicium deliberationis.
- 7 Coadunatio quando plures occidunt, in dubio an præsumatur de industria facta?
- 8 Rixa quando censeatur pura, & quando præmeditata?
- 9 Coadunatio censeatur malo animo facta, delicto secuto.
- 10 Præsentia si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modo illa præsentia fiat animo se immiscendi, si opus esset. Secus si forte fortuna, & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi?

V I I.

- 1 **D**E adiuutoribus, uidelicet veteres & hospites, aut clientes domi delinquentis fuerunt, uel habuit malos famulos; qua de re præcogitasse uideatur per tex. in. s. hoc autem in auct. de non alienan. Item & aliter si delinquens elegit idoneos, relinquendo inutiles domi; uel et potest dicere de potentibus amicis; hæc. n. præsidia non solū qui habēt, plurimum posse uidentur, sed etiam ij qui tales amicos habent, aut conscios: siquidem auxi-

EX FACTO ANTE DELIC.

- lijs ijs, ceu ad miniculis, & instrumentis fræti delinquent. Præterea varie t̄ considerantur adiutores secundum Bal. in l. hæc verba. ff. de infan.
- 3
- 4 Vnde si quis mutuat pecuniam alicui, & is, t̄ cui mutuauit, statim conduxit gentes contra ciuitatem mutuantis, vel quid simile fecerit, præsumitur mutuauisse tali causa, eritquæ præsumptio iuris, & de iure secundum Brun. in glo. circa quartam.
- 5 Et simili t̄ modo quando delinquens est persona seruilis, & magnum facinus commisit, præsumitur cum auxilio fecisse l. quicumque. C. de ser. fugi. Item aliter t̄ potest intelligi, sicut apud Cic. spectatur comitatus Clodij, & Milonis. Et multitudo adiutorum parit indicium deliberationis: licet secundum t̄ aliquos in dubia re non præsumatur coadunatio in pluribus occidentibus, nisi probetur clare de industria coadunatos esse, secundum Bald. in l. non ideo. C. de accusa. Hippoly. in §. constante nu. xlv. Dicerem
- 8 t̄ tamen præsumi casu euenisse rixam, nisi probetur ante rixam coadunatos fuisse: nec est necesse, (iudicio meo) probare q̄ coadunatio sit facta de industria; sed sufficit probare, q̄ sit facta coadunatio: etenim t̄ præsumitur fieri malo animo ob effectum sequutum: nam si facta sunt ea, quæ posterius fieri, ac sequi solent, facta esse priora, & quæ illorum gratia instituebantur, existimandum
- 9
- 10 est. Per præsentiam t̄ adhibitam delicto oritur indicatiũ deliberationis, modo illæ præsentia fuerit animo

animo se immiscendi, si oporteret; secus si forte fortuna secundum Bald. in l. i. ff. de ser. corrup. & tunc dicitur adesse animo se immiscendi, cum fuerit quis coadunatus ante delictum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Armorium, ac cæterorum instrumentorum genus deliberationem ostendit.*
- 2 *Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animum occidendi.*
- 3 *Adiumenta diuersis modis considerantur.*
- 4 *Pecuniæ suggestæ, et alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum.*

V I I I.

- 1 **D**E adiumentis, videlicet, de ijs rebus quas delinquens auxilio fore arbitrabatur, ut puta, arma, et quælibet instrumenta: ex genere enim armorum, cæterorumque instrumentorum præsumitur animus, & atrocitas malefici, secundum Bald. & Saly. in l. i. C. de emenda. ser. Quare si
- 2 quis ambulauerit cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat animum occidendi l. i. §. diuis. ff. de sic. Adiumenta t quoque diuersis modis considerantur, sicut supra de adiutoribus: nam pecuniæ t suggestæ, & alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum,

E

EX FACTO ANTE DELICT.

S V M M A R I V M .

- 1 **Lotus, in quo quis præter cōsuetudinem fuerit, uel in quo uersari non consueuerat, uel non debebat, propositi indicium præbet.**
- 2 **Occidens aliquem in loco, in quo uersari non solet, præsumitur consultò occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa.**

I X .

- 1 **N** Vnquo in loco † præter cōsuetudinem fuerit, uidelicet: in quo suspectus erat, siue ubi uersari non consueuerat, nec debebat, notatur in l. i. §. diuus. ff. de sic. Vnde etiam † si quis hominem occiderit in aliqua ciuitate, siue loco, in quo non sit solitus uersari, præsumetur consulto occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa, uide Bald. in l. fin. ff. de quæstio. & in l. fin. C. eod.

S V M M A R I V M .

- 1 **Tempus propositi argumenta præbere potest.**
- 2 **Temporis duplex est significatio, generaliter enim, & specialiter accipitur.**
- 3 **Tempus speciale ad inditia magis confert, probationesq; assertiue expugnabiles.**
- 4 **Tempus ad indicia elicienda quomodo cōsiderari debeat?**
- 5 **Temporis longinquitas est inspicienda, nam sæpe oportet commetiri cum tempore negotium.**

A Ut alieno t̄ tempore videlicet, minus conue-
 nienti, vt si noctu dicatur egressus domo, vel
 ex vrbe, & in aliquo loco eo tempore visus fuisse,
 & sic ex antecedentibus deducuntur argu-
 1 menta, videlicet; noctu exiisti, proficiscentem an
 recessisti, nunquid etiam noctu, quod in die fieri
 2 commodius videbatur posse. Et temporis t̄ du-
 plex est significatio: generaliter enim, & speciali-
 ter accipitur, præteritum habens, instans, & futu-
 rum: & constituta discrimina, vt æstate, hyeme,
 noctu, interdiu, & fortuita, vt in pestilentia, in
 3 bello, in cōuiuio. Speciale autem tempus t̄ ad in-
 dicia magis confert, probationesque affert inex-
 4 pugnabiles. Vnde t̄ considerari debet tempus,
 & anni, & mensis, & diei, & noctis, & vigiliæ, &
 horæ, & in aliqua parte alicuius horum, vt apud
 Cicer. in oratione pro Milone, dicitur Clodium
 pridie eius diei discessisse, quo discessurum scie-
 bat Milonem, cuius iter solenne, & necessarium
 ignorari non poterat: Et Iurisconsulti consen-
 titur per tempus oriri iudicium ante delictum,
 in delicto, & post delictum, in quibus potest con-
 siderari, quid ocysus, & quid serius futurum sit.
 5 Et communiter t̄ in tempore perspicjendo lon-
 ginquitas eius est consideranda: nam sæpe oportet
 commeteri cum tempore negotium, vt in se-
 quenti titulo dicitur.

DE INDICIIS HOMICIDII PRÆMEDI- TATI IN DELICTO.

TRACTATUS IIII,

S V M M A R I V M.

- 1 *Indicia propositi ex quibus in delicto oriuntur, & deducantur?*
- 2 *Coadunati plures si delinquant, presumuntur ex proposito delinquere.*
- 3 *Obuians forte si occidat, nō punietur de præmeditato, licet animum occidendi habuerit.*
- 4 *Accidentia, quæ in delicto spectentur, ut indicia deliberationis oriuntur?*

- 1 **I**N homicidiis deducuntur indicia, considerando, cur ꝑ aliquid in delicto de industria, & data opera factum sit, ut spes perficiendi nata, & quæsitæ esse videatur: de qua industria legitur tex. cap. xxi. Exod. & l. fin. ff. de sica. & l. ij. ff. de vi bon. rapt.
- 2 quibus iuribus probatur, q̄ si homines ꝑ ducti, et coacti fuerint committere illud delictum, tunc præmeditatum censetur, secus quando id cum consilio, & cura perspicere non potuerunt, & impetu quodam animi potius, quàm cogitatione fecerint, vide Cicer. lib. ij. de inuentio. tit. ij. de con-

ritu. coniectu. Idem secundum Bald. in homicidio ex aliqua causa, siue re non oritur indicium deliberationis, quando apparet quod rixantes sibi obuiauerint casu, vide eum in l. i. C. ad l. Cornel. de sica. Quinimo si quis t habuerit animum occidendi, modo sorte obuians occidat, non punietur de praemeditato per tex. in cap. xxi. Exod. de hoc diximus supra in ritu. de causis cap. i. In delicto autem haec spectantur, Locus, Tempus, Modus, & Facultas, & per haec accidentia oritur indicium deliberationis. Et sicuti inimicitiae, & reliquae causae, atque consilia, pro vt supra, impellunt ad maleficia, ita per haec ostenditur idonea perficiendi facultas esse quaesita.

S V M M A R I V M.

- 1 Locus in delicto deliberationis indicium an praebere possit
- 2 Loci opportunitas ex quibus quaeratur?
- 3 Occidens hominem in praetorio, uel ecclesia, praesumitur deliberate occidisse.

A Loco praecipue coniectatur, cum euentia
 1 Loci t sit vna ex quinque speciebus probationum, de quibus notatur extra de restit. spoliatio. c. cum ad sedem, quare spectetur locus, in quo homicidium factum est ex opportunitate, quod reus vix habuisse. Ea vero t opportunitas quaeritur ex magnitudine, interuallo, longinquitate, propinquitate,

EX FACTO ANTE DELIC.

solitudine, celebritate, & demum natura ipsius loci opportuni, siue aduersi cōsilijs. Nūquid etiam eo loco occisus perspicitur, aut exaudiri potuerit: & num demum locus publicus, vel priuatus, an factus fuerit. Vnde si quis t occiderit hominem in prætorio, vel ecclesia, præsumetur consulto, vel (vt aiunt) deliberate occidisse: quia nō est præsumendum, q̄ nisi magna causa voluerit in tali loco occidere. vide Alberi. in tract. iij. stat. ix. lxiij.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Tempus reddit graue delictum.*
- 2 *Noctu agens præsumitur male agere.*
- 3 *Temporis spacium quomodo consideretur?*

- 1 **A** Tempore præsumitur: quia t reddit graue delictū l. aut facta. §. tempus. ff. de poen. nam
- 2 lex præsumit contra t agentē noctu iuxta euangellium, qui male agit, odit lucem. Qua de re si delictum fiat nocte, præsumitur deliberatum secundum Alberi. in tract. supradicto. Sed secundum Oratores latius dic, videlicet: qua parte anni, noctu, an interdiu, & quota diei ac noctis hora homicidium factum esse dicatur: nam etiam momenta valent, t̄t̄ eiusmodi temporibus spacium ita consideratur, satisne longum fuerit ad eam rem transigendam; & potueritne reus scire satis ad id perficiendum spacij futurum, et sæpe oportet

- 1, tet commetiri cum tempore negotium, & videre
 2, potuerit ne aut magnitudo negotij, aut multitu-
 3, do rerum in eo tempore transigi: nam paruire-
 fert satis spatij fuisse ad id perficiendum, si id ante
 sciri, & ratione prouideri non potuerit. Idem pro-
 batur per glos. & quæ ibi. nota in l. si ut allegas:
 C. de fidei.

S V M M A R I V M.

- 1 Occasio deliberationis indicium præbet. & quomodo ea consideretur?
- 2 Occasio quæ proprie sit? & ex quibus oriatur?
- 3 In tempore quæ considerari oporteat, et quæ in occasione?
- 4 Tempus, & occasio in quibus inter se differant?

- 1 **A**B occasione oritur † deliberatio: nam malus animus occasionem quærit. Sed dupliciter contingit, primo quæritur idoneane satis fuerit ad delictum adoriendum; & hæc aliquid cogitato factum ostendit. Secundo an alia melior, quæ præterita sit, aut non expectata, & hæc excusatur. Exempla extant apud Cic. in oratione, pro Milone, quem, fatetur habuisse occasionem occidendi Clodium. E contra autem, inquit, Clodium cepisse occasionem occidendi Milonem. Sed oportet scire, † quæ proprie sit occasio; quare dic, qd est pars temporis habens in se alicuius rei faciendæ, aut non faciendæ opportunitatem. Et tempus actionis alicuius opportunum occasio est. Hæc

EX FACTO ANTE DELICT.

oritur ex actionibus humanis non impediētib;
bus, vt puta seruus dormiens dat furantibus oc-
3 cationem. Item in t tempore, mensura, & spa-
cium consideratur; in occasione qualitas tempo-
ris ex qua nascitur oportunitas, seu cōmoditas
4 faciendi, & non faciendi aliquid. Itaq; t hoc tan-
tum distant Tempus, & Occasio; genere autem
similia sunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Modus delicti perpetrati, deliberationis indicium præstat.
- 2 Modus percutiendi præcogitationem ostendit.
- 3 Caput percutiens, uidetur fecisse, ut certius offendat, & oc-
cidat: & quid si baculo percusserit?
- 4 Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio uul-
nerum propositum indicat.
- 5 Proditorium propositum per modum percutiendi concipitur.

1 **A** Modo, quo quæritur quemadmodum quid
sit t factum, idquè secundum Oratores tum
ad qualitatem pertinet, tum ad coniecturas; po-
test probari in l. aut facta s. qualitate. ff. de poenis.
2 Vnde si quis percusserit t aliquem post terga, vel
nullis dictis verbis in capite, seu pectore, per hæc
3 demonstrat præcogitasse: quia percutiendot in ca-
pite uidetur fecisse, vt certius offendat, secundum
docto. in c. significa. de homicidi. Vnde senserunt
aliqui, qd si quis percusserit aliquem super ca-
put baculo, siue alio simili instrumento, tamen,

quia percussit in capite præsefert animum occidendi: secus si in alia parte corporis, vide Bald. in l. sed si quæcunque. §. si magister. ff. ad l. Aquil. 4 Per multitudinem, † & magnitudinē vulnerum præsumitur præmeditatum. Idem per multiplicationem, aut per geminationem, & hoc quando 5 non apparet pura rixa. Item per † modum concipitur propositum proditorium secundum Barr. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de poen. videlicet, proposito antecedenti insultando; & alio modo proditorio videlicet; si sedens tecum in mensa, nulla interueniente rixa te offendero, vel quid simile fecero, vt ibi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facultas delinquendi quomodo consideretur?*
- 2 *Tractatus præsumitur quando homicidium committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales persone superuenerint.*
- 3 *Facultas occidendi quando præstari uideatur, et unde indicium tractatus oriatur?*
- 4 *Astans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatem delinquendi præbere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.*
- 5 *Associans delinquentem post delictum, delinquendi facultatem præbuisse dicitur.*
- 6 *Auxilium præstare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur, acclamat.*

EX FACTO ANTE DELIC.

- 7 Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus redditur timidi or, & insultans audacior.
- 8 Præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxiliij, si personæ fuerint ante delictum congregatæ.
- 9 Prohibere potens si non prohibeat, præsumitur particeps criminis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxiliij?
- 10 Prohibere ualens, si non prohibeat an, & quando particeps criminis, & auxiliator existimatur?
- 11 Personæ qualitas ad argumenta, & indicia habenda, est consideranda.
- 12 Personæ uicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant.
- 13 Qualitas offendentis inducit excusationem, siue accusationem, et demonstrat animū fuisse, uel nō fuisse offendēdi.
- 14 Atrocitas delicti ex quibus crescat?

1 **A** Facultate consideratur ꝑ copia, et potestas instrumentorum, aut earum rerum, ob quas aliquid facilius, aut sine quibus omnino confici non potest. facultates quoque præcipuè considerandæ sunt, credibilius est occisos a pluribus pauciores; a præparatis inopinantes. hinc illa apud Cicer. coniectura, insidiatus est Clodius Miloni, non Milo Clodio. ille cū seruis robustis, hic cum mulierum comitatu. ille equo, hic rheda. ille expositus, hic penula irretitus. Idem secundum ꝑ lurisperitos præsumitur tractatus, quando committitur homicidium cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superue-

3 nerint, dic vt in antecedenti trac. in vers. de Adiu
 4 toribus. Item facultates † occidendi præstari vi-
 dentur, & indicium oritur tractatus, quando † ali-
 quis aggreditur aliquem, si ibi vnus, vel plures
 fuerint armati, siue etiam remoti, modo potuis-
 sent auxiliari delinquenti; licet aliquam non fa-
 ciant demonstrationem secundum Bald. in l. i. C.
 de ser. fugi. Intellige tamen prædicta, si post de-
 5 lictum † associant delinquentem secundum eun-
 dem in l. non ideo minus. C. de accusa. tollitur ta-
 men dictum indicium, si probauerint casu venis-
 6 se, vt in supradictis legibus. Quin etiam † dicitur
 præstari auxilium acclamando contra eum, qui
 7 offenditur, & regula iuris est, q̄ ille dicitur † auxi-
 liari, per quem insultatus redditur timidior, & in-
 sultans audacior secundum Bald. in supradicta
 8 non ideo minus. Demum † præsentia adhibi-
 ta delicto facit indicium occulti auxiliij, si tales
 personæ fuerint congregatæ ante delictum. vide
 Hippo. in §. constante nu. xlv. Item cui potestas
 9 † est prohibendi, ne quis offendatur, & non prohi-
 bet, præsumitur particeps criminis per regulam,
 videtur occidere, qui potest prohibere. & l. scien-
 tiam in principio. ff. ad l. Aq̄ui. vide Gandi. in tit.
 de præsumptio: et indi. indubi. et quandoque ori-
 tur præsumptio occulti auxiliij. Sed secundum ali-
 quos neque indicium, neque suspicio oritur, nisi
 alia concurrant, vt puta, si post delictum associa-
 uit delinquentem, aut aliæ insint causæ, & circum-

EX FACTO ANTE DELIC.

- stantiæ; aliter non præsumitur particeps. not. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. Sed in hac materia est bona gl. in l. culpa caret. ff. de reg. iur. ibi. Sed quid
- 10 † si possum prohibere Titium iniuriari Sempromio, an debeam iuuarè? Respondeo secundum canonicos doctores, q̄ sic, verbis interponēdo me honesto modo. Sed secundum Iuriscōsultos non, nisi in ijs, quos habeo corrigere, vt in permissis videlicet, filijs, & seruis. Circa prædicta vide Iason. in dicta l. vt vim. Aliqui tamen senserunt, q̄ si quis potuit sine periculo vitæ suæ prohibere, & non prohibuerit, tali casu præsumatur particeps criminis: quia quisque cogitur defendere bona etiam inimici, tanto magis personam iux. tex. c.
- 11 21. xxij. Exod. in principio. Haberi tamen debet ratio personæ: nam multi sunt ita natura timidi, q̄ ob timorem patiuntur verberari, licet possent verberare. Vnde ex qualitate personæ sæpè apud Iuriscōsultos arguitur, et fit consequentia:
- 12 2 & sicut † vicia personæ premunt, & onerant delinquentem, ita contraria eleuant: nam qualitas
- 13 3 † offendētis inducit excusationem, siue accusationem, & demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendēdi. not. in l. si mater. C. ne de sta. de-
- 14 4 func. Et demum † atrocitas crescit ex ijs, videlicet, quid factum sit, a quo, in quem, quo animo, quo tempore, quo loco, quo modo.

DE INDICIIS
MALEFICII PRÆMEDI-
TATI POST DELICTVM.
TRACTATUS V.

S V M M A R I V M .

- 1 Indicia post delictum ex quibus oriuntur?
- 2 Associates delinquentem ante, uel post delictum nunquid uideatur socius criminis?
- 3 Consilij, uel occulti auxiliij præsumptio oritur contra associantem post delictum.
- 4 Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictum præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri; nisi receptus sit recipientis consanguineus, uel aliqua alia iusta causa probetur.
- 5 Prohibens reum capi uidetur conscius criminis, si affuit delicto, non si incidenter accurrit.

- 1 Post delictum † oriuntur Indicia, considerando, quid postea factum sit, facta. n. quæ q̄ antecesserunt, quæ que insequuta sunt, spectanda sunt. Occurrunt hic nonnullæ quæstiones scribentium,
- 2 uidelicet, si quis associatus † fuerit delinquentem post delictum commissum, nunquid uideatur conscius criminis? Et multi tenent, q̄ sic. Conclusiue tamen dicendum est, & distinguendum, aut

SEU POST DELICTVM.

iste associatus est delinquentem ante delictum, et tali casu tenetur, & conuincitur: quia per præcedentem, & subsequentem actum associationis accusat se, atque propalat; sin autem post delictum tantum, tunc distinguendum, videlicet: si subito apparuit, tunc præsumitur sciuisse: aut ex mora, & interuallo apparuit, & tunc non præsumetur contra eum: quia tali casu præsumetur accurrisse incidenter, et per rumorem. vide Salic. in l. vnica C. de rap. vlr. Bald. in l. non ideo minus. C. de accus. Hippo. in §. constante nu. lv. qui tenet contra associantē † post delictum oriri præsumptionem consilij, vel occulti auxiliij, per quam cogitur probare contrarium, Siquis scienter † receperit malefactorem, seu delinquentem in domo sua post maleficium perpetrātū præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri l. i. C. de ijs, qui latro. Fallit tamen, si receptus erat consanguineus recipientis, siue etiam aliqua alia iusta causa probabitur secundum not. in supradicta l. Prohibens reum † capi videtur conscius criminis. vide Blanc. nu. ccxciiij. Sed intellige quotiens prohibēs affuit delicto, secus si incidēter accurrat, quod cogitur probare. vide in simili Hippo. in supradicto §. constante, & in principio huius tract.

DE INDICIIS

MALEFICII PRÆMEDI-

TATI EX NON FACTO,

SEV CVR FACTO, ANTE,

in, & post delictum

tractatus VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur ?
- 2 Solicitans, siue queritans quod ad eum non spectat, indicat contra se.
- 3 Faciens id, quod fieri non solet, nec debet; aut non faciens id, quod fieri solet, aut debet, contra se indicat.

IT si apud Legistas supradicta videantur comprehendendi sub facto. Expedi-
tamen scire locos Antiquorū, ex qui-
bus capiebant indicia, quos Cicero
est sequutus in lib. ij. cap. ij. de inuent. cuius ver-
ba non sunt prætereunda; quia per ea totius ne-
gotij gestio pertrahabitur.

- 1 Quare, quo consilio, & qua spe perficēdi, quid' q̄
factum sit; cur hoc modo potius, quam illo; cur
ab hoc potius, quam ab illo; cur nullo adiutore,
aut cur hoc; cur nemo sit conscius, aut cur sit, aut
cur hic sit; cur hoc ante factum sit, cur hoc ante fa-
ctum non sit; cur hoc in ipso negotio; cur hoc
post negotium; aut quid factum de industria; aut

EX NON FACTO

- 1) quid rem ipsam cōsequutum sit : constet ne oratio, aut cum re, aut ipsa secum: hoc huiusne rei sit
- 2) signum, an illius, an huius, & illius, & vtrius portus : quid factum sit, quod non oportuerit : aut non factum, quod oportuerit. Solicitans, siue
- 3) Tqueritans quod ad eum nō spectat, indicat contra se. vide Hippo. g. diligenter nu. cl. Et suspitio
- 4) oritur † quoties quid facit quod fieri non solet, neque oportet, neq; est ratio, quare hoc propter hoc fiat; & e contra, quoties quis non facit, quod fieri solet, aut debet.

DE INDICIIS MALEFICII PRÆMEDITATI EX DICTO TRACTATVS VII.

S V M M A R I V M,

- 1 Indicia maleficij præmeditati ex dicto.
- 2 Indicium propositi contra eum oritur, qui dixerit, quòd traheret occiso unam pennam de ala: Vel quòd faceret eum male capitare, uel quid simile.
- 3 Propositum præsumitur contra eum, qui dixit, non diligo talem, uel sum ei nociturus si potero, si eum postea occiderit.
- 4 Occidisse ex proposito ille præsumetur, qui alicui prædixerit, quòd si senserit rumorem, non se moueat. Vel quòd

quod sentiet aliquid noui.

- 5 Mandatum seu consilium præsumitur si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.
- 6 Locutio in aure quando indicet mandatum, uel consilium?
- 7 Cause ni præcedant, nec causation præsumitur.
- 8 Mandatum præsumitur contra dominum, qui famulo suo dixit, non redeas domum, nisi sentiam aliquid noui, si famulus aliquem occiderit.
- 9 Iactans se aliquem occisurum, si eum occidat, propositum præsumitur.
- 10 Minæ præcedentes indicant propositum, quando constat minantem occidisse eum, cui minatus est.
- 11 Indicia uerbi duplicem uim habent.
- 12 Is uidetur fecisse, qui prædixit facere.
- 13 Minans, & iactans de aliquem occidendo, an sit solitus minas exequi, quomodo consideretur?
- 14 Minatus si minantem occidat an præsumatur ex proposito occidisse?
- 15 Minatum fecisse ad sui defensionem quãdo præsumatur?
- 16 Factũ quid ad defensionẽ fuisse per cõiecturas probatur.
- 17 Minans, quando non constat de interfectore, an possit torqueri?
- 18 Cause, quæ inducunt homines ad maleficia patranda, ultra inimicitias sunt multe.
- 19 Minans an possit impune offendi ab eo, cui minatus est, in illo actu minandi?

12 **D**icta, quæcũq; antecesserunt, quæque sequuta sunt, considerari oportet; nam ex qualitate

F

EX DICTO ANTE DELIC.

verborum animum metimur, & probatur præsumptione verbi. Quare capiemus indicia ante delictum. Et secundum Gandi. oritur indicium

2 propositi t̄ contra eum, qui dixerit, q̄ traheret occiso vnam pennam de ala; vel q̄ faceret eum male capitare, vel quid simile. Item si quis dixe-

3 rit, non t̄ diligo talem, si eū postea occiderit, præsumetur propositū. Et similiter si dixerit se nociturum, si poterit, vide Alberi. in l. metus. C. quod

4 metus cau. Item si dixerit t̄ alicui, q̄ si senserit rumorem, non se moueat, vel q̄ sentiet aliquid noui, præsumetur ex proposito occidisse, vt per

5 Bart. in l. si ventre. ff. de priuileg. credi. Item t̄ si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit (quàmuis nesciatur quid dixerit) præsumetur de mandato, siue consilio: sicut in domino loquente in aurem famuli. Intellige tamen præ-

6 dicta, si incontinenti t̄ sequatur delictum; et quando ille, quem alloquitur, pariter est inimicus capitalis: aliter illa loquutio, etiam cum facto subsequuto non facit indicium: nam si non p̄cesse-

7 runt t̄ causæ, nec causatum præsumitur secundum Bru. in quaest. inci. circa tertiam. Item si do-

8 minus t̄ famulo dixerit, non redeas domum nisi sentiam aliquid noui; si famulus aliquem occiderit, præsumetur de mandato. Item t̄ si quis iactauerit de occidendo aliquem, si eum occiderit, præsumetur ex proposito occidisse, & poterit damnari propter esequutum effectum: & hoc

casu non consideratur qualitas personæ: si vero non constabit de occisore, tunc spectabitur personæ qualitas secundum Guid. Suz. in gl. sed si præter famam. Idem propter t̄ minas præcedentes oritur iudicium propositi, dummodo constet minantem occidisse eum, cui minatus est; nec distinguitur quando constat, an solitus sit exequi minas. Et in præmissis notandum est, q̄ indicia t̄ verbi duplicem vim habent, sicut alia indicia, videlicet, quis fecerit, quando ignoratur, & quo animo. Etenim t̄ is videtur fecisse, qui prædixit facere; sed in hoc differt, q̄ quando per supradicta indicia t̄ queritur quis fecerit; tunc distinguitur, an minans, et iactans sit solitus exequi minas, & sic de alijs: secus autem quando constat prædictos occidisse; quia tunc prædicta omnia indicia sunt gravia, & sufficientia ad cognoscendum de proposito; Et per ea procedi potest ad torturam, siue in aliquibus ad condemnationem vt infra dicetur. Scribentes dicunt præsumi t̄ de proposito contra minatum, si continget eum occidere minantem: quia metus est vna ex causis impellentibus ad maleficia. Sed ego dico præsumi contra minatum; quando constat ipsum cæpisse rixam; aliter præsumi t̄ contra minantem; & q̄ minatus fecerit ad sui defensionem: quia in criminalibus, q̄ t̄ quis fecerit ad sui defensionem, probatur per coniécturas, vide Ias. in l. vt vim. ff. de iust. & iu. Postremo maximū est certamen apud

EX DICTO ANTE DELIC.

- 17 doctores, an minans, t̄ quando non cōstat de interfectore, possit torqueri, Et secūdum Speculato- rem potest. vide in tit. de præsump. §. fin. Sed cō- tra notatur in l. fin. ff. de hære. insti. Alij distin- guūt, q̄ si minans est potens, et solitus exequi mi- nas, q̄ tunc possit torqueri: alij autem, q̄ possit damnari. Hippo. in §. diligēter nu. lxxxii. Alij ve- ro dixerunt posse damnari, quando tria concu- runt, videlicet, inimicitia, minæ, percussio cum paruo interuallo: vide Brun. in tit. circa tertiam. Sed hæc opinio non placet, maxime, quando of-
18 fensus habet alios inimicos, ac etiam, quia t̄ plu- res sunt causæ, quæ inducunt homines ad malefi- cia, vltra inimicitias. Quare non consequitur ne- cessario, q̄ sit occisus a tali, cum ab alijs potuerit
19 occidi. Occurrit hic quæstio, q̄ minans t̄ possit impune offendi ab eo, cui minatus est in illo actu minandi secundum Hippo. in d. diligenter. Sed contra existimo: quia non dicitur factum cum moderamine. not. in l. vt vim. ff. de iusti. & iu. Non tamen punietur pœna ordinaria.

EX DICTO IN DELI- CTO, SEV POST DELICTVM.

TRACTATVS VIII.

SVMMARIVM.

- 1 Clamor vulneratis exauditus an faciat inditiū ad torturā?

- 2 Vox hominum est fallax, quia reperiantur multi confimili habere uocem.
- 3 Vox clamantis exaudita non habet uim probationis, sed indicij, nisi alia concurrant.
- 4 Clamor uulnerati, dicentis se offendi a tali, an contra nominatum indicium faciat?
- 5 Offenso non creditur sine alijs qualitibus, etiam quod haberet in manibus corpus Christi. Et quid si sit in articulo mortis, & id iuret?
- 6 Indicium ad torturam ex dicto offensi quando oriatur?
- 7 Offensi dicto quando non sit credendum? nec inde oriatur indicium ad torturam?
- 8 Offensi dictum, quando cognoscere non potest ob aliquas circumstantias offendentem, non facit indicium ad torturam.
- 9 Offensus quando non presumatur mentiri?
- 10 Mulier clamans sibi uim inferri, facit indicium, si reus fuit cognitus.
- 11 Clamans contra offensum, licet nihil agat, cōsetur cōscijs.

De dicto offensi, & delinquentis.

Cap. I.

- 1 **Q**uæritur, an per clamorem uulnerantis sine alijs oriatur indicium ad torturam? uidelicet, quando testes deponunt audiuisse delinquentem, & cognouisse ad uocem? Et secundum alios testimonium eiusmodi ualeat, & probat, uidelicet, quando quis audiuit uocem alicuius, licet non uiderit loquentem, ut pura, quod sit paries de

EX DICTO IN DELIC:

- medio; vel aliqua alia res inter loquentem, & te- stem: & de hoc est glos. notab. in l. ij. §. idem La- beo, & in l. ij. in vers. audierunt: ff. de aqua pluuiæ arcen. & Bal. in l. couenticulam. C. de epis. et cler. Idem in l. Moſis cap. xxij. Exod. et Iudicum cap. xvij. ibi agnoscentes vocem adolescentis, & lib. i. Regum c. xxvij. circa finem, ibi, cognouit Saul vocem David. Sed prædicta credo non esse ve- ra, nisi alia concurrant, prout in dictis iuribus: &
- 2 re vera † vox hominum fallax est: quia reperiu- tur multi eonſimilem habere vocem; & simili
 - 3 modo potest dissimulari. Vnde alijs † non con- currentibus (iudicio meo) non habebit vim pro- bationis, sed iudicij, & ira semel iudicauit. Econ- tra autem † per clamorem vulnerati, & offensi clamantis se offendi a tali, potest oriri aliquod in- dicium, licet variæ sint opiniones scribentium: nam secundum aliquos dicto offensi, etiam in mortis articulo constituti non creditur, neque ori- tur aliquod indicium ad torturam, nisi fuerit val- latum alijs circumstantijs, vt puta inimicitijs, & si- milibus. vide Alex. consi. xiiij. tertij vol. vbi di- cit, † non creditur offenso sine alijs qualitatibus, etiam q̄ haberet in manibus corpus Christi. Alij autem senserunt; vt credatur offenso etiam ad torquendum: limitando tamen, vt is offensus il- lud dicat in articulo mortis, & cum iuramento Bald. in auct. si dicatur. C. testa. Hippolytus in §. diligenter nu. cxvij. sensit, q̄ si offensus in mortis

- articulo est in plenitudine sui intellectus, homo bonæ conditionis, ac famæ, et tale delictum non possit per alios probari, tali casu toritur indiciu ad torturâ contra criminatum. Hanc opinionem multi Recentiores mordēt, & refellunt: Mihi autem Hippoly. opinio æqua videtur: nō est enim existimandum offensum velle excusare offendentem, & alijs imputare, cum non sit maius odium, quàm contra vulnerantem, & occidentem.
- 7 Limbo † tamen dictum Hippo. hoc pacto videlicet: si delictum sequutum fuit nocte, tempore obscuro, tunc tali dicto non est credendum: quia verisimile est offensum scire non posse certe offendentem, argument. l. hac consultissima. s. cum humana fragi. C. qui testamen. fac. possunt.
- 8 Idem in alijs † casibus, in quibus similes circumstantiæ resistunt, & contradicunt, vt puta, licet foret in meridie: sed offendentes erant personati: quia similiter dicto casu offensus non potest cognoscere offendentē. Et hunc casum semel iudicauit. Et in duobus † temporibus offensus nō præsumitur mentiri. videlicet, in articulo mortis, & subito quando fuit offensus, nam tempore medio per suggestionem plures mentiri deprehensi sunt.
- 10 Mulier † clamans sibi inferri vim, facit indicium; si reus fuerit cognitus. Item si quis † clamet contra offensum, licet nil agat, censetur confectus.

S V M M A R I V M.

- 1 *Famæ, seu dicto gentium an & quando sit credendum?*

F iij

EX DICTO IN DELIC.

- 2 *Fama quando faciat indicium ad torturam?*
- 3 *Fama sola quis torqueri non debet.*
- 4 *Fama quid sit, & quomodo diffiniatur?*
- 5 *Credulitas testium etiam fidedignorum non condemnat, & multominus vulgi, aut populi.*
- 6 *Voces populi uanae nō sunt audiēdae: nec eis est credendū.*
- 7 *Fama est solum preparatorium inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum.*
- 8 *Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor.*
- 9 *Fama unde originem traxerit, an sufficiat inspicere, ad hoc, ut ex ea possit ad torturam procedi?*
- 10 *Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum, sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes.*
- 11 *Intellectus l. de minore. s. tormenta. ff. de questio.*
- 12 *Fama uehemens an faciat indicium ad torturam?*
- 13 *Testibus non testimonijs creditur.*
- 14 *Christus ob uoces populi fuit crucifixus.*
- 15 *Intellectus l. decurio C. de pœnis.*

De fama, seu dicto gentium. Cap. II.

- 1 **D**E fama apud Oratores, sicut apud nos exēpla non desunt: Alij enim t̄ dixerunt non temere famam nasci solere, quin subsit aliquid. Sed alij dixerunt famæ non credi, quando est sine certo auctore dispersa, cui malignitas initiū dedit, incrementum credulitas, & nulli non, etiam innocētissimo possit accidere fraude inimicorum falsa vulgantium. Sed secundum Gandi, in tit. de

- 2 quæstio. publica vox, † & fama orta contra aliquem statim commisso delicto in loco commissi criminis a personis fidedignis parit indicium ad torturam: & ratio est; quia fama orta subito commisso crimine, crimini inesse videtur. Propter ta-
- 3 men † solam famam quis torqueri non debet; & ratio est; quia dictum vnius multitudo facile sequitur. qua de re fama, & infamia cōtra aliquem facile oriuntur; & ita fere omnes sentiunt, vt in l. admonendi. ff. de iureiuran. Et arguendo a diffinitione famæ, nullum affert indicium: nam fama
- 4 non † est aliud, nisi dictum gentium, siue vulgi ex imaginaria opinione, siue credulitate procedens: et sub tali diffinitione comprehenditur tam bona, quam mala fama l. iij. §. Idem diuus. ff. de testi. Et tali famæ, siue dicto Iudex non debet fide-
- 5 re, cum credulitas † testium quàmuis fidedignorum non condemnet l. testium. C. de testi. tanto minus vulgi, aut populi, iuxta illud.

„ *Scinditur incertum studia in contraria vulgus.*

- 6 Idē in l. decurio. C. de pœn. ibi. Vanæ voces † populi non sunt audiendæ; nec enim vocibus eorum credi oportet. Quàm obrem existimo † famam esse præparatorium tantum inquisitionis, non autem fundamētum torquendi reum. Idem
- „ videtur probari sententia diuina, iuxta illud: descendam, & videbo si clamorem, qui venit ad me, opere perfecit, vbi Deus per clamorem non aliquid iudicauit. Qua de re dixit, descendam, &

EX DICTO IN DELIC.

videbo; & intellige q̄ dixit tanquam Iudex, non
 8 tanq̄ Deus : quia † Deo explorata sunt omnia,
 & intuetur cor. cap. xvi. Regum primo. Alij
 dixerunt oportere cōsiderari, vnde fama habuit
 9 † originem, & sic per originem procedetur ad
 torturam, si origo erit talis, vt per eam procedi
 possit. Istud non satisfacit (quāuis origo famæ
 sit semper habenda) nam considerata origine
 procedetur secundum eam, & consequenter se-
 cundum indicia præcedentia famam. vtique erit-
 mus in casu indiciorum, per quæ procedetur ad
 torturam, si erunt alia, non tamen propter so-
 10 lam famam, quæ † sola nō debet parere aliquod
 indicium ad torquendum, sed ad inquirendum
 tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes:
 11 & ita iudicio † meo intelligitur l. de minore §. tor-
 menta. ff. de quæstio. Secus secundum Hippo. in
 vehemēti fama in. §. diligenter nu. xvij. ibi. q̄ fa-
 12 ma † non faciat indicium ad torturam, non ha-
 bet locum in vehemēti fama. Nam vehemens
 13 fama est sufficiens indicium ad torturam secun-
 dum Bart. in cōsi. cxij. Hæc autem opinio non
 placet : quia Iudex non debet considerare, quia
 dicitur sic, sed vnde, & quid, & quale dicitur, & a
 14 quibus, testibu † senim nō testimonijs creditur l.
 iij. ver. tu magis scire. ff. de testi. Et pro hac opinio-
 15 ne vide tex. c. xxij. Exod. ibi, nec in iudicio pluri-
 16 morum acquiesces sententiæ, vt a vero deues.
 Exemplo etiam perniciosum est cum magni, san-

eticq; viri vulgi opinione perierint, & trucidati sunt. Omitto antiquos, & in vnum finio; Christus enim per voces populi crucifixus est, quare etc. Et lex Decurio † supra allegata loquitur de hac fama.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio extrajudicialis facit iudiciū ad torturam, dummodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes.
- 2 Confessio facta ab irato, ebrio, vel stolido non valet.
- 3 Confessio extrajudicialis sine causa non valet ad obligandum, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta sine scriptura.
- 4 Confessus legitime in iudicio, potest ad totū id, super quo proceditur contra eum civiliter vel criminaliter condemnari, licet processus sit ineptus.
- 5 Iudicium oritur contra eum, qui dicit se primò occisum inuenisse, vel primò homicidium uidisse.
- 6 Ingerens se est suspectus.

Ex dicto post delictum. Cap. III.

- 1 **P**ropter confessionem † extra iudicalem potest torqueri, dummodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes. Item confessio † facta ab irato non valet glo. est in cap. ex literis de diuor. Idem ab ebrio, siue aliter stolido. Item confessio † extra iudicium sine causa, secundū omnes non valet ad obligandum, inducit tamē semiple-

EX DICTO POST DELICT.

- nam probationem, licet sit facta sine scriptura, vnde de Matthesil. in singul. xij. secus facta in iudicio; quia tunc calor iudicij supplet defectum not. in l.
- 4 l. C. de confes. Item quotiens apparet t. reum in iudicio legitime confessum totum id, super quo proceditur contra eum criminaliter, seu civiliter potest condemnari; quamuis totus processus sit ineptus. Sed de confessione, ne bis repetatur, vide in cap. viij. & fin. de tormentis. Item indicium
 - 5 t. aliquando summitur contra aliquem, qui primo dicit occisum inuenisse, & contra aliquem, qui primo dicit vidisse homicidium secundum Paridem de put. in verb. tortura in fin. Et ratio
 - 6 est, q. qui t. se ingerit suspectus est, vide Hippo. diligenter nu. cl. Sed dic contra, nisi alia concurrant, vt inimicitia, & similia.

EX NON DICTO

TRACTATUS IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Taciturnitas imitatur confessionem.
- 2 Taciturnitas domestici parit indicium ad torturam. exemplum hic ponitur.
- 3 Reus interrogatus per iudicem, si non respondeat, potest etiam sine indicij torqueri.
- 4 Recipiens literas debiti, si nihil dicat, videtur debitum fa-

teri. & quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum?

- 5 Positioni duo continenti respondens, si dicat de uno non credere, an de alio fateri credatur?
- 6 Tacens habetur pro contradicente in onerosis, et obligantibus personam, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationem actus.
- 7 Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur respondere negando, aut confitendo.
- 8 Constitutio si fiat tertio presente, & tacente, ille non dicitur consentire.

- E**xtremum autem, aut taceatur oportet, aut concedatur, aut negetur. Si tacebitur, aut elicienda est responsio, aut, quoniam t taciturnitas imitatur confessionem, ac si confessum sit, concludere oportebit, vide Cic. in primo de inuent. cap. viij. Taciturnitas t domestici parit Indiciū ad torturam. & dicit Paris de puteo, q̄ quaedam mulier diu taceuit mortem viri sui, & quadam die clamauit reperisse eum mortuum. quæ fuit capta, & tortura confessa fuit interfici fecisse virum. vide eum in verb. tortura. col. iij. Sed hæc conclusio non est tuta; & requiruntur alia simul secundū Hip. in
- 1
 - 2
 - 3
 - 4
3. expedita. Item reus t interrogatus per iudicem non respondens potest torqueti, etiam sine indicijs. vide in tract. de tormen. cap. iij. Item si scribis t alicui, q̄ reddat tibi centum ei mutuos,

EX NON DICTO

- recepit literas, nihil dicit, videtur fateri. Bart. in l. quo enim. ff. rem rat. hab. Sed limita, q̄ testes, quibus præsentibus dabitur litera habeant copiam, & q̄ adsint quādo aperitur. vide Matthesi. in sing. xxij. Item si scribetur tibi, q̄ sunt testes, qui dicunt; te per insidias occidisse Gaium, si accipis literas, & nihil dicis, oritur iudicium ad torturam, licet multi contra sentiant. vide Hippo. in s. diligenter nu. cxxxvij. & Blanc. nu. cxxxij.
- 5 Item si quis ⁊ respondet positioni, quæ continet duo, videlicet, q̄ commodavi tibi Codicem, & Volumen. tu respondes, non credo de Codice, videris fateri de Volumine. Idem etiā si quis interrogetur extra iudicialiter secundum glos. in c. non ne. de præsumptio. Sed secundum aliquos ex supradicta confessione tacita solum oritur semiplena probatio. vide Roma. in singu. lxxvij.
- 6 Et secundum ⁊ multos in onerosis & obligantibus personam tacens habetur pro contradicente; nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationem actus. not. in l. qui patitur. ff. mand. Sed in prædictis ⁊ credo taciturnitatem nocere, quoties reus tenetur respondere negando, aut cōfiteendo, prout criminaliter, quando interrogatur per Iudicem: & civiliter, quando monetur respondere positionibus, siue alijs a tribus. argumen. l. ij. s. quod observari. C. de iur. calum. Et dicit Rom. in singul. cccclxxxij.
- 8 q̄ si est facta ⁊ constitutio, tertio præsentem, & ra-

cente non dicitur consentire: quod est notandum in hac materia.

S V M M A R I V M .

- 1 Mendaciter respondens an possit torqueri?
- 2 Variatio, seu mendacium in quibus & circa quæ noceat?
- 3 Mentiri in quibus liceat propter salutem?
- 4 Accusatus de homicidio, si negauerit, si postea probetur occidisse, poterit dicere fecisse ad sui defensionem.
- 5 Delictum quo casu per mendacium approbari uideatur?

*Mendacium an faciat indicium ad
torturam? Cap. I I.*

- 1 **R**eus mendaciter † respōdens potest torqueri: quia tacendo veritatem, videtur esse in dolo. l. seruus. ff. de dolo. Alij contra, quia licet reo contraria dicere propter salutem. Propterea aliqui distinguunt, q̄ quando mendacium est circa negocium principale, seu circumstantias, tunc facit indicium ad torturam, vt puta, si esset varius
- 2 circa locum delicti, vel tempus, tūc variatio † seu mendacium nocet, vt in exemplo Bart. in l. fin. ff. de quæstio. vbi propter delictum de nocte, Iudex interrogat suspectum vbi, & cum quibus fuit illa nocte; & si reperitur mendax, oritur maxima præsumptio. Secus autem † si mendacium fuerit circa diuersa: vt puta, circa nomen loci, & originis, & alterius rei similis; tunc, n. licet men-

EX NON DICTO

tiri propter salutem. Ommitto alias distinctiones scribentium; et dico, quotiens tractatur de aliquo facto, quod habet annexam determinationem loci, vel temporis, vel alterius rei, de qua agitur; tunc mendacium nocet, ut in exemplo Bart. quoniam dicto casu reus videtur deliquisse: quia non apparet alibi fuisse; & reperitur mēdax: qua de re reus potest torqueri. Itaque si accusatus

4 † de homicidio negauerit occidisse, si probabitur, poterit tamen dicere fecisse ad sui defensionem: licet mentitus sit, secundum Bart. in l. cum de indebito. ff. de proba. quia mēdacium non est

5 circa negotium principale; vel quia † non approbat delictum terminatum per locum, & tempus; ubi reus videtur fuisse: quoties alibi se fuisse dicit, & mēditur; & sic approbat delictū per mendaciū.

DE INDICIIS INDICANTIBVS DE REO, SED NON DE PROPOSITO TRACTATUS X.

S V M M A R I V M.

- 1 *Indicia, per quæ arguitur de delicto, sed nō de proposito.*
- 2 *Quærendum non est de animo, nisi ubi de reo constat.*
- 3 *Probatio coniecturalis est triplex, circa ea quæ indicant delictum, sed non propositum.*

Dictum

1. **D**ictum est supra per quæ cognoscitur de delicto, & proposito simul. Superest videre de alijs indicijs † per quæ arguitur de delicto, sed non æque de proposito sine alijs; & hæc etiam scire oportet: quia (vt sæpe dictum est) quæri † non debet de animo; nisi ubi de reo constat. Et in ijs triplex est conjecturalis probatio. Prima † per visum. Secunda per auditum. Tertia per tactum, quibus tamē adijciunt Oratores gustum, et odoratum: sed hæc duo ad venena pertinent; vt infra dicetur.

S V M M A R I V M.

1. Probatio quæ fit per visum, omnibus alijs est maior. Et tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de visu omni exceptione maiores.
2. Torqueri an possit reus ex dicto unius testis de visu, maxime si testis sit omni exceptione maior?
3. Testis de visu ut faciat indicium ad torturam debet deponere, quod interfuerit maleficio, alias secus.
4. Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota à maleficio.
5. Testis unus de visu facit indicium, nisi aliæ circumstantiæ resistent.
6. Testis, qui nō est omni exceptione maior, in quibus probet?
7. Testis non idoneus per aliquod privilegium idoneus fieri non potest.
8. Testis debet esse omni exceptione maior, quando tracta-

G

DE VISU VNIVS TEST.

tur de condemnando, secus de torquendo.

- 9 Testes non idonei in casu inquisitionis admittuntur, quia tunc cessat periculum corruptionis.
- 10 Testes etiam infames non nisi instigati falsum deponunt.
- 11 Testi inimico etiam in casu inquisitionis credendum non est.
- 12 Testes inhabiles in casu accusationis admitti non debent etiam ad torquendum.
- 13 Iudex videns delictum committi, non potest tamen sine alijs probationibus reum torquere.
- 14 Visus uibrare gladium contra uulneratum, licet non sit uisus uulnerare, poterit torqueri.
- 15 Testes si dixerint uidisse duos solos rixari, & uidisse in fine rixæ uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.
- 16 Inimicus interfecti, si uisus fuerit solus ambulare in loco delicti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit condemnari.

De indicatijs per uisum unius testis, seu Iudicis. Cap. I.

- 1 **P**ROBATIO, quæ fit per uisum secundum omnes est maior omnibus alijs; & tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de visu, & omni exceptione maiores. Sed dubitatur,
- 2 an per fit solum dictum unius testis de visu possit torqueri reus? Et non est maius indicium isto: unde secundum multos potest torqueri; dummodo testis sit omni exceptione maior. vide Bart. in l.

- 3 admonendi, ff. de iurjurat. Item debet t̄ deponere, q̄ interfuerit; aliter nō facit iudicium ad torquendum; nam quando t̄ deponeret super remotis a maleficio, et his, quæ consequuntur, requiruntur duo testes vt not. in l. fin. C. fam. ercisc. Adde
- 4 secundum Bald. q̄ vnus testis t̄ de visu facit iudicium; nisi aliæ circumstantiæ resistant, vt per eum in l. ij. C. quorum appella. Volunt tamen aliqui,
- 5 q̄ licet t̄ testis non sit omni exceptione maior, probet tamē in aliquibus videlicet, quando concurrat leuitas vitæ rei. Item in criminibus. exceptis vide glōf. in l. ij. ff. de testam. Hoc tamen multi respuunt. vt Alex. in consi. xi. primi vol.
- 6 quia testis t̄ nō idoneus per aliquod priuilegium non potest fieri idoneus. Alij sentiunt, q̄ talis testis, licet non maior omni exceptione, probet tamen quando alia merita processus concurrunt.
- 7 Demum restringunt, q̄ testis t̄ debet esse omni exceptione maior, quando tractatur de condemnando, secus de torquendo: & ratio est, quia maius versatur periculum in condemnando, quam in torquendo, vt tradit Hippo. s. diligēter nu. iij.
- 8 In prædictis t̄ distingo, q̄ in casu inquisitionis testes etiam non idonei admittantur secundum Bal. in l. i. C. de summa trinita. Et ratio reddi potest, q̄ hoc casu cessat periculum corruptionis;
- 9 quia t̄ licet testes sint infames, non nisi instigati falso deponunt, quod non accidit in supradicto
- 10 casu: Limitarem t̄ tamen non esse credendum ini-

DE VISV VNIVS TEST.

- inico, licet in casu inquisitionis per regulam, q̄
inimici de inimicis semper male cogitant, & fac-
1 2 le mentiuntur. In casu vero accusationis † testes
inhabiles admitti non debent neque ad torquen-
dum, quamuis sint in contrarium supradictæ au-
toritates: Et si velis sequi opinionem prædicto-
rum, saltem restringe, q̄ ex natura negotij non
possint haberi alij testes, & aliter veritas haberi
nequeat, & q̄ tractetur de torquendo tantum.
- 1 3 Iudex quamuis † viderit cōmitti delictum, non
potest tamen sine alijs probationibus torquere
reum, vt per Spec. tit. de sent. §. qualiter. Visus
- 1 4 vibrare † & iacere gladium contra vulneratum,
dicit non sit visus vulnerare, poterit tamen tor-
queri secundum Speculat. titu. de probat. §. & si.
- 1 5 Si testes † dixerint vidisse duos solos rixari, &
vidisse in fine rixæ vulneratum, ex hoc poterit
procedi ad condemnationem; & ratio est, q̄ non
est defensio in contrarium. Reperto interfecto,
- 1 6 inimicus † interfecti visus ambulare solus in lo-
co delicti cum gladio euaginato, poterit con-
demnari. vide Ange. de indicijis indubit.

S V M M A R I V M.

- 1 Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur, ut de fa-
cto puniri possint?
- 2 Reperti in domo, ubi perpetratum est maleficium, & ne-
scitur à quo, poterunt torqueri, & an ex hoc possint
damnari?

- 3 Tortura incipiēda est ab eo, qui solitus est delinquere.
- 4 Reperti in loco delicti, uel in loco proximo possunt torqueri, maxime si fuerint inimici interfecti, & reperti cum armis.
- 5 Repertus propè mortuum cum gladio poterit torqueri, & an damnari?
- 6 Vicini habent indicia contra se, quando rei non reperiuntur, maxime in furtis, quia saltē scire præsuntur.

*De repertis in crimine, siue in loco
criminis. Cap. II.*

- 1 Reperti t̄ in crimine ex hoc solo conuincuntur, & de facto possunt puniri secundum glo. in l. i. c. de iust. ff. de ijs, qui not. infam. Sed hæc opinio non placet: quia quamuis reus fateatur crimen (quod est maius) monetur tamen, ut suas faciat defensiones not. in l. i. §. si quis in villa.
- 2 ff. ad Syl. & cap. xxij. Exod. Si in aliqua t̄ domo perpetratum est maleficiū; & nescitur a quo; reperti in illa domo tempore delicti torquebuntur: & ratio est: quia præsuntur scire, & secundum aliquos possunt damnari: Sed dic, ut tit. sine quis per aliqua indicia conuincatur. Et supra dicto casu t̄ tortura incipiet a solito delinquere
- 3 secundum Rom. l. i. ff. ad Syl. Reperti t̄ in loco delicti possunt torqueri, Idem si in loco proximo l. i. §. qui tergo. ff. ad Syl. Prædicta multi limitant, q̄ inuentus sit inimicus interfecti, vel q̄ aliæ ad-

DE VISU VNIVS TEST.

sint causæ. Alij addiderunt, q̄ sit inuentus cum armis. Sed ego credo sufficere, vt inuentus sit inimicus interfecti, licet non inueniatur cum armis: quia post delictum potuisset celare arma. Conclufiue distinguendo, vt supra, procedetur ad torturam, & non aliter: quia potest quilibet obuiare 3 sorte, & casu. Repertus † prope mortuum cum gladio poterit torqueri; sed secundum alios dam nari ob manifestum indicium. vide Bart. in l. ma nifestus: ff. de furt. Sciendum est † q̄ si non reperiuntur rei, vt supra dictum est, capiuntur indi cia contra vicinos, qui saltem præsumuntur scire, maxime in furtis Bal. l. i. C. locati, & in l. diuina Deuteron. cap. xxi. in principio.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ cõsequuntur delictum, quæ sint?
- 2 Arma, uestes & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?

De armis, ueste, & similibus repertis.

Cap. III.

Post supradicta indicia visus, & reperorum in loco delicti, quæ per omnes appellan tur propinqua, superest videre † de alijs, quæ reperiuntur in loco delicti, seu consequuntur

delictum vt per aucto. ad Heren. lib. ij. titu. vi.
 „ ibi, in conſequenti tempore ſpectabitur, a quo fa
 „ ctum fit, hoc modo, ſi telum, ſi veſtimentum, ſi
 „ quid eiufmodi relictum ſit, aut veſtigiū reper
 tum fuerit, et cætera. de quo etiã vide Quinc. lib.
 v. cap. ix. & x. Cic. de inuent. tit. xij. in l. Diuina
 cap. xxxix. Gene. Paris de Put. de Syndi. cot. vi.
 2 Sed per hæc iudicia proceditur ad torturam, ni
 ſi aliæ circumſtantiæ reſiſtant, & niſi accusatus al
 quam iuſtam cauſam oſtenderit, vt puta, q̄ veſti
 mentum, ſiue aliud repertum vendiderit, aut
 quid ſimile.

S V M M A R I V M.

- 1 Fuga ſola an præſtet ſufficiens iudicium ad torturam, uel tantum faciat ſuſpicionem, niſi cum alijs iungatur?
- 2 Intriſeca in criminalibus probantur per extriſeca.
- 3 Fuga quando tantum pariat iudicium ad torturam?
- 4 Reus præſumitur diſceſſiſſe ob cauſam, per quam accuſatur, ſiue inquiritur, niſi aliam iuſtam cauſam probet.
- 5 Fugiens poſt querelam, ſeu inquisitionem formatam, contra ſe non indicat.
- 6 Fuga quotiens poteſt aliqua probabili cauſa colorari non facit iudicium.
- 7 Fugiens poſt commiſſum homicidium, an excuſetur, ſi dicat ſe fugiſſe, quia timebat, ne conſanguinei occiſi, ipſum offenderent?
- 8 Fugiens ob ſuſpicionem accuſationis, uel inquisitionis, an excuſetur? uel ſi aliquod iudicium inde oriatur, an in-

vamento rei tollatur.

- 9 Iuramento probantur ea, quæ in animo consistunt.
- 10 Suspicio non est iusta causa fugæ, sed per eam arguitur, quod reus deliquerit.
- 11 Conscientia scelerum mille testes.
- 12 Criminales quæstiones iuramento reorum nõ deciduntur.
- 13 Iuramentum aliquod in criminalibus non præstatum causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia.
- 14 Tortura datur in supplementum in causis criminalibus, quando veritas haberi non potest.
- 15 Tortura in criminalibus succedit loco iuramenti.
- 16 Iuramentum purgationis est quoddam remedium extraordinarium.
- 17 Fuga probata in aliquibus casibus dicitur probatum delictum.
- 18 Fuga si alicui obijciatur in crimen, probata fuga, probatum etiam crimen dicitur.
- 19 Fuga probata, probata etiam dicitur suspicio.
- 20 Fuga per duos testes probari potest, sicut quodlibet aliud indicium.
- 21 Famulus fugiens a domino, an præsumatur domini res, si non adsint, furto subtraxisse?
- 22 Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto.
- 23 Fuga an aliquo casu faciat probationem.
- 24 Innocentia rei etiam confessi & condemnati omni tempore est querenda.
- 25 Indicia quæ oriuntur ex fuga, oriuntur etiam ex præparamentis fugæ.

- 26 Fuga in promptu idem operatur, quod fuga in actu.
 27 Probandi onus incumbit accusatori & accusato, quando quis fugit, sed quando quis non aufugit, incumbit solum accusatori.

De fuga. Cap. IIII.

- 1 **P**ropter solam t fugam quis torqueri non debet: quia non facit indicium, sed suspicionem secundum Bart. in l. fin. ff. de quaestio. Secus si fuerit iuncta cum alijs, vt fama, inimicitijs, & similibus circumstantijs. Alij autem senserunt per solam fugam posse torqueri reum: quia est animi indicium, & accusat fugientem; & in t criminalibus per extrinseca probantur intrinseca l. fin. ff. de diuort. Idem in l. Moysis cap. xxviii. prouerb. Sed conclusiue dic, q̄ quando constat iudici, q̄ reus abest ob causam, qua accusatur, siue inquiritur, tunc fuga t parit indicium ad torturam. Et
 3 notandum est, q̄ reus t praesumitur discessisse ob
 4 causam, per quam accusatur, siue inquiritur, nisi aliam iustam causam probet l. de minore & ibi
 5 Bald. C. de adulte. Limitant tamen praedicta scribentes, q̄ quis non possit torqueri, quando aufugit post querelam, siue inquisitionem formatam: quia quilibet rationabiliter sciens se esse accusatum, licet sit innocens, quaerit fugam, & tunc fuga non potest dici animi indicium, siue conscientiae signum, ex quo prouenit ex diuersa causa, & timore iudicij, Et similiter limitant si alia

simili causa iusta fugerit, & sic succedit regula generalis, quoties fugam potest aliqua probabili causa celari, aut colorari, non facit indicium, ut puta, si ille, qui aufugit, est solitus transcurrere per diuersas ciuitates. Occurrit hic exemplum Bru. videlicet: si quis commisso homicidio aufugerit, dixeritq; aufugisse, ne consanguinei occisi ipsum offendant, non videbitur suspectus, & excusatur, vide eum in quaestio. incip. circa tertiam. Hoc tamen non placet, quia si tale concederetur, nunquam fuga faceret indicium: nam quilibet per praedicta se excusaret. Item non est aequa excusatio: quia non debet quis timere consanguineos, si delictum non commisit, imo ex tali excusatione oritur indicium: quia propalat se, & dat signa certa conscientiae. Quare dic, ut supra, nisi probaretur consanguineos defuncti ante fugam minatos esse accusato, quia tunc recte potest dici ob praecedentes minas fugisse. Item secundum Hip. suspicio quae sit formata accusatio, siue inquisitio, excusat fugientem, & si ex fuga aliquod oritur indicium, illud tollitur per iuramentum, et sic fuga nunquam faciet indicium; quia fugiens poterit semper dicere, & iurare quod aufugit propter suspicionem, vide eum in §. diligenter nu. xliij. quem omnes recentiores sequuntur defendendo eum, quod ea, quae in animo consistunt, directe per alios probari non possunt, nisi solo iuramento, cui creditur secundum glo. in §. sed istae insti. de actioni-

bus ubi Iason multa ait. Sed contra teneo per
 10 infra scripta, primò quia suspicio ¶ non est iusta
 causa fugæ, imò per eam arguitur, q̄ reus deli-
 querit iuxta regulam diuinam: fugit impius, ne-
 mine persequente: suspicio enim rei, q̄ proceda-
 tur contra se, dat signa conscientie iuxta illud,
 11 conscientia ¶ scelerum mille testes. Et dum Hip-
 dicit tale indicium tolli per iuramentum, respon-
 12 deo, q̄ non probatur aliqua lege, imò ¶ quæstio-
 nes criminales non deciduntur iuramento reo-
 rum, not. in l. admonendi. ff. de iureiuran. Idem
 tenuit Hip. in §. postquam in princ. Et iure merito
 13 in criminalibus nõ datur ¶ iuramentum aliquod
 causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia:
 14 quia tortura ¶ datur in supplementum in causis
 criminalibus, quando veritas haberi non potest
 15 secundum Bart. in l. fin. ff. de quæstio. & sic ¶ lo-
 co iuramenti succedit tortura, quæ etiam quia
 plures gradus habet, potest dari secundum qua-
 litatem indiciorum. Et norandum est q̄ doctri-
 16 næ, quas citauit Hippo. loquuntur de ¶ quo-
 dam iuramento, quod a scribentibus purgatio-
 nis dicitur, & est remedium extraordinarium, &
 affertur exemplū per prædictos de aduena con-
 querente sibi sublata esse aliqua bona in hospiti-
 o, nulla tamen habente indicia, aut suspicionem
 contra hospitem, tunc & simili casu potest iudex
 deferre iuramentum. Hoc idem in l. Moyſis c.
 20 xxij. & xxij. Exod. ibi, si latet fur dominus do-

- mus applicabitur ad Deos, & iurabit, q̄ non ex-
 tenderit manum in rem proximi sui ad perpe-
 17 trandum fraudem. Sunt t̄ quidam casus, in qui-
 bus probata fuga probatur delictum, qui cogno-
 scuntur per regulam generalem, videlicet: quan-
 18 do t̄ fuga obicitur alicui, tanquam crimen, tunc
 probata fuga, probatum est crimē; quia lex tunc
 ponit ipsam fugam, tanquam specificum crimen,
 non autem tanquam signum criminis l. deserto-
 rem. ff. de re milit. Idem in cœnobita fugiente ex
 19 cœnobio. Itidē t̄ quando agitur, an quis sit
 suspectus, vel non, probata fuga, probatur & su-
 20 spicio. Item fuga probari t̄ debet per duos tes-
 tes, sicut quodlibet aliud indicium, est gl. de hoc
 in l. fin. C. fami. ercisc. Multos alios casus ponit
 21 Hip. in §. diligenter vt puta de famulo t̄ fugiente
 a domino: nam si reperiuntur amissæ aliquæ res
 domini, videbitur talis famulus subtraxisse; Sed
 multi hanc opinionem respuunt, & refellunt.
 22 Hoc amplius, t̄ sentiunt, per tale indicium non
 posse torqueri, cum exigantur alia indicia cum fu-
 ga. not. in l. i. in princ. ff. de quæstio. vide Brun. in
 tract. de indic. col. iij. Sed in hac difficultate sen-
 tio, q̄ ex fuga famuli oriatur indicium ad tortu-
 ram, quando hæc concurrunt, videlicet, domi-
 num habuisse dicta bona, & seruum verifsimili-
 ter potuisse auferre. Item q̄ dominus sit bonæ
 fidei, & è contra seruus sit: aliquantulum sus-
 pectus: Aliter enim non est procedēdum ad tortu-

- ram: quia contingit sæpe famulos fugere propter
 timorem domini, siue aliam similem causam, &
 domini sæpe mentiuntur contra seruos. Item di-
 23 cit fugam † facere probationem, videlicet, si sunt
 duo exules eiusdē nominis, & nescitur vere vter
 ipsorum sit exul, tunc ille, qui aufugit, iudicabitur
 esse ille, qui est exul. Prædicta opinio non placet:
 quia fuga potest contingere ex diuersis acciden-
 tibus, vide quæ not. in l. i. ff. de in ius vocan.
 Qua de re ob solam fugam non damnarē: quia
 24 omni † tempore de innocentia rei etiam confessi,
 & condemnati quærendum est, si de innocentia
 25 constat. Et indicia, quæ oriuntur † contra fu-
 gientem extenduntur contra parantem aufuge-
 26 re per regul. idem † operatur fuga in actu, sicut
 fuga in promptu secundum Bald. in l. pignoris
 gratia. C. de pignor. actio. Postremo notandum
 est, quod tradit Brun. in glo. circa tertiam in vers.
 adde notabilem effectum fugæ; & absentia, q̄
 27 licet † quando quis fugit, incumbit onus pro-
 bandi accusatori, & accusato, tamen quādo quis
 non aufugit, incumbit solum accusatori.

S V M M A R I V M.

- 1 Vestigia, seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta
 an faciant indicium ad torturam, uel ad condēnationem?

De forma pedum. Cap. V.

- 1 **P**er vestigia † seu formam pedum relictam in
 niue, luto, seu puluere oritur indicium ad con-

DE FORMA PED.

demnandum, vide Alberi. in l. Indicia col. ij. C. de rei vendi. vbi dicit, q̄ cum quidam criminaretur de visib' ablatiſ a vinea, adductus fuit reus ad locum veſtigiorum; & quia Iudex reperit formam pedum conformem, condemnauit eum. Sed dico hoc non ſufficere ad torquendum, & minus ad condemnandum: contingit enim inter homines quædam ſimilitudo, & forma pedū; vnde facile Iudex poteſt errare; Quã obrem tale indicium, niſi fuerit vallatum non ſufficit; accedentibus vero alijs poterit reus torqueri, vide Bal. in l. non hoc C. vnde legit. in l. diuina de ſimili indicio in pſalmo Dauid nu. li. Ibi. in medio ipſi calcaneum obſeruauerunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Cruor ſi in veſtimentis, aut armis alicuius appareat, an oriatur indicium ad torturam?
- 2 Viſus ſi aliquis ſit exire cum gladio ſanguinolento, uel uiſus fuerit fugere uerſus nemora, delicti indicium manifeſtum habere dicitur.

De cruore in veſtimentis. Cap. VI.

- 1 **S**I cruor † in veſtimentis, aut armis alicuius apparebit, oritur indicium ad torturam ſecundum multos. Credo tamen hoc non ſufficere: quia talis ſanguis poteſt accidere ex diuerſis accidentibus; et ſecundum Quint. lib. iiii. cap. ix. Ibi,

„ sanguis, vel ex hostia resperxisset vestem potest,
 „ vel è naribus profluxisset: non uti, qui vestè cruen-
 „ tam habuit, homicidium fecerit. Sed, ut per se
 „ hoc indicium non sufficit, ita cæteris adiunctum
 „ testimonij loco ducitur, ut puta, si reus fuerit ini-
 „ micus interfecti: si ante minatus: si eodem in loco
 „ fuit, ubi de delicto constet: ijs enim & similibus
 „ cruori additis, orietur manifestum indicium, vi-
 „ de Quint. lib. v. de signis c. ix. & Cic. lib. i. de in-
 „ uent. tit. xij. ubi de prædicto, & similibus fit men-
 „ tio. Apud iuriconsultos id indicium est mani-
 „ festum, ut puta visus ¶ exire cum gladio cruento
 „ a loco delicti, vel visus fugere versus nemora: de
 „ ijs dicitur in tit. ne reus per aliqua indicia conuin-
 „ catur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Pallor an indicium faciat ad torturam.
- 2 Cordis dispositio magis apparet in facie, quam magis ur-
gent omnes sensus, quam alias partes.
- 3 Pallore in reo superueniente, quando interrogatur à iudi-
ce, ob id reus non torquetur.
- 4 Sapientis animum paulisper moueri & contrahi, & pal-
lescere necesse est, non opinione mali percepta. sed qui-
busdam motibus rapidis, & inconsultis officium mentis
atque rationis peruertentibus.
- 5 Confidentie signum est non palleescere, & non expaues-
cere, cum naturaliter quis expauescere debeat.
- 6 Intellectus l. de minore. §. tormenta. ff. de questio.

De pallore, & trepidatione, &
similibus. Cap. VII.

- 1 **A** Pallore, † & similibus oritur indicium ad
torturam secundum Bart. in l. de minore. ff.
de quaestio. & ratio est secundum Philosophos:
- 2 quia † cordis dispositio magis apparet in facie,
quam magis vrgent omnes sensus, quam alias
partes. Et vere quid accidit diffuso sanguine, aut
contracto, vide Gel. lib. xix. cap. vi. Idem in lege
- 3 diuina cap. ij. Neemiae, ibi, quare vultus tuus tri-
stis est, non est hoc frustra; sed malū nescio quod
in corde tuo est. Et cap. iij. Gene. ibi, cur concidit
facies tua. Sed ex praedictis secundum Bru. non
oritur indicium ad torturam vt per eum in glos.
circa tertiam, quem multi scribentes sequuntur.
Vnde distingo si ante delictum quaeretur, de
hoc dictum est in tract. primo in c. viij. Si autem
post delictum subito quis appareat ex accidenti
pallidus, & non appareat de causa, poterit tor-
queri; dummodo sint inimicitiae, vel alia, ex qui-
bus possit ultra pallorem coniectari. Secus quan-
- 4 do reus † interrogatur a Iudice, aut alijs perso-
nis, tunc enim licet palleat, trepidetque; non ta-
men torquebitur; & ratio est; quia pallor, et simi-
lia contingunt ob diuersa accidentia. Et primo
- 4 ob magnitudinem periculi: sapientis enim † ani-
mum paulisper moueri, & contrahi, & palle-
scere

scere necesse est, non opinione alicuius mali percepta, sed quibusdam motibus rapidis, & incunctis officium mentis, atque rationis prævertentibus: vide Gel. lib. xviii. cap. 1. Et licet prædicta possint contingere, etiam conscientia peccati, tamen in causis non vere apparentibus non præsumitur causatum: Immo secundum Oratores, & Philosophos potest dici eum, qui non expauescit, usque adeo præmeditatum fuisse quid sibi esset vni futurum, ut confidentissime resistens responderet, quæ signa confidentiæ, non innocentiae sunt, de quo ad Herem. lib. ij. tit. vij. & Gel. in libris, & cap. vt supra. Et ratio est secundum supra dictos auctores, quod quoties homo non expauescit, cum naturaliter expauescere debeat, & soleat, præcogitasse, & præsciuisse credi oportet. & ita potest intelligi. l. de minore. s. tormenta. licet doctores aliter intelligant. ff. de quaestio.

S V M M A R I V M .

1. *Tactus indicium affert, sed fallax. Idem de odore, gustatu, & simili alio sensu. possunt tamen facere suspicionem.*

Ex tactu, odore, gustatu. Cap. IX.

EX tactu oritur indicium, cum reus cognitus est: quia ei tacta sunt arma, vel alia instrumenta, quae sub pallio gestasset: vel quod manus, & alia pars cor

H

DE ODORE, ET GVST.

poris tacta sit. Sed indicium huiusmodi fallax est, vt in cap. xxvij. Gene. ibi, vox Iacob est, sed manus sunt Esau. Idē ex odore, & gustatu, & simili aliquo sensu: nam quiuis horū sensus potest constare suspicionē. vide auro. ad Heren. lib. ij. tit. vi.

S V M M A R I V M.

- 1 Bannitus per contumaciam si se presentet, an ob id tantum, sine alijs indicijs possit torqueri?
- 2 Absentię indicium tollitur per spontaneā presentationem rei.
- 3 Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imō mens iudicis debet esse conformis legi.
- 4 Absentia rei potest contingere ex diuersis causis, & accidentibus.
- 5 Iudex non debet male presumere de his, quę lege conceduntur.
- 6 Contumacia sola quis torqueri non debet.
- 7 Absens non damnatur, si contra eum delictum probatum non fuerit.
- 8 Cōtumax reus si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri.

De absentia exulū ad inquirendū. Ca. x.

Secundum Brun. in tract. v. principaliter per supradicta oritur indicium ad torturā, vbi dicit. Addo alium casum, in quo potest ad torturam perueniri sine indicijs, videlicet: quando accusatus † vel inquisitus; quia non comparuit positus

fuit in banno: nam si postea cōparet, q̄ vult pur-
 gare contumaciā, & respondere, quod forte ei a
 statuto permittitur, poterit torqueri sine alijs in-
 dicijis. vide Hip. §. diligēter nu. cxxxvi, Sed præ-
 dicta non sunt vera: Primo quia indicium t̄ ab-
 sentiaē tollitur per præsentationē rei. argumē. l.
 diuus. ff. de in ite. restitutio. Secūdo quod lege p-
 mittente fit, iure fieri videtur: Iudex enim t̄ non
 debet plus oneris imponere, quā lex: & mens lu-
 dicis debet esse conformis legi. vt per Bal. in. l. ij.
 C. si penden. appella. vide cap. xij. Deure. Tertiò
 quia absentia t̄ potest contingere ex diuersis acci-
 dentibus, & de absente (lege concedente) non est
 male præsumendum: quia de ijs, t̄ quæ conce-
 duntur. Iudex non debet male præsumere. l. si tu
 tor. C. de priuileg. tuto. Postremo t̄ nō debet quis
 per solam contumaciam torqueri, cum nec pos-
 sit exulare. l. raptor. C. de episc. & cleric. vbi plus
 dicitur, q̄ licet t̄ reus absit, non damnatur tamē,
 si contra eum non fuerit probatum delictum. Et
 intellige in t̄ reo se præsentante in termino legis:
 secus quando reus fuerit captus, quia tunc pote-
 rit torqueri.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegijs, & diuinationibus multi ad tormenta pro-
 cedunt.
- 2 Maleficium tollere licet etiam per incantationes demo-
 num, dum modo animus non recedat à Deo.

H ij

DE SORTILEGIIS.

- 3 Sortilegia nec etiã ad inquirendum indicium præstant.
- 4 Sortilegijs nec ulla salus est querenda, uel recuperanda.
- 5 Iudex per sortilegia inquirens potest puniri, quamuis reus reperiatur culpabilis.
- 6 Illicitum cõmittens ab illiciti pœna non excusatur, quãuis tale illicitum ad optimum finem peruenerit.
- 7 Sortilegijs & diuinationibus Caldei præcipuè usi sunt in Syria.

De Sortilegijs. Cap. XI.

- 1 **P**er sortilegia, † siue diuinationes multi procedunt ad torturam, freti credo consilio Baldi incipientes; quia quæstio ista, ubi dicit † licere maleficium tolli etiam per incantationes Dæmonũ, dummodo animus non recedat à Deo. Sed Hip. tenet per prædicta posse inquireri, in s. diligenter n. clxxxii. Cæterum prædicta confutari oportet, cum intersit religionis Christianæ. Vnde dico, nec etiam posse inquireri per prædicta: quia ab orbe condito fuerunt prohibita, ut in cap. xiiij. Deuter. Deinde per ius-Canonicũ, & Civile, ut in suis tit. Quomodo ergo potest inquireri, & torqueri lege prohibete? Et horresco à supradictis literis esse traditũ hæc p̄phana; cum nō liceat recedere à Deo, nec ore, nec corde. iuxta verbũ Dñi; Qui negauerit me coram hominibus &c.
- 4 Nec licet etiam pro † salute recuperanda querere talia; licet aliter sanitas recuperari nō possit; ita dicit tex. in cap. admonedi dil. xxviij. Hoc amplius

- 5 sentio; q̄ Iudex † inquirens per similia possit puniri: quāuis reus reperiat̄ culpabilis; ex q̄o Iudex delinquit in legem, & contra naturam legis.
- 6 & quoties † aliquis committit illicitum, ab illiciti p̄na non excusatur, quāuis tale illicitum peruenit ad optimum finem secundū Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offici. p̄sid. De talibus iudicijs Oratores non meminerunt: quia pro nihilo habita sunt: quāuis tūc temporis multa oraculis, somnijs, & portentis declararentur: vsū tamen p̄dictorū ad exploranda delicta reuerunt; Imo' eo tempore multi prophana existimantur. de quo Horat. 1. carmi. libi.
- 7 Tu ne quæsieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint LEVCONOE: nec Babylonijs
Tentaris numeros: ut melius quicquid erit pati.
- 7 Hac arte † p̄cipue Caldei vsi sunt, in Syria, & Babylon caput olim Caldeorum, vt tradit Cicero de Diuinat. Et vide Valer. lib. 1. de Ausoi. loquentem de C. Cor. Hyspalo: et Soly. & Diod. li. ij. Sed p̄dicta omnia, vt supra dictū est, per omnes leges fuerunt prohibita: quia † tales malefici sunt, & appellantur per leges hostes humani generis. l. fi. C. de malefi. cap. vij. Exod. Reliquum est ergo, vt non solum Iudices a p̄dictis abstineant, nec etiam inquirendo: licet Hippo. inquire posse tradiderit. Sed tales hostes humani generis & Christianæ religionis p̄sequatur (dicite Domino) maleficos non sinas viuere. cap. xij. Deut.

NE REVS PER ALI- QVA INDICIA CONVIN-

catur vt pœna capitali damnetur:
tractatus XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus non conuincitur ob aliqua indicia, ut pœna capitali damnetur.
- 2 Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam pœnam capitalem.
- 3 Nemo debet ex præsumptionibus damnari, sed probationibus luce clarioribus, cum de hominis uita agitur.
- 4 Indicia indubitata non sunt adeò indubitata, quin aduersus ea probari possit.
- 5 Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, ut ex eo damnari possit, cum esse possit, quòd eo non obstante non solum non occisor, sed nec uulnerator fuerit.
- 6 Indicia necessariò non concludunt, quando ueritas potest aliter se habere.
- 7 Probatio contra indicia etiam indubitata admittitur.
- 8 Iudices ex indicijs etiam indubitatis quempiam condemnare non debent.
- 9 Conuictus quis aliqua lege dici nõ potest ex indicijs etiam indubitatis.
- 10 Iudices nõ nisi au litis, et pensitatis defensionibus, reorum iudicare meminerint.

NE REVS PER INDI. CONVIN. 60

- 1 Dominus dat sapientiam, & consilium, & qui negligit legem, et consilium eius, perdetur a paruulis, & a stultis.
- 2 Iudex ex seipso etiam nemine petente debet quærere defensiones reorum.
- 3 Iudices debent esse solliciti, & curiosi in explorando factis, & defensionibus reorum, et non debent quærere ius ante factum.
- 4 Reus captus an debeat audiri, an uero possit statim de crimine condemnari?
- 5 Testes non publicati nõ inducunt aliquam probationem.
- 6 Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.
- 7 Quilibet admittitur ad defendendos reos.
- 8 Iudices cauere debent, ne homicidas quærendo, homicidæ fiant, & ne alios iudicando, seipsos condemnent.
- 9 Defensio reorum non potest lege Pontificis, aut Imperatoris tolli, cum sit de iure naturali.
- 10 Defensionis reus non potest renuntiare.
- 11 Nemo est dominus membrorum suorum.
- 12 Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere.
- 13 Defensionis renunciatio à reo facta, quando à iudice sit admittenda?
- 14 Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?
- 15 Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones.
- 16 Indicia quamuis urgentissima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiam si sint talia; quia

N E R E V S

- mentē iudicis adeo coercerant, ut aliter credere nō possit.
- 27 Iudex licet uiderit homicidium committi, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime probatum.
- 28 Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari.
- 29 Indicia, quæ uim plenæ probationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus.
- 30 Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariorem debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis uersetur iudicium Dei tantum.
- 31 Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiā, quæ cadit in hominē, relinquēdo cætera iudicio Dei.
- 32 Iudex debet iudicare ea quæ certo scit, non autem per indicia, quamuis urgentissima.
- 33 Indicijs hominem iudicare exemplo perniciosum est, cum sæpe per ea innocentes fuerint damnati.
- 34 Indicijs etiam urgentissimis quis non est damnandus capitaliter, sed est torquendus potius, ut possit super certo iudicari.
- 35 Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum, quomodo intelligatur?
- 36 Indubitata legi, debent esse indubitata iudici.

Actum est supra de indicijs, per quæ torquetur reus, & per quæ non dicendum foret ordine scribentium de indicijs manifestis, ob quæ non torquentur rei, sed damnantur, de quibus indicijs sic

- 1 mentio ab omnibus. Sed quia sentio t̄ ob aliqua
indicia reos non conuinci, vt pœna capitali dam-
nentur, propterea omitto, excuriens propter ali-
- 2 qua t̄ indicia non esse procedendum ad pœnam
3 capitalem: quia nemo debet t̄ ex præsumptio-
nibus condemnari, sed ex probationibus luce
clarioribus, cum de hominis vita agatur l. fin.
C. de proba. Et alia ratio est in promptu: quia
- 4 indicia, t̄ quæ scriptores indubitata appellant,
non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea possit
probari, vt in exemplo, si quis visus fuerit exire
de loco, qui solum aditum habet, cum ense san-
guinolento, quod exemplum apud scribentes
maximum est, & indubitatum, vide Gaudi. in
tit. de indic. indubit. Sed in contrarium t̄ potest
- 5 argui, q̄ ille vulnerauit tantum, & alius exanima
uerit; sed fortius esse potest, q̄ neque vulneraue-
rit, prout nostris temporibus euenit, q̄ quidam
occidit quendam cum ense; relicto ense fugit: su-
peruenit amicus interfecti, & apprehendit ensem
cruentum sequens homicidam, captus fuit, fuitq̄
liberatus, quia in contrarium probauit: Et re ve-
- 6 ra indicia t̄ non concludunt necessario, quando
veritas potest aliter se habere, vt supra, vtiq̄ per
indicia huiusmodi rei condemnari non debent.
Idem in l. Moysis cap. xxix. Genes. in fine. Ve-
rum in supradictis dupliciter consideratur, vno
- 7 modo, quando t̄ reus vult aliquid probare, &
tunc sine dubio audiendus est: quia prædicta in-

8 iudicia nō sunt adeo indubitata, vt supra, licet mul-
 ti iudices † contra ius, & fas aliter obseruent, &
 reos tanquam conuictos condemnent, quibus
 potest obijci.

9 Quod genus hoc hominū? quæue hunc tā barbara morē
 10 Committit patria?

Abhorreant igitur hanc opinionem Christiani
 iudices, tanquā prophanam: Nam exordiendo
 9 † ab orbe condito iudicia dei repugnant, & pri-
 mo nunquid Adam de peccato conuictus fuit
 apud Deū? Nunquid Chaim de homicidio? Nun-
 quid villicus de iniqua villicatione apud CHRIS-
 TVM? cui dictum fuit, redde rationē. Nunquid
 lex vestra iudicat hominem, & non prius audi-

10 uit, leu cognouit eum? Meminerint † itaque iu-
 dices non nisi auditis, & pensatis defensionibus
 reorum iudicare exemplis vt supra, quia maiora
 tractari non possunt, cum Dei sint, & homines ea
 imitari oporteat, iuxta illud, ne innitaris pruden-

11 tiae tuæ, quia † dominus dat sapientiam, &
 consilium; & qui negligit legem, & consilia eius,
 perdetur a paruulis, & a stultis, et qui detrahit, aut
 addit, mētur c. i. n. iij. viij. & xij. Proūerbiorum.

12 Hoc etiam † apud multos Iurisperitos certi iuris
 est: quippe farentur omnes iudicis esse ex se ipso
 nemine petente quærere defensiones reorum l. si
 non defen. ff. de poen. Quo pacto, ergo iudices
 volunt condemnare reos, aut conuincere per ea,
 quæ necessario non concludunt? Et probari po-

test quid tale, quo probato non damnarentur: ex
 13 facto enim ius oritur. Quare Iudices t oportet
 esse sollicitos, & curiosos in explorando facto, &
 defensionibus reorum; & non debent quærere
 14 ius ante factum. Occurrit t hic glos. in c. fin. de
 hære. lib. vi. quæ contra religionem iudicantium
 tradit reum captum non audiri, sed posse con-
 demnari: quam glos. multi Iudices sequuntur,
 Contra quos tamen est ratio cõcludens, q̄ testes
 15 t nō publicati nō afferunt, siue inducunt aliquam
 probationem, per regulam, nō dicitur quicquam
 probatum, nisi publicato processu l. solam C. de
 test. nec sequitur, captus est, ergo damnari debet:
 quia in contrarium est iuris regula, q̄ ex eo, q̄
 16 quis sit captus t non debet de crimine damnari,
 nisi aliter de maleficio conuincatur: Interest enim
 17 resp. ne innocens puniatur. Vnde t quilibet
 admittitur ad defendendos reos: quia cuilibet
 propria debet esse humanitas vt per Paul. de Ca-
 18 stro in cons. clxviij. Quanto magis interest t Iu-
 dicum quærere defensiones reorum, ne homici-
 das quærendo homicidæ fiant, & iudicando se
 19 ipsos condemnent: Sciant t cuncti non Ponti-
 ficem, non Imperatorem posse reorum defensio-
 nes tollere per suas leges: etenim defensiones sunt
 de iure naturali. clemen. pastoralis de re iudi. l.
 20 defensionis facul. C. de iure fisci lib. x. Hoc tam-
 plius rei non possunt renunciare propriæ defen-
 sioni. est glos. in l. pactum inter hæredem. ff. de

- 21 i pact. Ratio reddi potest, quia nemo est t dominus membrorum suorum. l. i. §. vsque adeo. ff. de Intu. Aut aliter insigniter dici potest: quia interest
- 22 t iudicis ratione humanitatis; & intuitu religionis nō occidere iustum cap. xxij. Exo. Nec aliud
- 23 genus t renuntiae Iudex admittet, nisi reus dicat se alias non habere defensiones, & Iudex cognoscat reum carere defensionibus. Bald. in l. seruum
- 24 quoque. ff. de Procur. Fallit tamen t secundum aliquos in reo reperto in crimine, qui de facto potest puniri, vt in gl. l. i. ctus fustiū. ff. de ns qui not. infam. Quæ tamen opinio non placet: quia licet
- 25 quis confiteatur t crimen (quod maius est) debet tamen moneri suas facere defensiones. not. in l. i. §. si quis in villa. ff. ad Syl. dicitur in tit. de confess. Altero modo considerandum est, quando sumus in supradictis indicijs, & reus non potest
- 26 in contrarium probare. Similiter t dicitur in supradicto casu ad damnandum reum in crimine capitali non sufficere argumenta quamuis vrgentissima. Et si sint talia, quæ mentem iudicantis adeo coerceant, vt aliter credere non possit, ita dixit Paul. de Castro in conf. cxcvij. quem recitat Cepo. in consi. vi. & xxxij. criminali: vbi redditur pulchra ratio, q̄ licet Iudex t viderit committi homicidium, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime probatum; minus potest damnare, quia credit ita esse per indicia. Hanc opinionem tenuit Brun. in v,

quæstio. quasi in fine dicens esse potuisse, fugientem cum gladiis sanguinolento fecisse ad sui defensionem. Contra tamen rationem Brun. tenet; quia solum trã statur per supradicta indicia de convincendo reo de delicto commisso, & sic an occiderit? non autem si potuit impune occidere. Primo enim quæritur si occiderit, postea si occidere potuit: nam per prædicta indicia ambigitur an occiderit: an potuerit iure occidere, alterius est speculationis. Vnde licet opinio Brun. sit bona, non tamen per prædictam rationem, quæ non congruit quæstioni. Sciunt etiam Iur. 29 dices t per aliqua indicia hominem non posse damnari exemplo Salomonis, qui licet iudicaverit vni mulieri filium, non tamen voluit aliam ad mortem condemnare, tametsi essent indicia 29 contra eam: quia indicia t quæ vim plenæ probationis habent in civilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus, vt per Innoc. in c. afferte. de præsumptio. & Bald. in l. fin. C. eod. 30 Et ratio reddi potest; quia Iudices nõ t nisi per probationes luce clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis versetur iudicium 31 Dei tantum. Et Iudices orbis t debent iudicare secundum prudentiam, quæ cadit in hominem relinquendo cætera iudicio Dei. cap. xxi. Exod. & iuxta illud, descendam, inquit Deus, & videbo: dixit enim videbo, tanquam iudex, non tanquam Deus, ita intelligunt omnes. Vnde elicitur

NE REVS PER INDI. CONVIN.

32 Iudicem debere iudicare ꝑ quia certo scit, & per
probata legitime ita vt videat, & cognoscat sic
esse, non autem per indicia, quãuis, vt supra, vr-
33 gentissima. Exemplo enim ꝑ perniciosum est per
talia indicia hominem condemnare: quia contin-
gunt contra homines quãdam verisimilia indi-
cia, quæ etiam inficiari non possunt, & multi per
ea damnati fuerunt, quos per superuenientiã de-
linquentium cognitum fuit innocentes damna-
34 tos esse. Vnde propter ꝑ periculum iudicij tutius
esse existimo reum torqueri, vt possit super cer-
to iudicari. Nec obstant, quæ apparent in contra-
rium, neminem torqueri, nisi in subsidium pro-
35 bationum: quia respondeo prædictam ꝑ regulã
habere locũ, quando constat de delicto, per aliud
genus ꝑbationis, quã ꝑ indicia supradicta, vt pu-
ta si ꝑ testes fuerit legitime probatum, siue in hīs,
per quæ lex vult condemnare exemplo l. si
36 quæ. C. de Adulter. nam quæ ꝑ sunt indubitata
legi, debent esse indubitata iudici. l. si tutor. C. de
pri. tutor.

64

CLARISSIMO G

abrieli Gradenico patritio Veneto.

Franciscus Casonus. S. D.

INTER humana facinora maximum est facinus iniuste iudicantis. Quam ob rem obicitur per os Diuinum. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Etenim ratione humanitatis, & religionis inter est Iudicium quærere ne innocentem con-

dennent. Sed quia causa, & materia tormentorum diffi-

cilima est, quam rem fragilem, & periculosam Iuriconsulti appellant, & lex diuina refellit. Ideo de ijs pauca,

& laconice scripsi, quæ tum ab Oratoribus, & Iuriconsultis, tum præcipue diuinis præceptis accepi, quæ maxi-

mè spectari, & obseruari oportet. Nam consilium, &

equitas, & prudentia Dei sunt, per quem Legum conditores iusta constituunt, & Potentes decernunt ueritatem.

Itaque Dei optimi maximi auxilio opusculum hoc auctoritatibus diuinis uallatum tibi benignissimo, ac pientissimo,

optimoque patrono dicatum edere non sum uertus, certò sciens defensum iri clipeo candoris, prudentiæ, & eloquentiæ tuæ.

Vale.

TRACTATUS DE

TORMENTIS SE-

CVNDVM ORATORES, IVS

diuinum, & Ciuile, Francisci Ca-

soni Iuriconsulti Opitergini.

S V M M A R I V M.

- 1 Tormentis, humanitatis, religionis & Iuriconsultorū argumenta repugnant.
- 2 Tormentis & questionibus non semper fides est adhibenda.
- 3 Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, quā bcni ciuitatibus attulerunt.
- 4 Tormenta & questiones nisi certis in rebus interponi antiqui uoluerunt.
- 5 Iudices abhorrere debent tormenta, nec facile ad ea pro filire, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet indicijs.
- 6 Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina.
- 7 Indiciorum loci, & origo, remisitue.
- 8 Indicia ad torturam debent esse talia, ut suspectus sit reus, & alijs argumentis, itā probationi admoueatur, ut sola confessio deesse uideatur.

9 Confessione

- 9 Confessio vni rei ne credant iudices licet sepius ratificata nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata.
- 10 Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent, quia nullum arbitrium habere possunt, nisi pro reo.
- 11 Intellectus l. questionis modum. ff. de questio.

De periculo tormentorum & de errore Iudicum. Cap. I.

- 1 Ormentis† & humanitatis, religionis, nec non Iuriconsultorū argumenta repugnant. In primis exordiendo ab orbe condito exempla fori diuini nō delunt. Etenim absq; tortura reos, aut condemnatos, aut liberatos fuisse constat. Deinde † secundum Iuriscōsultos quæstionibus fidem non semper, non tamen nunquā habendam, constitutionibus declaratur: etenim res fragilis est, atque periculosa, & quæ veritatem fallit. Nam plerique patientia, siue duritia tormentorū, ita tormenta contemnunt, vt veritas ab eis exprimi nullō modo possit. Alij tanta sunt impatientia, vt in quouis mentiri, quā pati tormenta velint. Et ita fit, vt etiā vario modo fateantur, & non tantum se, verumetiam alios. criminentur. l. ii. ff. eod. Quam obrem † multi populi tormenta reuerunt: quia plus mali, quā boni ciuitatibus attulerint, & eorum perniciē plures innocētes, quā nocentes dānauerint. Et hodie in regno Aragoniæ non torquentur res. Præterea † legitur maiores voluisse
- 4

DE TORMENTIS

„ nisi certis in rebus interponi quæstiones: cum,
„ quæ vere dicerentur sciri: quæ falso in quæstione
„ præunciarentur, refelli possent hoc modo. Quo
„ in loco quid positum sit: & siquid esset simile:
„ quod videri, aut aliquo simili signo percipi pos-
„ sit, vide aut. lib. i. ad Heren. Quamuis supradictæ
5 sententiæ verba vetustis in codicibus aliter ac in
nouis legantur. Reliquum ¶ est ergo, vt iudices
aut abhorreant tormenta, aut nō facile ad ea pro-
siliant, nec in omni causa, nec in omni persona,
nec quibuslibet indicis: Et licet (vt dicunt om-
nes) non possit dari certa doctrina, potest tamen
6 ¶ dari aliqua via ad cognoscendū indicia sufficien-
7 tia ad torturam. Bart. in l. fin. ff. eod. De locis, ¶ &
origine indiciorum dictum est in opere de indi-
cis, per quos locos videre est, quid in quacunq;
re verum sit, & quid verisimile, atque probabile:
Et maiori ex parte vnusquisque coniector est ve-
8 ri. Sed vltra prædicta, indicia ¶ debent esse talia
„ ad torturam, cum suspectus est reus, & alijs argu-
„ mentis, ita probationi admoueat, vt sola con-
9 fessio deesse videatur. Et confessioni ¶ ne credāt
iudices, licet sæpius ratificatæ, nisi dicta confessio
fuerit per signa declarata. de quibus signis dice-
tur in c. xx. quod est maxime notandum in hac
10 materia. Est & cōmunis ¶ error iudicum putan-
tium torturam esse arbitralem, quasi natura cor-
pora reorum arbitrio suo ad lacerandum creat; ¶
Contra, quos dico, q; quādo esset simpliciter ar-

bitulum (quod tamen non conceditur) tale arbitrium reduceretur ad ius commune, secundum Ange. in l. i. ff. de testa. milit. Et omnes scribes consentiunt. Vt iterum dico, q. iura loquencia de arbitrio intelliguntur contra accusatorem, non contra reum, videlicet, iudicem posse desistere, & supersedere a tortura propter periculum, & fragilitatem torturæ, non autem excedere modum, de quo modo lex disposuit, vt in l. i. ibi, quando, vel quatenus faciendum sit videamus. ff. eod.

1. Et ita † intelligitur lex quæstionis modum eiusdem tit. dicente Iuriconsulto, ibi. Itaque quæstionem haberi oportet, vt seruus saluus sit innocentia, vel supplicio.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad tormenta non est deueniendum, nisi constet de homine mortuo, & de cadauere, & de uulneribus.
- 2 Cadaueris & eius uulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad iudices propter periculum iudicandi.
- 3 De ictu & uulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto unius.
- 4 Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio?
- 5 Confitens occidisse aliquem an sit dammandus, si non constet de corpore, uel id non sit uerisimile?
- 6 Torquere aliquem si non constet delictum, exemplo per-

DE TORMENTIS.

*nitiosum est, quod etiam procedit in accusatis de furto,
& ueneficio.*

De non torquendo reo nisi constet de delicto. Cap. II.

- 1 **I**mprimis sciendum est non t̄ deueniri ad tor-
menta, nisi constet de homine mortuo, & ca-
dauere, nec non de vulneribus, & quæ mortifera
sint, & quæ non, & in qua parte corporis, et quo
- 2 genere armorum. Et talis t̄ inspectio spectat ad
peritos, licet a multis Iudicibus fiat, quæ tamen
ferri non debet propter periculum iudicādi; cum
rei damnentur secundum ictum suum, in puris
- 3 tamen rixis: & de ictu t̄ standum est in arte peri-
tis. Hoc amplius duo requiruntur medici, licet de
consuetudine stetur dicto vnus, vide Bart. &
Hippoly. l. fin. ad l. Corn. de sic. Abstineant igitur
Iudices maleficiorum a tali prophana con-
suetudine, vt dictum est in opere de iudicijs c. ij.
- 4 In quibusdam t̄ tamen casibus, licet regulariter
torqueri, nec etiam inquiri possit, nisi constet de
delicto, proceditur ad torturam, vt puta in latro-
nes, qui abscondunt cadauera eijciendo in flumi-
na, aut mare. Vnde si t̄ Reus confiteatur occi-
disse aliquos ignotos, damnabitur, licet non appa-
reat corpora fuisse interempta, vide Brun. in glo.
sexto principaliter, vbi dicit fuisse iudicatū in ci-
uitate Senensi. Limitat tamē hoc non obseruari,
- 5

quando non esset verisimile propter distantiam loci, vel bonam famam criminati. Sed ego in hoc casu dico, reum non damnari, nisi constet de certa persona, & indiuiduo, vel saltem constet de certis signis; quia delictum debet verificari, vt infra dicitur, de verificanda confessione, vt puta de vestimentis, vel pecunijs ademptis occiso. Exem-
 6 plo ¶ enim perniciosum est torquere, nisi constet
 „ delictum. Legitur enim seruum. M. Agrij ar-
 „ gentarij insimulatum occidisse Alexandrum Ti-
 „ ti Fannij seruum, eoq; nomine tortum, cōfessum
 „ facinus, supplicio affectum, paruulo tamen tem-
 „ pore interiecto, ille, cuius de nece creditum erat,
 „ domum redijt. vide Valerium Max. lib. viij.
 „ de Quæst. cap. iij. Et quod dictum est de homi-
 cidio, extende ad furta, licet hoc tempore Iudices
 statim, q; aliquis dicit, sibi aliquid furto subtra-
 ctum, torqueant suspectos. De tali errore vide
 Brun. in glo. circa quartam. Idem si quæstio erit
 veneficij, cōstare debet veneno necatum. De hoc
 dictum est in opere de indicijs. cap. iij.

S V M M A R I V M.

1. *Processu non formato non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto, & notorio criminoso, & in inuento in flagranti crimine?*
2. *Accusatus, uel inquisitus si recuset respondere accusationi, uel inquisitioni potest torqueri etiam sine indicijs ad*

DE TORMENTIS

eruentiam responſionem, ut poſſit procedi.

- 3 Reos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi, perinde ac conſeſſos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non eſt ſeruanda.
- 4 Rei ad torturam ducti, & interrogati quid ſciant de tali re, ſi reſpondeant dixiſſe. Et interrogati, quid dixerint, reſpondeant, eſſe ſcriptum, & aliud reſponſum dare nolunt, an poſſint torqueri, donec iudici aliter reſpondeant.

De non torquendo reo niſi formato proceſſu, & de errore Iudicum.

Cap. III.

- 1 Non formato ꝑ proceſſu non deuenitur ad tormenta, niſi in manifeſto, et notorio criminoſo, et inuento in flagranti crimine, quo caſu de facto proceditur. Et ſecundum multos ſcribentes ex hoc ſolo dicuntur eſſe conuiſti, et de facto poſſunt puniri. argu. l. vnica. s. i. & quæ ibi not. C. de rapt. virg. & gloſ. in l. i. c. tuſium. ff. de hiſ qui not. in fa. Sed hæc opinio nō placet, quia licet quis confiteatur crimen, debet tamen moneri ſuas facere deſenſiones, prout dicitur infra de cōfeſſione ſpontanea. Eo magis in ſupradicto caſu, & in quocunq; alio oportet formare proceſſum, antequam deueniatur ad torturam. Fallit ꝑ tamen quando Reus inquiſitus, ſiue accuſatus recuſat reſpōdere accuſationi, ſiue inquiſitioni: tunc enim torquetur, etiam ſine indicijſ non ad eliciendam

confessionem; quia non formato processu nihil
 agi oportet, sed ad erigendam responsionem affir-
 mativam, siue negativam, ut possit procedi, vide
 Bal. in l. si accusare. C. qui accusare non poss. Sed
 volunt aliqui reos recusantes respondere, tanquam
 3 confessos damnari. Legitur Brutum T. reos ser-
 interrogatos non respondentes accusationem perinde
 ac confessos damnasse, vide Plutarchum in vi-
 ta Publi. in principio. Sed hæc Bruti opinio non
 est observanda, nisi forte in reo criminoso, vel in
 inuento in flagranti crimine. Sed aliquando
 contingit q. postquam acceptum est constitutum
 4 T a reis de plano, si ducuntur ad torturam, & in-
 terrogantur, quid sciant de tali re, respondere,
 dixisse. Interrogati, quid dixerint, respondent,
 esse scriptum, & aliud responsum nolunt dare.
 Hoc casu quamvis indicta sint levia, poterunt ta-
 men torqueri, donec respondeant iudici, quia re-
 nentur respondere, & replicare. Simile conti-
 git hoc anno in quibusdam incendiarijs, ex quo-
 rum responsione, accidentibus quoque alijs non
 levis indicijs, extraordinaria pœna condem-
 nati fuerunt Prætor M A R C O Antonio Geno,
 patritio Veneto, ac præclaræ indolis iuvene, ut
 de eo omne bonum sperari, ac expectari possit.

S V M M A R I V M.

1 Torqueri non debet reus non publicato processu.

I iij

DE TORMENTIS.

- 2 Testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones minui, ac tolli per aliam probationem etiam contrariam.
- 3 Indiciorum copia debet dari à iudice ante torturam; licet iudices captos statim torqueri hodie iubeant, quorum obseruantia nulla lege nititur.
- 4 Reus ex eo quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.
- 5 Reus ante torturam est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato, non deueniretur ad torturam.
- 6 Cautius est agendum in causis criminalibus quàm in civilibus, & in eis forma iudicij est fortius obseruanda.
- 7 Iudex tenetur inquirere de conditione testis, licet pars non dicat.
- 8 Indiciorum exemplum dari debet reo opponere uolenti.
- 9 Papa, aut Imperator non potest facere aliquam legem, per quam tollantur defensiones reorum.
- 10 Iudex tenetur ex officio dare copiam inditiorum reo, licet ipse eam non petat.
- 11 Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere.
- 12 Iudex non admittet aliquod genus renuntiae defensioni factae per reum, nisi uere iudex cognoscat reum nullas habere defensiones.

*De non torquendo, nisi publicato processu et exhibita copia indiciorum**de errore Iudicum.**Cap. IIII.*

- 1 **N**on publicato † processu non torquetur reus, quia non dicitur quicquam probatum, nisi publicato processu l. solam. C. de testi. Nam testes † non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem: quia dicta eorum possunt per oppositiones minui, aut tolli per aliam
- 2 probationem, etiam contrariam. Quare † secundum omnes Iudex tenetur dare exemplum indiciorum ante torturam. Hodie vero Iudices reis captis non exhibent indiciorum exemplum, & procedunt ad torturam. Sed hæc opinio in iure vndique refellitur, et ego sum senio confectus, & nunquam inueni aliquam legem, siue rationem pro tali obseruantia: nam nō consequitur, captus est ergo torqueri, siue damnari debet, imo ex eo
- 3 † q̄ quis sit captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur. Quamobrem † reus audiri debet: quia potest quid tale probare, quo probato non deueniretur ad torturam: potest enim reus opponere, siue in contrarium probare: vtiq̄ audiendus est: quia sequeretur absurdum, q̄ substantialis modus, et forma
- 4
- 5

DE TORMENTIS.

6 **indictij** opponēdi testibus nō seruareur in caulis
 criminalibus, in quibus tamen t̄cautius est agen-
 dum, quā in ciuilibus: & secundum ipsos Iudices
 tolli debet de corpore iuris supradicta l. solam
 C. de testi. vbi est casus, q̄ ex dictis testium ante
 7 publicationem nō fit probatio. Præterea t̄ Iudex
 tenetur inquirere de cōditione testis, licet pars nō
 dicat, notatur in c. per tuas. extra de testi. Eo mag-
 8 gis t̄ debet dari exemplum indictōrum reo oppo-
 nere volenti: quia tam testes, quā dicta testium
 debent esse explorata reo, cum oppositiones sint
 de iure Diuino. & audacter dixi nullam reperiri
 9 legem pro dictis Iudicibus: quia t̄ nec Pontifex,
 nec Imperator potest aliquā legem condere, per
 quam tollantur defensiones reorum; cum defen-
 siones sint de iure naturali, vide in opere de Indi-
 ctijs in titu. ne quis per aliqua indictia: vbi teneo, Iu-
 10 dicem t̄ teneri ex officio dare exemplum indictio-
 rum, licet pars non petat. quia reus nō potest re-
 nunciare propriæ defensionī. vide glo. in l. pactū
 11 ff. de pact. Et interest t̄ Iudicis ratione humanita-
 tis, & intuitu religionis indefensum nō occidere:
 12 c. xxij. Exo. Quare Iudex t̄ nō admittet aliquod
 genus renuntiaē, nisi reus dicat se alias nō habere
 defensiones, & re uera Iudex cognoscat eum ca-
 rere defensionibus. Et hæc obseruantiā multum
 placet, vide Bald. in l. seruum quoque. ff. de pro-
 curato.

- 1 Torqueri non debet reus non præcedētibz indiçijs, aliàs iudex punitur, licet per talem torturam reus repertus fuerit commisſiſſe crimen obiectum.
- 2 Illicitum ſi quis committat, ab illiciti pœna non excuſatur, licet tale illicitum ad optimum finem peruenerit.
- 3 Indiçijs non præcedentibus ſi inquisitio formetur, & reus confiteatur, & ratificet, damnari tamen non poterit.
- 4 Confefſio nulla non confirmatur per indicia ſuperuenientia poſt quæſtionem habitam. ſecus ſi ſponte confiteatur, nam tunc ſine indiçijs damnabitur.
- 5 Iudex debet eſſe præprior ad torturam in delictis, quæ occultè cõmittūtur, præcedētibz tamē aliqualibus indiçijs.
- 6 Caſus, in quibus deueniri poteſt ad torturam ſine plenis indiçijs.
- 7 Reus ob contumaciam bannitus, ſi poſtea capiatur, poterit ſine alijs indiçijs torqueri.
- 8 Torqueri licet reus conſentiat, iudex eum torquere non debet ſine indiçijs.
- 9 Rei terreri poſſunt i caſibus, in quibus poſſunt torqueri.
- 10 Iudices an quando deſunt indicia contra aliquem, procedere poſſint per ſortilegia?

De non torquendo ſine indiçijs etiam in crimine læſæ maiestatis, & de errore Iudicum. Cap. V.

- 1 **S**ine indiçijs † non torquetur reus. Vnde Iudex, qui non præcedētibz indiçijs reum tor

DE TORMENTIS

quet, puniri debet, licet per talem torturam reus repertus sit cōmisisse crimen obiectū: et ratio est; quia Iudex delinquit in officium, & contra naturam officij: & quādo † aliquis cōmittit illicitum, ab illiciti pœna non excusatur, quāuis tale illicitum peruenerit ad optimum finem. vide Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. præsi. Et simile legitur exemplum Torquati: quoniam bello aduersus latinos cum esset Consul filium suum securi percuti iussit, qui speculatum ab eo missus ne pugnaret interdictus, hostem a quo prouocatus fuerat, occidit. & ipsi naturæ prætulit ius interdicti Maiestatis, atque Imperij. vide Ciceronē de finibus in vers. accurate. Item † quando indicia non præcedunt, & inquisitio formatur, licet reus confessus fuerit, & postea ratificauerit, nō poterit tamen damnari: quia ab initio fuit illicitum.

4 Et † confessio non confirmatur per indicia superuenientia post quæstionem habitam. glo. est in l. maritus. ff. eod. de qua gaudet Bal. in l. fina. C. de accus. Secus autem si reus sponte, & sine tortura confessus fuerit: quia tunc sine indicijs damnabitur. dicetur infra de spontanea confessione. Sed secundum aliquos in prodimentis, & tractatibus qui fiunt secreto, propter probationis difficultatem deuenitur ad torturā sine indicijs. vide Bru. tracta. v. Conclusiue dic, q̄ in † supradietis casibus, & generaliter in delictis, quæ occulto cōmittuntur, & de sui natura secreto perperrantur, vt

puta' adulterium, simonia, sodomia, veneno aliquem necare, monetam falsificare, & maleficijs de nocte comisissis, Iudex debet esse promptior ad torturam, præcedentibus tamen aliquilibus indicijs, sed sine indicijs nunquã: & ratio est: quia in dictis casibus non inveniuntur testes. I. si cum exceptio. ff. q̄ metus causa. At apud Plutarchũ in vita Marcelli legitur Capitolinum condemnatũ
 „ fuisse ob sodomiam, licet nullus testis adfuisset:
 „ sed solum animaduersione pudoris, lachrimarũ
 „ iuuenis ad iudices acciti. Sunt t̄ & alij casus, in quibus torquetur sine indicijs, vt puta' si de furto cõstat, possunt custodes torqueri. Item si hospitantĩ in aliquo hospicio aliquid sublatum erit, & ignoratur a' quo, familia hospitis poterit torqueri, nisi hospes fuerit bonæ famæ. vide Bart. in. l. i. ff. de p̄fec. vigi. Sed considerando prædictos casus, omnino non carent indicijs, licet non sint plena, & talibus casibus proceditur per qualia indicia, vt supra dictum est. Est & alius casus secundũ scriptores, in quo torquetur reus, etiam sine indicijs, quorum verba sunt videlicet, quando t̄ accusatus, vel inquisitus, quia non comparuit, fuit positus in banno propter contumaciam: nam si postea comparet, quando vult purgare contumaciam, & respondere, q̄ forte hoc ei a' statuto permittitur, poterit tunc quæstio haberi sine alijs indicijs. vide Brun. in glos. quinto' principaliter. & Hipp. in. s. diligenter nu. cxxxvi. Sed animaduer

DE TORMENTIS

- te hanc opinionem esse falsam, & solum habere locum in reo capto, secus in se sponte præsentante. vide de Indicijs exul. ad inquirendum. Vlt-
- 8 rius licet ¶ reus consentiat se torqueri, Iudex tamen debet eum torquere sine indicijs. vide infra in ca. quæ personæ torqueri possunt et quæ nō.
- 9 In casibus tamen in quibus torqueri rei nō possunt, terreri tamen possunt, vide Bal. in. l. ij. C. de
- 10 custo. reo. Sed aliqui Iudices ¶ quādo desunt indicia, procedunt per sortilegia, & similia licet per hæc nec ¶ inquiri possit, vide in opere de ¶ indicijs in titu. de Sortileg. Legitur tñ Claudium Cæsarem mori iussisse Appium; quia Melsalina somniasset ei intulisse vim. vide Suet. lib. v. capit. de poenis per eum innocentibus ob leues suspiciones illatis, Quod iudicium tanquam prophanum non est dignum foro principum.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam.
- 2 Indicia in genere suo debent esse clara & perfecta, & plene probata.
- 3 Signa leuia in hæresi sufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari.
- 4 Indicia debent esse plene probata per testes reddentes rationem dicti sui etiam nō interrogatos, qui testes etiam de circumstantijs sunt percunctandi.

- 5 Interrogatoria in criminalibus sunt à Iudice ex se testibus deponentibus facienda, nec debent omitti, cum sint de iure Diuino.
- 6 Iudex examinans testes ad offensam, eos debet interrogare de toto negocio, unde possit explorare reorum innocentiam, nam testes debent deponere pro utraq; parte.
- 7 Indicium remotum à maleficio per duos testes probari debet, proximum uero & immediatum per unum. quod si per duos probetur, non indicium, sed plenam faceret probationem.
- 8 Indicium proprie non est, quod facit unus testis de uisu, sed semiplena probatio.
- 9 Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores?
- 10 Indiciorum gradus ut cognoscantur, non est recedendum à locis Oratorum.
- 11 Testes plures singulares super diuersis indiçijs deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, ut oriatur indicium ad torturam?
- 12 Indicia imperfecta ubi tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam, secus si tendant ad unum totum.

De non torquendo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probentur, & de errore iudicum. Cap. V I.

- 1 **I**ndicia t debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam, nam si-

DE TORMENTIS

- cuti in criminalibus probationes debent esse luce
2 clariores ad condēnandum, ita & indicia t̄ in ge-
 nere suo debent esse clara, & perfecta, & plene
 probata, per regulam, q̄ eadem est ratio de toto
 quo ad totum, quæ est de parte quo ad partem,
 & econtra. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. Quare
3 licet in aliquibus leuia signa sufficiant, vt in hæ-
 resi, oportet tamen illa plene probari. vide Inno.
4 in c. sicut de simo. Item debent esse probata per
 testes reddentes rationem dicti sui, etiam non in-
 terrogatos, licet multi contradicant. Item per te-
 stes bene interrogatos a Iudice de circūstantijs,
 per quas veritas haberi possit: quia Iudex debet
 formare interrogatoria ex seipso. vide Bal. conf.
5 cclxxvi. Et ego t̄ consueui dicere, interrogatoria
 esse de iure diuino, & non omittenda a Iudice,
 vt in exemplo Danielis in testibus contra Susan
6 nam. Occurrit hic t̄ maximum vitium Iudicum,
 qui in examinando ad offensam non interrogāt
 testes totum negotium, vnde possent explorare
 innocentiam reorū, cum testes debeant interro-
 gari, & deponere pro vtraque parte, vt supra di-
7 ctum est. Sciendum est etiam t̄ q̄ duo requirun-
 tur testes pro quolibet indicio remoto a malefi-
 cio, siue mediato ipsi maleficio: secus in ijs, quæ
 ex maleficio oriuntur, in quibus sufficit vnus te-
8 stis: quæ si probarentur per duos, non facerēt in-
 dicium, sed plenā probationē. vnde t̄ secundū ali
 quos id, quod scribentes indicium appellant, vt
 puta

puta' vnus testis de visu non est proprie indicium, sed semiplena probatio: quia directe probat malefictum. Hæc opinio placet, licet qđ Iuriscōsultū dixere, sit idem re ipsa. Sed difficultas est, an testes ad probandum supradicta, debeant esse omni exceptione maiores? vide in opere de Indicijis vnus testis. Ad cognoscendum t̄ autem gradus indiciorum non est recedendum a' locis Oratorum, videlicet, quæ sunt attributa negotio, partim sunt cōsinentia cum ipso negotio, partim in gestione negotij considerantur, partim adiuncta negotio sunt, partim gestum negocium consequuntur. Dictū est supra indicia probari per duos testes. Sed sæpe quæritur tan testes plures singulares super diuersis indicijis deponentes cōiungantur ad faciendam probationē, vt oriatur indicium ad torturam? Vnde primo cōsiderandum est, si species probationum sunt in sua specie imperfectæ, vt puta vnus testis deponit de veritate, vnus de fama, vnus de indicio, hæc probatio nō valet; quia non est in sua specie perfecta. Secūdo: quotiēs fiat probatio indicij per vnum testem, si fiat probatio de alio indicio per vnum testē, vbi requiruntur duo, ex ijs, non oritur aliquod indicium perfectum: quia vnumquodq; per se est imperfectū, & diuersæ species imperfectæ non probant: quia ex pluribus nō augetur effectus, cum non veniant ad integrationem vnus speciei. Sed alij senserunt contra, vide Hippo. in. s. diligenter.

K

DE TORMENTIS.

- 2 nu. cxlix. Sed conclusiue et quando indicia imperfecta tendunt ad diuersa tota, nō coniunguntur, vt supra. Sed quotiēs tendunt ad vnum totum, tunc coniunguntur, vt puta vnus testis deponit Titium percussisse Seium, hic est vnus testis super indicio. Alius dicit vidisse eūdem Titium sanguine aspersum, & eūdem euaginato ense. Alius inquit vidisse exeūtem recto tramite, & gradientem nemora versus. Per hæc enim & similia oritur indicium sufficiens ad torturā. vide Bru. glo. circa secundum. Sed secundum aliquos ex supra dicto exemplo Brunī oritur plena probatio ad condēnandum: quia vnus testis de visu est semiplena probatio, & reliqua cōiuncta faciunt aliā semiplenā. Quare exempla dari debēt indiciorū per se imperfectorū, vt coniuncta faciant vnum indicium perfectum ad torturam. Idem secundū
- „ Oratores, tum ex singulis, tum ex coniunctis argumenta certa nascuntur. vide Cicer. ij. de Inuen. titu. ij. de cau. coniec. in fine. Sed aliqui dixerunt tunc coniungi, quando testes singulares sunt personæ condignæ, & quotiēs dicta indicia si essent probata per duos testes, sufficerent ad torquendum, aliter nō coniungi, licet dicta indicia tendāt ad vnum totum, quia sunt imperfecta numero, & qualitate testium.

S V M M A R I V M.

- 1 Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, uel ueriori uia ueritas haberi potest, licet indicia præcedant.

- 2 Tortura grauior est poena, quã utriusq; manus abscissio.
- 3 Iudex, antequam torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse.
- 4 Appellari non potest ab interlocutoria in criminalibus, nisi quotiẽs ad torturam proceditur, nam ad eam stante appellatione non procedetur.

De non torquendo licet sint indicia probata, si aliter ueritas haberi potest, & de errore Iudicum. Cap. VII.

- 1 **N**on est deueniendum t̄ ad tormenta, si alia leuiori, uel ueriori uia potest haberi ueritas, licet præcedant indicia: Iudicem enim omnia experiri oportet, antequã ad tormenta ipse perueniat: namque t̄ tortura grauior est poena, quam utriusque manus abscissio. Præterea secundum
- 2 t̄ multos antequã Iudex torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse, uide
- 4 Gandi. de q̄. in prin. Et notandũ est in criminalibus ab interlocutoria appellari non posse, nisi quoties ad torturam proceditur: & stante appellatione non procedetur. l. ante sententiam. ff. de appella. recip. Vnde valde errant Iudices, qui nõ seruata supradicta forma procedunt ad torturã. Et omnis confessio erit nulla.

S V M M A R I V M.

- 1 Tortura utrum in causis civilibus adhiberi possit?
- 2 Mercatores falliti possunt torqueri, ut indicet pecuniam

K ij

DE TORMENTIS

- pecunias scripta, & alia credita.
- 3 Tortura non adhibetur in causis criminalibus leuis præiudicij, licet legitima præcedant indicia; & an pro talibus vitis persona possit torqueri.
 - 4 Viles personæ pro re parua torqueri non possunt.
 - 5 Leuia delicta quæ dicantur?
 - 6 Fur an possit occidi pro parua re.

De non torquendo in causis ciuilibus, nisi in casibus, neq; in criminalibus pro parua re, & de errore Iudicum.

Cap. VIII.

- 1 **I**N causis t̄ ciuilibus non torquetur, nisi quando causa continet in se turpitudinem, & crimē annexū habet, Vel q̄ agatur ciuilit̄ ex aliquo delicto, & q̄ aliter veritas haberi non possit.
- 2 Quare mercatores t̄ fugitiui, seu decoctores, & (vt ita dicam) falliti possunt torqueri, vt indicent pecunias, scripta, & alia credita. vide Bald. capit.
- 3 cum delictus de appel. In causis t̄ criminalibus leuis momenti non torquetur, licet legitima præcedant indicia. Limitant tamen aliqui, vilem personam pro leui re posse torqueri. testatur. s. oportet in auc. vt Iudi. sine quoquo suffra. Sed hæc opinio non placet, cum pœna non debeat esse maior
- 4 delicto. & licet t̄ Ius præsumat contra viles personas, non propterea consequitur pro re parua

torqueri posse. Nec doctrina, quã testantur, hoc
 5 dicit. Quæ autem dicantur delicta leuia, notatur
 in. l. leuia. ff. de accusa. Conclufiue delictum dicitur
 leue, quando de re parui momenti agitur. &
 6 iuratur quæ dicunt furem posse occidi, non habent
 locum in parua re. l. si ex plagis. ff. ad. l. Aqu.

S V M M A R I V M.

1. Iudex si habeat plenas probationes, uel manifesta indicia reum damnat, & non torquet.
2. Iudex si torqueat reum testibus conuictum, & ille negando perseueret, postea propter aliquas probationes non poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obseruauerint.

De non torquendo reo quando sint plene probationes, & de errore Iudicum. Cap. I X.

- D**ictum est supra reum non torqueri causa indiciorum non legitime constantium. Super
 1 est scire reum non torqueri, sed damnari, quando Iudex habet plenas probationes, uel manifesta indicia contra eum. Sed de his indicijis dictum est in ope de iudic. tit. ne reus per aliqua indicia couincatur, ut poena capitali daretur. Et supradicta intellige, quando probationes sunt luce clariores, & non
 2 sunt sublatae per defensiones rei. Sed si Iudex tor-

DE TORMENTIS

serit reum, qui perseverauerit negando, non poterit eum postea cōdemnare propter aliquas probationes, squāuis luce clariores. & ratio reddi potest, quia rei constantia in tortura dictas probationes debilitauit. vide Alberi. de Rosa. in. l. edito. ff. eod. At apud antiquos aliter obseruabatur: nam legitur Alexādrum Fannij seruum septies tortum pernegasse, sed perinde atque confessum a Iudicibus fuisse damnatum. Idem legitur de Philippo seruo Fuluij Flacci octies torto, quem nullum emisisse verbum constat. vide Valerium lib. viij. de quæst. cap. liij. Sed antiquorum opinio non est obseruanda, & opinionem Alberici omnes obseruant in Italia. Quidam tamen Iudices extraordinarie punierunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Torqueri possunt tam mares, quàm sceminae, & omnes, qui non sint iure excepti.
- 2 Minor. xxv. annis non potest torqueri, nisi ei sit datus curator.
- 3 Contra minorem doli capacem sine curatore de obseruantia communi proceditur.
- 4 Utiles reipu. non torquetur, nisi in criminibus atrocibus.
- 5 Surdus, & mutus, à natura nō possunt torqueri, nec etiā damnari, nisi ex dictis testium.
- 6 Mulier prægnans non torquetur, sed expectatur, ut pã-

- xiat, & post partū super sedetur per quadraginta dies,
 & si dubitetur, an sit prægnans, obstetrices & medici
 sunt cōsulendi, quos sufficit de credulitate deponere.
- 7 Medici quando in crimnalibus examinati debeant depo-
 nere de ueritate, & quando de credulitate?
- 8 Valetudinarij torqueri non possunt, si morbus talis sit, ut
 torturā pati nequeant sine periculo uitæ, uel corporis.
- 9 Minor. xiiij. annis non torquetur, sed ferula cæditur, ut
 ueritas sciatur, non ut damnetur.
- 10 Minor ætas in quibus casibus non excuset, quin reus tor-
 queatur?
- 11 Senes, seu decrepiti non torquentur, nec aliàs corpore im-
 becilles. & nu. 12.
- 12 Aetas senilis, & decrepita quæ dicatur?
- 13 Decuriones, & eorum liberi, milites, doctores, & ad-
 noeati propter dignitatem torqueri non possunt, hodie
 tamen hoc non obseruatur.
- 14 Rei sponte se tormentis supponentes, siue indicijs torque-
 ri non debent. Idem si accusator & reus petant se tor-
 turæ subijci.
- 15 testis uacillans torquetur, aliàs secus. & quando dicatur
 uacillare?
- 16 testis uacillans, seu aliter de falso conuictus in causa ciuili
 æque punitur, ac in causa criminali.
- 17 Viles personæ, & exercentes uiles artes an non admit-
 tantur in testes, nisi cum tortura?
- 18 Testes celeriter respondentes, antequam totus articulus
 eis legatur præsumuntur falsi. & an ex hoc possint
 torqueri?

DE TORMENTIS

- 19 Testis qui dicit unum in iudicio, & aliud extrâ iudiciû, incidit in falsum, ut saltem torqueri possit.
- 20 Testis si unum dicat in iudicio, & aliud extrâ iudicium cui dicto standum sit?
- 21 Mercatores fugitivi, & decoctores torquentur, ut indicent scripta, & pecunias sibi datas ad negociandum.
- 22 Accusator, & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modò sint indicia.

Quæ personæ torqueri possint, & quæ non. Cap. X.

- 1 **T**Orqueri t̄ possunt tam mares, quàm foeminae, & demum omnes, nisi sint a iure excepti. l. edicto. ff. de quæst. Infrascriptas autem personas per leges exceptas accipi, & hoc ordine intelligemus, quæ personæ torqueri possint. Minor t̄ natus viginti quinque annis, licet sint indicia legitima ad torturam contra eum, non poterit torqueri, nisi ei fuerit datus curator. Hoc amplius, non cogetur respondere inquisitioni sine curatore: & si responderit, processus erit nullus. Vterius confessio facta per eum sine curatore erit nulla, vide Hip §. nunc videndum nu. xxxi. Gandi. sub rubri. de alijs quæstionibus vari. et ita dicunt observari. Hodie vero per Illustrissimos Venetos, multaque Italiae loca non observatur.
- 2 Et t̄ quando delinquens est doli capax, proceditur contra eum sine curatore. Prædicta observan

- tia defenditur bonis iuribus, vide Bal. cap. i. §. fa-
 4. cramenta de pace iura. fir. Vtilis reip. † non tor-
 quetur, vide Hippo. l. edicto. ff. de quæstio. vbi
 multos ponit casus. Limita tamen, q̄ aliquod pri-
 uilegium non habet locum in criminibus atrocibus,
 sicuti in crimine læsæ Maiestatis, siue venefi-
 5. cij. Surdus, † & mutus a natura, licet indicia sint
 contra eos, non possunt torqueri, nec etiam dam-
 nari, nisi ex dictis testium, vide Bru. in glo. Quar-
 6. to principaliter. Mulier † prægnans non torque-
 tur, sed expectatur vt pariat, et post partum non
 potest torqueri infra dies xl. Et si ante torquetur,
 confessio non valet, vide Hippo. §. nunc viden-
 dum nu. xlvij. Et iudex quoties dubitatur an sit
 prægnans, debet consulere obstetrices, & medi-
 cos, quos sufficiat deponere de credulitate, licet
 secundum aliquos debeant deponere de veritate.
 7. Sed dic, † q̄ in morbis, qui vere cognosci pos-
 sunt, vt puta in febre, quæ ex pulsu, & vrina co-
 gnosci potest, tunc periti tenentur deponere de
 veritate, aliter de credulitate, vide Par. de puteo
 8. trac. de syndi. c. officialis. Valetudinarij, † siue
 qui morbo aliquo laborant, torqueri non pos-
 sunt, si talis est morbus, vt torturâ pari nequeant
 sine periculo vitæ, seu corporis, vide Bald. consi.
 cclxxv. in quo consulit per medicos videri tor-
 quendum, cum iura exigant tale moderamen, vt
 tortus sanus, seu saluus innocentia siue supplicio
 9. conseruetur. Minor † natu xiiij. an, non torque-

DE TORMENTIS

tur, ferula autem potest terreri, vt veritas sciatur,
10 non autem vt damnetur. Sed in quibusdam ca-
sibus minor ætas nō excusat, quin torqueatur, vt
in crimine læsæ Maiestatis, & in proditoribus, &
similibus l. fi. C. ad Sylla. & l. desertorem. ff. de re
11 mili. Senes, † seu decrepiti non torquentur l. ij.
12 §. ignoscitur. ff. ad Sylla. Quæ autem † dicatur
senilis ætas, & decrepità scriptores se remittunt
ad supradictam legem, ex qua tamen nihil elici-
tur de prædicta ætate. Imo aliqui interpretando
eam tenent contrariū. Sed dic, q̄ sicut impuberes
propter minorem ætatem torqueri non possunt,
æque & senes propter imbecillitatem torqueri
non debent. Simile supradictum est de muliere
prægnante, & similibus. Et hæc conclusio satis
probat in l. i. C. qui ætate liberantur lib. x. Et
conclusiue senes dicuntur qui sunt annorum lxx.
qui excusantur a tutela l. ij. C. de excusa. tuto. Spe-
cul. in tit. de test. §. nunc tractandum. Sed iudicio
meo in hac materia tormentorum spectanda est
qualitas personæ torquendæ: multi enim ante
supradictum tempus propter corporis imbecilli-
tatem, senescunt: quare concurrente supradicta,
aut simili causa etiam infra dictum tempus non
torquebitur reus, nam multi propter imbecillita-
tem, & infirmitatem in tormentis perierunt.
13 Decuriones, † & eorum liberi, milites, doctores,
et aduocati propter dignitatem torqueri non pos-
sunt, vide Hipp. §. expedita. Hodie vero per illu-

strissimos Venetos, & per totam Italiam prædi-
 cta priuilegia non obseruantur, & consuevit ali-
 ter iudicari. De tali consuetudine vide Odofre. r
 14 tracta. de quæstio. Rei licet † sponte se suppo-
 nant tormentis, non debent tamen sine iudicijs
 torqueri: Et quia sæpe accusatores, quando ne-
 queunt probare, instant se, et accusatos torqueri,
 non debent tamen torqueri, licet ambæ partes
 consentiant: & rationes non desunt, primo quia
 nemo est dominus membrorum suorum, & per
 consequens non potest quis committere se percu-
 tiendum, siue torquendum. Secundo quia ea, quæ
 sunt meri imperij, non possunt factis priuatorum
 dirimi, & concedi l. priuatorum. C. de iurisdic.
 15 omnium iudi. Testis † non torquetur, nisi va-
 cillet: & dicitur vacillare, quando modo ait, mo-
 do negat, seu quando conuincitur per alios testes
 contrarium deponentes l. is, cui. ff. de quæstio.
 Nihilque refert an causa sit civilis, vel criminalis:
 16 quia testis † vacillans siue aliter de falso conui-
 ctus in causa civili æque punitur, ac in causa cri-
 17 minali. Viles † personæ & exercentes viles ar-
 tes non admittuntur in testes, nisi cum tortura, vi-
 de Azo. in auct. de testi. §. si vero ignoti. Sed hæc
 opinio non est vera l. diuus. ff. de quæst. Possunt
 tamen torqueri, quando vacillant, seu quando in
 mendacio conuincuntur, seu quando tentant cor-
 rumpere veritatem, vel quando sponte eunt ad
 testandum. Sed hoc postremum obseruarem in

DE TORMENTIS.

qualibet persona per regulā diuinam, testis spontaneus concinnat linguam suam mendacio. Præterea testes † qui repentine & celeriter respondēt antequam totus articulus eis legatur præsumuntur falsi, & alij testes eis præferuntur, casus est singularis. ij. q. v. Sed an possint torqueri ambigitur, & sentio ex hoc solo non possit torqueri. Et secundum sententiam diuinam. qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum. c. xvij. Prouerb. Item testis, qui dicit † vnum in iudicio, & aliud extra, incidit in falsum, & saltem potest torqueri per doctrinam Bart. in l. eos. ff. de fal. Sed dic contra, nam standum est secundo † dicto in iudicio factum cum iuramento, non autem primo sine iuramento. Bald. in l. fin. C. de testi. Secus, quando cum primo concurrat aliqua præsumptio: quia tunc statur primo dicto. Roma. in consi. ccccv. Sed, & hæc opinio non placet, absurdum enim est, primum dictum sine iuramento præualere secundo dicto cum iuramento, Et sentio hoc casu neutrum dictum valere, primum dictum non valet, quia non iuratum. Secundum dictum non valet propter præsumptionem contrariam, & propter variationem testis. Mercatores † fugitiui, & dectores, idest falliti torquentur, vt indicēt pecunias sibi datas ad negociandum. Item vt indicent scripta, & alia similia, vide Alexandrū consi. lxxvij. Paridē de puteo in vers. in causa nu. ij. fol. ccxcij.

22 Accusator & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia ad torquendum, vide Bal. l. penultima. C. de falsis. vbi dicit hoc esse notandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici multa habent priuilegia in materia torture.
- 2 Clerici infames, uel deprehensi in delicto torquentur, aliis secus.
- 3 Mutilati membris, uel aliqua parte corporis uitiati in criminali causa an contra clericos admittantur?
- 4 Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non corporis.
- 5 Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laicos?
- 6 Testis clericus uacillans nō torquetur propter dignitatem.
- 7 Clerici in omni delicto sunt fauorabiliores laicis, & indicia, per quæ conuincuntur laici, contra clericos nihil operantur.
- 8 Per quæ male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis.
- 9 Laycus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum uenerum, secus in sacerdote.
- 10 Sacerdos amplexans mulierem, præsumitur facere causa benedicendi.
- 11 Religiosis magis creditur, quàm laicis in omni probatione faciendâ, & in quocunque alio negotio.
- 12 Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui ut periuri, &

DE TORMENTIS

- 1 *criminosi possunt à Papa ad testificandum habilitari.*
2 3 *Papa, vel Imperator non potest concedere priuilegia, vel*
4 *condere legem contra dispositionem iuris naturalis.*

De non torquendis clericis, & de priuilegijs eorum. Cap. XI.

- 1 **C**lerici † infinita habent priuilegia in hac ma-
2 **ter**ia torturæ, & hæc pauca ex pluribus col-
3 **legi.** **P**rimo † non possunt torqueri, etiam exi-
4 **stentibus** quibuscunq; vrgentibus indicijs contra
5 **ip**sos, nisi ipsi sint alias infames secūdm Alex. l.
6 **fin. ff. de quæsti.** Sed deprehensi in delicto pos-
7 **sunt** torqueri, vide Panor. c. cum non ab homi-
8 **ne. de Iudi.** Secundo † in causis criminalibus
9 **mutilari** membris vel aliqua parte corporis vi-
10 **riati** non sunt idonei testes, nec possunt testificari
11 **contra** ipsos; vide Hippo. s. nunc videndum nu.
12 **l. ij.** Sed animaduertendum est hoc nullibi legi. Et te-
13 **stis** † non idoneus dicitur, qui laborat morbo ani-
14 **mi,** non autem corporis. Tertio † clerici non sunt
15 **torquendi,** & si torquentur, tortura non debet
16 **eisse** ita seuera contra eos, sicut in laicos, vt per Al-
17 **ber.** in cap. in contemplatione extra de reg. iur.
18 **Sed** supradicta opinio nulla bona lege proba-
19 **tur,** & non est auribus hominum digna. Quarto
20 **† clericus** testis inductus si vacillat in dicto suo
21 **non** torquebitur propter dignitatem, licet laicus

torqueatur l. præsbyteri. C. de Episcopis te Cleri.

- 7 Quinto † in omni delicto clerici sunt fauorabiliores, quam laici, & sæpe indicia per quæ conuincuntur laici, nihil operantur contra clericos. Hoc
- 8 amplius, per quæ † male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis, & exempla nō desunt:
- 9 nam si laicus † deprehenditur domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, licet secundum recentiores debeat probari aliquod signū venereum.
- 10 Hoc tamen fallit in † sacerdote, siue præsbytero, qui si amplectetur mulierem, præsumitur facere causa benedicendi. Sed ab hac benedictione liberet nos Deus, vide glo. circa quartam apud Bru:
- 11 In omni † probatione facienda, & quocunque alio negotio magis creditur religiosis, quam laicis tex. est, & ibi Abba. in cap. in nostra, de procura. Bald. in dicto c. in fine. Et secundum communem opinionem doctorum Papa non solum potest concedere supradicta priuilegia, sed etiam potest † habitare inhabiles, vt puta periuros & criminosos ad testificandum, ita per omnes not. in c. testimonium. de test. Qua de re præscriperunt sibi priuilegia ampliora, quam laici in cœlo, & in terra. Aduerte tamē & sic limita supradictam conclusionem non habere locum, quando inhabilitas prouenit ex dispositione iuris naturalis:
- 12 quoniā nec † Papa, nec Imperator possunt condere leges contra dispositionem iuris naturalis. c. per tuas, de simo. facit & singulare dictum Inno,

DE TORMENTIS

in c. sciscitatus de rescrip. quod dictū refert Ang: in l. cum prætor. ff. de iudic. dictum est in trac. de indi titu. ne reus per aliqua indicia conuincatur, vt poena capitali damnetur, vbi indistincte tenui contrarium, videlicet, q̄ inhabiles non possint habilitari per Papam, siue Imperatorem ad testificandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus non debet à iudice torqueri, nisi ad instantiam accusatoris, sed de consuetudine contrariam obseruatur.
- 2 Iudex abstinere debet à nouis tormentis.
- 3 Iudex quando reum torquere uult, debet tria cōsiderare, qualitatem criminis, tormentorum, & personæ rei.
- 4 Iudex debet ostendere torquendum medicis, ut moderate eum torqueat.
- 5 Tormenta sunt moderatè adhibenda.
- 6 Iudex immoderatè torquens, an excusetur, si tortus ad instantiam ipsius Iudicis confessus fuerit, se fuisse legitime tortum.
- 7 Tortura debet constare in processu, aliter ex brachijs rei cognoscetur.
- 8 Carcer est species torture.

Quomodo, & quo moderamine procedatur ad tormenta, & de errore

Iudicum. Cap. XII.

- 1 **A**Ntequam reus † torqueatur, debet Iudex per accusatorem requiri, ad cuius instantiam habenda

- habenda est quaestio, aliter non potest reus torqueri, vide Bal. c. i. s. Iudices, de pace fir. Et omnes scribentes in hac materia consentiunt. Attamen hoc tempore per totam Italiam Iudex non expectata requisitione accusatoris reum torquet, & ratio reddi potest, quia Iudex ex officio potest prosequi, & facere ea, quae accusator facere posset. Bart. l. i. ff. de pub. Iud. Imprimis abstineat
1. Iudex a novis tormentis: nam plerique angunt reos siti, fame: quidam immittunt aquam per nares: quidam ponunt taxillum in pede. De his, & alijs vide Bru. de quaest. in principio. Item Iudex
 2. debet tria considerare, primo qualitatem causae, seu criminis. secundo qualitatem tormentorum, nam si sufficiunt tormenta leuia, non sunt inferenda grauia. Tertio qualitatem personae: aliter enim torquentur robusti, aliter imbecilles.
 3. Et secundum Iudex debet ostendere torquendum medicis: quia debet uti tali moderamine, ut reus tortus, sanus, seu saluus innocentiae seu supplicio conseruetur, vide Bald. consi. cclxxi. Demum Iudex debet considerare quod hominem torquet, pro quo (ut Apostolico utar verbo) non metuit mori Christus. Et adhibeantur tormenta moderate, ut rationis temperamenta desiderant: nam Iudex immoderate torquens grauiter punitur. Occurrit hic cautela Bru. dicentis, si Iudex indebitè torserit aliquem, faciat reum confiteri, quod fuit legitime tortus, de qua confessione faciat nota-

DE TORMENTIS.

- ritum rogatum, vide eam glo. in fine. Contra ta-
7 men teneo. Primo in \dagger processu constare debet
 de tortura, & si non constabit, ex brachijs rei co-
 gnoscetur: Deinde confessio rei in potestate Iudi-
 cis, ubi agitur de interesse eiusdem, non præjudi-
 cat: quia carcere detenti vt liberarētūr locis atris,
 omnia bona verba faterentur; & confessio eius-
 modi æquipollet confessioni metu tormētorum:
8 cum \dagger carcer sit species torturæ. Quare Iudex
 non excusabitur cautela prædicta si immoderate
 torserit reum. Quia vltra prædicta præsumptio
 est contra ipsum iudicem; q̄ sicut reum illicite, &
 immoderate torserit, ita, & illicite fecerit eundem
 confiteri tex. est bonus in l. penul. ff. de quæsti-
 secundum vnam lecturam quam tenet Bar. ibi.

S V M M A R I V M.

- 1** Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.
- 2** Tormentorum ordo quis sit?
- 3** Tortura an sit incipienda à debiliore, an uero ab eo qui ne-
 risimiliter scit ueritatem?
- 4** Pater et filius si sint correi, a filio incipienda est questio.
- 5** Nomen turpe habens primò est torquendus.

*Quo tempore, et a quibus incipiat tor-
 tura, et de errore Iudicum. C. xiiij.*

- 1** **O** Mni \dagger tempore rei torqueri possunt, etiam
 diebus feriatis, & in honorem Dei, dummo-

DE TORMENTIS. 82

do delictum sit atrox; vide Bald. l. i. C. de rapine.
 2 & clericis: Tormentorum autem Tordo est eius
 modi secundum multos, videlicet: si plures sunt
 3 rei incipiendum ¶ est a debilitori, vide Ange. de
 quæstio. Sed contra incipiendum est ab eo, qui
 magis scit veritatem, & qui verisimiliter dicit
 eam, deuenitur enim ad torturam, pro habenda
 veritate: utique qui magis scit, debet primo tor-
 queri, licet Iudices consueuerint incipere a debi-
 liori. Vnde euenit q̄ habetur confessio incerta
 tum ob non plenā scientiam facti, tum ob debili-
 tatem torti: verum si rei pares erunt in delicto;
 tunc incipiendum est a debilitori: Et ita intelligun-
 tur iura loquentia de hac materia l. quoties. C. de
 Naufra. lib. x. l. i. §. Idem diuus. ff. de quæstio. & l.
 4 vnus facinoris. ff. eodem. Item ¶ quotiens pater,
 & filius sunt correi, a filio, incipiendum est, & tor-
 queatur in cōspectu patris l. isti, quidē. ff. quod me
 tus causa. Vnde trāsiit in prouerbiū apud Ora-
 5 tores, torque filium, fatebitur pater. Et dicunt
 ¶ aliqui, q̄ quando sunt plures torquendi, &
 vnus eorum habet turpe nomen, initium potest
 ab eo fieri, vide Hippo. in l. i. ff. de quæst. Et licet
 varie loquantur scribētes in similibus, dic esse in-
 cipiendum vt supra conclusum est.

S V M M A R I V M

- 1 Tortura an & quando possit repeti.
- 2 Tormentorum modus erit iuxta qualitatem indiciorum.

L ij

DE TORMENTIS

- 3 Reus pro quolibet sufficienti inditio an possit ter quæstari.
- 4 Tortura repetitio non debet excedere tres uices, ne in infinitum procedatur.
- 5 Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro quolibet uice reus debet habere tres eleuationes, & depositiones.
- 6 Tortus ultra tres uices, dicitur tortus immoderate, & uidebitur fateri uel & cruciatu tormentorum.
- 7 Repetere reum in tortura si Iudex intendat, debet in actis interloqui, quod supersedet à tortura incepta, sed non perfecte data.
- 8 Indicia noua quæ dicantur?
- 9 Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandum, et deducendū quicquid intendit, nil probauerit.
- 10 Reus ter solum debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.
- 11 Confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs, sicut non ualet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non ualet.

Per quot dies, & quanta tortura afflictiatur reus, et de errore Iudicum.

Cap. XIII.

- 1 Si reus primo fuerit satis tortus, nunquam potest repeti, nisi superueniant indicia de nouo, uide Aret. in uerbo fama publi. colum. xij. Sed alij dicunt quæstionem toties repeti, quoties Iudici uidebitur, uide Bart. l. vnus §. i. ff. de quæ-

2. *flō.* Sed dic t̄ q̄ iuxta qualitatem indicatorum erit tormentorum modus, nam sicut indicia suos gradus habent, prout in opere de iudicijs dixi, ita et tortura plures gradus habet, vt supra dictū est.
3. Vnde t̄ dixerunt aliqui, pro quolibet sufficienti indicio posse reum ferri quassari, & sic obsequari per totam Italiam; vide Hippolyt. nunc videndum nu. iij. Sed recentiores dicunt, q̄ quando indicia sunt vrgentia Iudex semel torquet reum: Sed si essent multum vrgentia, tunc fieret repetitio. Sed hæc t̄ repetitio non debet excedere tres vices, ne in infinitum procedatur, & sic quæstio
5. Reducetur ad ternarium numerum, videlicet, ad tres dies separatos, & pro vice qualibet debet habere reus tres (vt ita dicam) saccatas, seu eleuationes, et depositiones: Et rei t̄ torti vltra ternarium numerum dicuntur torti immoderate; & videbuntur fieri vi & cruciatur tormentorum, vt l.
7. repetitio. ff. de quæstio. Et quoties Iudex t̄ intendit repetere reum in tortura, debet interloqui in actis, q̄ super sedet a tortura incepta, sed nō perfecte data, vide Bru. q. v. in fine, ubi tractat quando superuenientibus nouis iudicijs torqueatur
8. reus. Indicia t̄ autem noua differunt specie, vel substantia, sicuti dicitur in materia probationum, q̄ super nouis licet probare, etiam post didicita, te stificata. Et noua indicia sunt, siue procedatur ex dicto torti, siue aliter: notatur in l. per hanc. C. de
9. tempora. appella. Item quoties t̄ Iudex torserit

DE TORMENTIS

reum, si non superueniant indicia aliqua noua, dabit terminum accusatori, in quo probare, & deducere debeat: aliter elapso ipso termino, & accusatore aliud non probante, ipsum reum relaxabit. De hoc stilo vide Ange. in ver. fama pub. co. solum. vltima. Dicitur t̄ est reum ter solum in tortura repeti debere. Antiqui vero octies torquebant. Legitur seruum Fannij septies, & Philippum Fuluij Flacci octies fuisse tortum: lege Valerium lib. viij. de quaest. Sed dic. vt supra. Et hoc t̄ amplius, sicut confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs non valet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non valet, notatur l. penul. ff. de quaest.

S V M M A R I V M.

1. Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne videatur suggerere, siue procedatur super inquisitione, siue super accusatione.
2. Reus in tortura est de se interrogandus, non de alijs.
3. Reus in tortura si de facto proprio interrogetur, aliquæ circumstantiæ an sint exprimendæ.

De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore Iudicum.

Cap. XV.

1. Considerare t̄ debet Iudex, quo pacto interroget reum in tormentis, cum agatur de vita

hominis, & ne videatur suggere. Imprimis a reo peti debet secundum multos, quis maleficium fecerit, non autem, si maleficium fecerit, vide Gaudii de tormētis. Sed in hac materia varie scriptum est. Vnde distinguendum esse existimo: Aut Iudex processit ad torturam super generali inquisitione, videlicet, super inquisitione generali quo ad personā, quando proprie nescitur delinquens, & tunc Iudex debet interrogare reum, quis maleficium fecit, non nominando aliquam personam; quia foret suggestio, & ita intelligitur lex prima. ff. de quæstio. Aut Iudex procedit per specialem inquisitionem, vel accusationem contra certam personam, & tunc si torquetur quis vt testis, interrogetur, si inquisitus, aut alius maleficium commiserit, quomodo, & quando, & in qua parte corporis, quo loco, & quo die. Sed Iudex interrogando eum, non exprimat aliquam circumstantiam, aut qualitatem, nec dicat quicquid de commisso maleficio, nec in qua parte corporis, percussit, nec quicquam de facto, seu dicto, pro quo dicto, seu facto torquetur reus, alioquin non dicetur Iudex interrogare, sed suggerere.

2. Sin autem torquebitur † vt principalis, debet interrogari de se, & non de alijs, & similiter debet interrogari in genere, postea ad speciem descendendo, videlicet, ad nomen tantum offensi, non vterius quicquam interrogando, nec ad alias facti circumstantias procedendo: nam si Iudex in-

interrogaret, si percussit talem in tali loco, & tali via, & tali parte corporis, foret suggestio. Multi quoque dixerunt propter periculum suggerendi Iudices rectius procedere, si interrogabunt, si aliquod maleficium commisit, non aliquem nominando, vel ulterius interrogando, vide Aret. in verb. fama publica. Cyn. fin. C. de accusa. Idem l. Mosis cap. iij. Genesios, ibi, ubi est Abel frater tuus: & cap. vij. Iosuae, ibi, atque Indicia quod feceris. Sed de consuetudine, quando reus interrogantur de facto suo proprio, possunt interrogari de homine mortuo, dummodo non exprimantur aliqua circumstantia, videlicet, non exprimendo aliquod dictum, seu factum, pro quo dicto, seu facto torquetur reus, ut supra dictum est.

S V M M A R I V M.

- 1 Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs sine indicijs?
- 2 Latrones, falsatores monetae, & mandatarij, possunt in tortura interrogari de consocijs, idq; procedit etiam in sex alijs casibus.
- 3 Latrones de se confessi interrogantur de socijs mandatoribus, & receptatoribus.
- 4 Servus torquetur ut indicet consocios, maxime quando sumus in atrocioribus, uel in nece domini, nam interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui sint participes.
- 5 Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in om-

nibus delictis, quæ uerissimiliter non committuntur sine socijs.

6 Torti & confessi de se, de consuetudine totius Italiae in omni casu de socijs interrogantur.

7 Iudex nõ expectata requisitione accusatoris hodie reum torquet.

8 Confessus crimen, de quo erant indicia, an possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum?

De interrogationibus faciendis in tormentis reo confesso, & de errore

Iudicum. Cap. XVI.

- 1 **Q**uæritur tan tortus, & confessus de se possit interrogari de socijs sine indicijs: Dic nõ
- 2 interrogari, nisi latrones, & monetæ falsatores, & mandatarii, qui etiam torquentur, ut manifestent socios, seu mandantes, & sic in reliquis casibus, qui sunt sex secundũ Gandi. in titu. de quaestio. uidelicet. primo latrones & de se confessi interrogantur de socijs mandatoribus, & receptoribus. Secundo falsatores monetæ. Tertio & seruus torquetur ut indicet consocios. Quarto propter atrocitatem, malefici interrogantur ut supra. Quinto seruus de nece domini de se confessus interrogatur quo mandante. Sexto seruus qui magnas fraudes comisit in rationibus domini potest interrogari, qui sint participes. Sed præ-

DE TORMENTIS

dictis addo regulam generalem, q̄ tortus cōfessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ verisimiliter non cōmittuntur sine socijs. Sed de cōsuetudine totius Italix rei interrogatur de socijs in omni casu. vide Belui. in tit. de quæst. col. ij. Sed Neoterici limitant habere locum prædicta in inquisitione, secus in accusatione: quia Iudex non debet onerare accusatorem, ad cuius instantiam torquet accusatum. Sed hæc opinio nō placet: quia hodie Iudex non expectata requisitione accusatoris reum torquet. vide Bart. l. i. ff. de publi. Iudi. Postremo t̄ queritur an confessus crimen, de quo erant indicia, possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum? Et secundum omnes interrogari nequit. At ijs temporibus per totam Italiam aliter observatur, præsertim in furtis, vide Ange. in titu. de tortura. Prædictam tamen cōsuetudinem multi limitant, videlicet, si non præcessit infamia generalis, ut puta, q̄ sit magnus latro, tunc non posset interrogari. vide Bru. q. v. in fine. Et hæc opinio est observanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Nominatus per tortum ex hoc solo non torquetur, sed solum inquiratur, fallit in casibus, in quibus reus interrogari potest.
- 2 Indicium quando oriatur ex dicto torti sine alijs indicijs?

3. Homo male fame an alijs nō concurrentibus posuit torqueri, ex solo dicto torti?
4. Nominati per tortum quando sine alijs indicijs possint torqueri, & quando non?
5. Tortus an iurare debeat facta nominatione in tortura?
6. Nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura aliter ea non ualet.

*De nominato per tortum torquendo,
uel non, & de errore Iudicum.*

Cap. XVII.

1. **N**Ominatus t̄ per tortum ex hoc solo non torquetur, sed solum inquiretur: & ratio reddi potest, quia rei imputatio cogitant habere subfidium. Fallit tamen in casibus, in quibus potest reus interrogari: quia in dictis casibus erimen obiectum satis est ad torquendū criminatum. vide Ange. in verb. fama publica, Hippo. §. diligenter nu. lix. Sed nōnulli asserunt, etiam in prædictis casibus nō procedi ad torturam, nisi præcedant aliqua indicia, saltē præsumptiua contra criminatum, ut puta conuersatio cum torto, & similes qualitates. Item q̄ ex qualitate torti siue ex persona criminati verisimile sit non mentiri, & similia. In casibus tamen in quibus versatur probationis difficultas, oritur indicium ex dicto torti sine alijs indicijs, dūmodo is, cui crimen obiectur, sit malæ vitæ, intelligendo etiam q̄ ex dicto

DE TORMENTIS!

- torti oritur iudicium cōtra criminatum; quando est malæ famæ etiam vltra casus exceptos. Sed
3. [†] de hoc dubitatur: quia licet quis sit malæ famæ, alijs tamen non concurrentibus non torquetur: & ratio est, criminis obiectionem per tortum de eo factam iudicium inducere nullum, cum interrogari non debuerit. Ergo quod inde sequitur, lege prohibente nō valet. Sed de cōsuetudine aliter obseruatur, vide Gandi. titu. de quæstio. Ex supradictis autem scribentes videntur potius cōfundere, quā concludere: quia non videtur differentia inter casus exceptos, & nō exceptos. Quare dicit q̄ in casibus exceptis; in quibus interrogatur rei de socijs etiam sine indicijs, & de quibus casibus dictum est in antecedenti cap. In dictis casibus nominati per tortum possunt torqueri secundum scribentes, etiam q̄ nulla extēt indicia. Sed tu dic q̄ torquetur, dūmodo sint qualia qualia indicia. In alijs vero casibus nō torquentur nominati, nisi fuerint indicia idonea & sufficientia.
3. Quæritur etiam tan reus debeat iurare facta nominatione in tortura? & multi consentiunt. vide Hippo. §. diligenter nu. lxiij. Sed hæc opinio non placet. vide Blan. nu. cclxxxiiij. & notat q̄ nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter non valet. vide, vt supra.

S V M M A R I V M.

1. Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant.

- 2 Confessionem alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis
- 3 Confessio quando dicitur spontanea, & quomodo debeat ratificari?
- 4 Notarius non debet scribere reum sponte fuisse confessum, quando adest aliquis terror.
- 5 Confessus sponte an possit statim sine ulla defensione damnari?
- 6 Confessus sponte potest damnari ex quolibet etiam inordinato processu, & sine iudicijs precedentibus.
- 7 Confessus sponte in aliquibus casibus non damnatur.
- 8 Reus non torquetur si de corpore non constat, nec procedi potest per inquisitionem, aut accusationem, nec sponte confessus hoc casu damnatur.
- 9 Casus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non constet.
- 10 Confessio facta eorum iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo iudice.
- 11 Confessio extra iudicialis, licet non sufficiat ad condemnandum, sed solum ad torquendū, tamen confitens potest extraordinarie puniri, tanquam de delicto se glorians.
- 12 Confessus per stoliditatem nō dicitur conuictus, nisi per seuerauerit: idem in confessione nuda, & sine causa, uel ab irato facta.
- 13 Confitens se occidisse ad sui defensionem, si id non probet, an ad mortem damnari possit?
- 14 Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, uel non fuisse offendendi.

DE TORMENTIS. I

- 1 5 *Mores boni faciunt presumi pro reo, mali uero mores contra reum.*
- 1 6 *Responsio rei dicentis, si feci, feci ad meam defensionem in criminalibus non est admittenda.*
- 1 7 *Responsio rei dubia parit indicia contra eum, quia uideatur uelle iudicem fallere.*
- 1 8 *Confessio spontanea an ratificetur?*

De confessione spontanea, & de errore Iudicum. Cap. XVIII.

- 1 **C**onfessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia Iudicis religionē probatio instruat nulla. l. i. ff. de quæstio. ¶ Sed sciendum est confessionem varie concipi: est
- 2 Tenim alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis, de quibus singulariter dicitur.
- 3 Spontanea confessio dicitur, quando reus sine tormentis, & minis, alioq; actu fatetur contenta in inquisitione, & tunc notarius scribet eum sponte confessum, & aliter non; nam quando est aliquis terror, nō debet scribere, reum fuisse sponte confessum. Postea post triduum ducatur reus ad bāchum iuris, ubi legetur confessio rei, & interrogabitur, si dictam suam confessionem ratificare velit, monendo eum de sui vita agi. Contra tamen ferè omnes sentiunt cōfessionem eam non ratam haberi, imo reum sine alia perseverantia damnari, secus in confessione facta in tormentis, siue metu tormentorū. vide in. l. dic. C. de custo.

- 5 reo. Vt^{er}ius secundū alios sponte confessus potest sine vlla defensione statim damnari. Tamen tutius est reum mōnere, vt seipsum defendat, & sic dari terminum. Et ratio est: quia reus potest reuocare confessionem, vel eam declarare. vide in
- 6 c. cum dilectus de accusa. Et confessionis spontaneæ vis erit eiusmodi, vt reus possit damnari ex quolibet quāuis inordinato processu. Item licet nulla præcedant indicia, tamen ob sponte confessionem factam poterit reus damnari: secus autem si per torturam, siue etiam aliquem torturæ metum reus confessus fuerit: tunc enim quando desunt indicia, nullo modo dānabitur, licet perseuerauerit. In cōfessione sponte facta in aliquibus casibus Iudex nō damnat. Primò quādo nō constat de corpore, de quo in primis cōstare debet Iudici, aliter t̄ reus non torquetur, imò non proceditur nec per inquisitionem, nec per accusationem: quia talis solennitas requiritur ab initio: qua omīssa omnia, quæ sequuntur sunt ipso iure nulla ob omissionem substantialis modi: nā quotiēs solennitas datur pro forma, eius omīssio etiam si esset leuis. tamen vitiat actum. vide in c. quoniam frequenter. vt lite non contestata.
- 9 Sunt t̄ tamen casus, in quibus torquetur, licet nō constet de corpore. vide supra cap. i. Secundo in confessione impossibili, siue non verisimili. Tertio in confessione incidenter, & nō principaliter facta. Quarto in confessione tempore inhabili,

DE FORMENTIS

videlicet, quando lapsum est tempus, post quod non inquiritur, siue accusatur, quod est post annos. xx. nisi in partu supposito, vel quando falsis medicaminibus partū impediuit. vide Sing. in de accusa. Quinto quando contra cōfessionē aliter iudicatum fuit, Sexto in cōfessione facta coram Iudicearente iurisdictione. & differt a

10 Iudice incompetenti: namq; cōfessio coram eo Iudice, licet non plenē probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo Iudice. vide Bald. l. magistratibus. ff. de iurisd. omnium Iudicum. Et ratio est, quia cōfessio extraiudicialis facit indicium ad torturam. ergo cōfessio coram Iudice incompetenti, tanquā cōfessio extraiudicialis debet facere indicium coram suo Iudice, licet Bart. tenuerit cōtrarium, l. diuus. ff. de custo. reo-

11 rum. Notandum est, t q; licet cōfessio extraiudicialis nō sufficiat ad condemnandū, sed solum ad torquendum. Attamen cōfitens potest puniri extraordinarie, tanquā de delicto se glorians. Hippo. in s. postquā. Septimo in cōfessione facta virtute gratiæ sibi promissæ per Iudicem. Octauo in cōfessione coram notario non habente commissionem à Iudice, vel coram Iudice solo non in figura iudicij, & hoc casu non plenē probat, facit tamen indicium ad torturam. vide Iaso. in supradicta. l. magistratibus. Nono si quis

12 Iultro, sponteq; confitetur per quandam stoliditatem, non conuincitur per talem cōfessionē, nisi

nisi perseverauerit: & ratio esse potest, confitentem non videri esse in plenitudine intellectus, cum ita sponte, & sine vilo metu ipse confiteatur. Idem in confessione nuda, & sine causa. Item in confessione facta ab irato, quæ calore iracundiæ non valet. Secundo votum. Tertio iuramentum præstitum ab irato non obligat, & ita intelligitur l. quicquid calore. ff. de regul. iur. Hipp. in §. postquam nu. vi. Occurrit hic quæstio, quam 23 ibi ponit Hippo. videlicet: si quis confitetur occidisse, sed ad sui defensionem, non probato eo, quod ad sui defensionem spectauerit, si non erunt aliæ probationes contra eum, propter talem confessionem non damnabitur ad mortem. Contrarium tenuit Bart. Aurelius. ff. de libera. legat. vide tason. l. ut vim. ff. de iust. & iu. Sed ipse in prædictis distinguo, videlicet, si talis confitens non consueuerit delinquere, neque habuerit causam se vlciscendi, tali casu tenerem cum Hippo. quia ex prædictis lex bene præsumit pro reo: sed prædictis non concurrentibus tenerem cum Bart. Et præcipue considerandum est, si occisus erat offensus: nam eo casu videtur contra eum præsumptio culpæ, et sic existimabitur voluisse vlcisci se, licet fuerit occisus, concurrente maxime qualitate 24 personæ, Nam qualitas offendentis demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi. l. si mater. C. ne de stat. def. Quare reit curent pba 25 re de moribus: nam sicut ob malos mores oritur

DE TORMENTIS.

- sinistra suspicio, ita ob bonos bene præsumitur
l. desertorem. s. is, cui. ff. de re mil. l. si militari. ff.
16 de hys, quibus ut indi. Obuia t̄ sic hic cautela Iaso.
in dicta. l. vt vim. videlicet, vt reus respondeat, si
feci, feci ad meam defensionem. Sed ego teneo,
q̄ talis respōsio non debeat admitti per Iudices;
quia reus debet certè respōdere negando, aut cō
fitendo, cum etiam possit torqueri ad responden
dum, quando respondere recusat, vt dictum est
supra cap. ij. Et cautela Iaso. locum habet in cau
sis ciuilibus, quando respōdetur inter ipsas par
tes, secus in criminalibus, vbi respōdetur Iudici;
tunc enim propter religionem Iudicis reus debet
certò respondere, cum interrogetur, quid fecerit.
vide text. cap. vij. Iosue, ibi, atq; indica quod fe
ceris. Adde q̄ etiā in ciuilibus, vt positionibus,
respondetur dare. nota. in. l. i. ff. de vulg. & pup.
17 Hoc amplius t̄ teneo reum in dubio respōden
tem parere indicia cōtra se, quia videtur vere de
liquisse, & velle iudicem fallere. An confessio
18 t̄ spontanea ratificetur, vide in sequenti titulo in
fine.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio metu tormentorum diuersis sumitur modis.
- 2 Tortura metus equipollet torture.
- 3 Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in constantem
uirum.
- 4 Torquendi qualitas, circa tormentorū metum est consi

deranda.

- 5 Notarius non debet scribere reum sponte confessum, si aliquo terrore fateatur.
- 6 Confessio facta à carcerato fame, et frigore laborante, dicitur facta metu tormentorum.
- 7 Carceratus si aliquid confiteatur sine alia tortura, confessio non dicitur spontanea, quia carcer est species tormenti.
- 8 Confessio ut dicatur facta metu tormentorum an sufficiat probare quem fuisse detentum?
- 9 Notarius non potest nec debet scribere reum sponte confessum, sed sufficit ut scribat, quo loco, quo tempore, quibus uerbis confiteatur.
- 10 Confessio etiam spontanea an debeat ratificari?
- 11 Confessus sponte debet saltem moneri ad faciendum suas defensiones rationibus, de quibus hic.

De confessione metu tormentorum, & de errore Iudicum. Cap. XIX.

- 1 **C**onfessio metu tormentorum diuersis sumitur modis. Primò quando fit in tormentis, seu prope tormenta reo ligato, minante Iudice torturâ. vide Bart. l. i. §. diuus. ff. de quæst. Sed alij dicunt, si quis ducatur ad funem, licet non habeat manus ligatas retro, si confitetur, dicitur confiteri metu tormentorū. Idem etiam si quis apud torturam fuerit tantūmodo spoliatus, & non ligatus, dicitur fateri metu tormentorū: quia licet

M ñ

DE TORMENTIS

Iudex non torqueat hominem, sed eum spoliat. ut torqueat, inducitur iustus metus, ac si fuisset tortus, & secundum aliquos suspicio, seu metus torturæ æquipollet torturæ. Hoc amplius dixerunt aliqui cōfessionem factam propter vehementes minas iudicis, licet extra tormenta intelligi tormentum metu tormentorum, & posse reuocari per inde ac facta fuisset prope tormenta. De hoc, & supradictis, vide Bar. l. nouissime ff. qd̄ fals. tut. Guid. de Suza. sub rub. de q̄st. Sed cōtrariū fere omnes tenent, q̄ sola ductio ad finem sit leuius terror, sed ductio, & ligatio indicant metū: quia debet esse terror cadens inconstantē virum. l. interposita. C. de transac. Circa prædicta, ego t̄ dico considerandam esse personam torquendi, ut puta si est foemina, quia naturaliter timida, siue etiam vir, dūmodo sit persona timida, & tali casu tenerem cum Guido. metus enim tormentorum cōsideratur respectu personarum argumento auct. multo magis. C. de sacro san. eccl. In hac etiam materia considerandum est, q̄ quando t̄ reus aliquo terrore fatetur, notarius nō debet scribere eum sponse cōfessum esse, & in hoc multi iudices errant. Ideo etiam si esset in carcere, in quo fame, & frigore multum patiebatur reus, formidine tormentorum videtur facta cōfessio secundum Bart. in. l. i. §. diuus. ff. eod. Ego extendo dictum Bart. ad cōfessionem factam, nō solum metu tormentorum, sed etiam aliqua alia de

causa, vt in dicta. l. i. §. si quis vltro. Et dixerūt alii, qui, q̄t si carceratus aliquid cōfiteatur, etiam sine alia tortura, talis cōfessio non dicitur spontanea, cum carcer sit species tormenti. Hoc amplius dixerunt sufficere probare quem fuisse detentum, vt eius cōfessio dicatur facta metu tormentorū. vide Hippo. in §. expedita. nu. ix. Sed hæc opinio nō placet, quia metus tormentorum cōsideratur, vt supra conclusum est. Sed quia metus torture potest cōtingere ex diuersis accidentibus. Item quia cōfiteatur in animo delinquētis. Ideo iudicio meo t̄ notarius propter periculum falsitatis nō debet, aut potest scribere sponte cōfessus, & sufficit scribere quomodo, quo tempore, quibus verbis cōfiteatur reus, & an fuerit sponte, vel metu cōfessus, ex circumstantijs processus. Iudex cognoscat, & esse debet potius speculatio iudicis, quā assertio notarij. Propterea t̄ cōfessio quāuis spontanea debet ratificari per supradictas rationes, & alias, quas dicit Hippo. in §. postquā. nu. xxij. & talis opinio fuit antiquorū, quā Gaudi impugnat, dicens etiam, cum quis cōfiteatur crimen se cōmississe illico, & absq; aliqua perseueratione, & cōfessione damnandus est. vide eum de quæst. nu. xv. Sed aduerte, q̄ licet dubium sit, nunquid cōfessio spontanea ratificari debeat, sentiunt tamen omnes, q̄ sponte cōfessus t̄ debet moneri suas facere defensiones. Primo quia potest cognosci de inualiditate cōfessionis vt supra. Secundo, quia

DE TORMENTIS

potest reuocare cōfessionem, vel eam declarare.
Tertio, quia conceditur posse probari falsitas cō-
fessionis. vide Bald. in l. si quis, C. de epis. & cler.

S V M M A R I V M .

- 1 Confessio in tormentis facta tunc demum fidem faciet,
quando per certa signa uerificabitur.
- 2 Confessionis in tormentis factae uerificatio ex quibus ha-
beri possit.
- 3 Innocentia rei quandoq; per causas cognoscitur.
- 4 Signa maleficii a reo sunt per iudicē petenda ad confessio-
nis uerificationem.
- 5 Confessione non uerificata reos damnare exemplo per-
nitiosum est.

De confessione in tormentis uerifican- da, & de errore Iudicū. Ca. XX.

- 1 D ictum est supra, cōfessiones reorum nō ha-
beri pro exploratis facinoribus, si nulla alia
probatio Iudicis religionē instruat. Etenim res
est fragilis, & periculosa, & quas ueritatem fal-
lit: quia aliqui tanta sunt impatientia, ut in quo-
uis mentiri, quam pati tormenta ueliat. l. i. ff. de
quæst. Quare Rhetores disputant, & utrinq; ar-
gumenta nō desunt. Proinde altera pars tormen-
ta testimoniorum loco habet. At altera pars dam-
nat, cum tormentorum mentiri sepe faciat dolor.

vide Arist. lib. l. de arte rhet. Quint. lib. v. Cōfessio itaq; in tormentis tunc demum fidem faciet, quando per certa signa verificabitur, & hoc modo tolletur certamen, an reus sit verè cōfessus, an mentitus cruciatu tormentorū. Et iudicis interest quærere ratione humanitatis, ne innocentem occidat, & ne quærendo homicidam homicida fiat.

2 cap. xxi. Exod. Verificatio fitur dupliciter cōsideratur. Primo q; delictum sit cōmissum, unde cōstare debet de cadauere, aliter non proceditur ad torturam, dictum est supra cap. i. Est autē alia verificatio magis necessaria ad cognoscendū verum delinquentem, & q; reus non sit cōfessus cruciatu tormentorum. Quare licet confiteatur reus, Iudex tamen debet quærere, & verificare. Infrascripto modo. In primis petatur a reo, cur fecerit, & cur occiderit: nam per t̄ causas quandoq; cognoscitur innocentia rei: etenim si causæ nō sunt verisimiles, rei non damnātur. vide Iaso. l. magistratibus. ff. de iurisd. omnium iudi. l. i. C.

4 ad. l. cornel. de fidei. Secūdo Iudex petet t̄ a reo aliquod certum signū, videlicet, si agatur de homicidio, interrogabit quid factum sit de armis, & de qualitate armorū: nam ex ijs, & similibus veritas elucescit. Sin autem de furto agatur, interrogetur quibus vendiderit, & si reus aliquos nominauerit, nominati examinentur, & ab eis exploretur, an sit verum. vide Bru. trac. vi. ibi. principaliter quæritur. Si in causa veneficij quis tor-

DE TORMENTIS

quebitur, interrogetur, venenū ubi emittat' quot, quando? quanti? per quem dedit? Supradicto igitur modo, & simili, & in supradictis, & similibus delictis interrogando reum, delicta sicut explorata iudici certis signis, quæ ad veritatem adducunt, & non sola cōfessione, ut dictum est supra. De supradictis signis, vide, l. Mosi cap. vii. Iosu. ÷ sine. Apud Rhesores, auctore Cornificio, legitur, maiores voluisse certis in rebus interponi quæstiones, cum quæ vere dicerentur sciri, quæ falso in quæstione pronunciarentur, refelli possent: hoc modo. Quo in loco quid positū sit, & siquid esset simile, quod videri aut aliquo simili signo percipi posset. vide eundem. ñ. ad Herēnium titulo in causa conjecturali. Exemplo pernitiosum est nō verificata cōfessione reos damnare, & exempla nō desunt. vide Valerium Maximum lib. viij. de quæst. in principio.

S V M M A R I V M.

- 1 Perseuerare in confessione quando? & quō reus dicatur?
- 2 Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam ratificandam? uel quantum tempus sit interponendum?
- 3 Confessus debet per tres dies conquiescere antequam ducatur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fuerit ratificata paruo momento, ducatur ratificata metu tormentorum.
- 4 Confessio facta in tormentis et legitime ratificata nō p̄e.

cedentibus legitimis indicijs, an ualeat, & ex ea an iudex possit reum damnare?

- 5 Inquisitio non precedentibus legitimis inditijs est ipso iure nulla, & quaecumque ab ea sequuntur corruunt.
- 6 Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando praecessit confessio extraiudicialis?
- 7 Confessus si non perseveret, an repetatur in tormentis ut perseveret?
- 8 Confessus saepius in tormentis, & ad perseverandum ductus semper negans, an & quot uicibus possit torqueri, ut perseveret.
- 9 Confessus aliquando potest danari absq; ratificatione, quando signa sunt talia, ut non sit probatio in contrarium.
- 10 Inditijs indubitatis non potest quis damnari, sed tantum torqueri.
- 11 Confessus si in confessione perseverare nolit, sed uelit probare contrarium, an non sit amplius torquendus, sed audiendus?
- 12 De innocentia rei omni tempore queri potest.
- 13 Confessio in civili an prauidicet in criminali, si per principalem facta fuerit.
- 14 Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit.
- 15 Tortus Bononiae pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense territorium perpetrasse, an a potestate Bononiae possit ultimo supplicio

DE TORMENTIS.

condemnari?

- 16 Confessio de pluribus delictis licet saepe ratificata non nocet, nisi constet de illis.
- 17 Confessio licet legitime habita fuerit per tormenta, et fuerit ratificata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata à reo per signa, per quae uerificetur iudex reum uera esse confessum.
- 18 Confessio etiam ratificata non habet uim ueritatis sine alijs signis.
- 19 Iudex maleficiorum temere, & rei ueritate indiscussa iudicare, aut reum condemnare non debet.
- 20 Aduocati & defensores dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat.
- 21 Renuntiare defensionis suae an reus possit? & an iudex id admittere debeat?
- 22 Iudex querere debet defensiones rei, etiam post latam sententiam, si ratio innocentiae constiterit.

De confessione ratificanda, et quando reus ratificare recusat, et de errore Iudicum. Cap. XXI.

Confessiones reorum non habentur pro exploratis facinoribus, nisi rei perseverauerint.

- 1 Perseuerare ¶ autem dicitur, quando reus ducitur ad banchum Iuris, prout duci omnino debet, ubi palam moneatur de uita sua agi, ideo bene consideret, si uult perseverare in confessione sua,

et eam ratificari, legente ei notario vulgari sermone dictam suam confessionem. Qui si responderit cōtenta vera esse, tali casu dicitur perseverare.

- 2 Et notandum ¶ est, reum non statim habita confessione duci debere ad ratificandum eam: quia non dicitur perseverare, quando aliquo temporis spacio non quieverit. Vnde Iudex superfedere debet per aliquod spaciū, quod esse debet secundum aliquos per diem, & noctem. Sed secundum ¶ alios per dies tres, et ita obseruandum est: nam per solam diem, & noctem reus animo confusus, doloris impaciens facile nō respiscit, & adhuc dicitur esse in cruciatu, nisi aliquo bono spacio cōquiescat, saltem per dies trestaliter enim, si fuerit ratificata paruo momento, dicitur ratificata metu tōrmentōrum. Animaduertendum
- 4 ¶ est Bal. tenuisse confessionem præcedentibus indicij factam maxime valere, quando ea ratificatur. Si vero fuerit facta non præcedentibus indicij legitimis, si fuerit ratificata, valebit, aliter non, vide eum l. i. C. de confess. Sed caue, & contrarium tene, q̄ per confessionem factam in tormentis licet legitime ratificatam non præcedentibus legitimis indicij Iudex non poterit damnare: & ratio est, quia accusatio, siue inquisitio caruit suis præcedentibus substantialibus a iure requisitis, videlicet, vt præcedant legitima iudicia, antequam deueniatur ad tormenta, aliter inquisitio ¶ non præcedentibus legitimis indicij est ipso iure nulla, & quæcumque ab ea sequuntur, cor-

DE TORMENTIS

- runt propter omissionē, & defectum modi, & formæ substantialis. Notandum est, † q̄ licet confessio facta in tormentis non satis sit ad dam-
 6 nandum, nisi ratificetur ad banchum, vt supra, fallit tamen, quando præcessit confessio extraiudicialis, vide lafon l. Magistratibus. ff. de iurid. omnium iud. Sed hæc opinio non placet: nam ex confessione extraiudiciali oritur indicium ad torturam, sicut ex alijs indicijs l. lectus. ff. de ijs, qui not. infam. At tamen confessio facta in tormentis ex alijs indicijs ratificatur, cur diuersum in hac
 7 extraiudiciali confessione? Quid si reus † confessus nō perseverauerit: dic, q̄ repetetur in tormentis, modo præcedant legitima indicia, & hoc casu repetetur non ad confitendū, sed ad perseverandum.
 8 Quid si sæpenumero † in tormentis confessus est, & toties ad banchum iuris negavit, an possit torqueri vt perseveret? Dic torqueri ter posse secundum Hippo. l. repeti. ff. de quæsti. Sed alij post eum dixerunt, si indicia sint leuia, non posse, nisi semel torqueri. Sed ego sentio, si confessio fuerit verificata signis, vt supra de verificanda confess. posse torqueri arbitrio iudicis. Et ratio est, q̄ hoc casu Iudex factus est certus. Et
 9 alias † tenui reum posse damnari absque ratificatione, dummodo signa sint talia, et non sit probatio in contrarium. Et ratio reddi potest, q̄ Iudex certior factus non debet amplius certionari. Deinde quia ubi sunt probationes, & secundum aliquos indicia indubitata contra reum proceditur.

ad condemnationem absque confessione, & ratificatione. Sed per indicia, † licet indubitata sentio non posse damnari, sed torqueri. Non obstat, q̄ dici posset, q̄ modus, & forma torture exigunt, q̄ confessio in tortura, siue metu torture ratificetur. Respōdetur, q̄ hoc casu reus damnatur propter signa mediante confessione, non propter confessionem. Quid si reus † non perseverauerit in confessione, & vult probare in contrarium? Dic q̄ non torquebitur, sed audietur, licet sit confessus. Et nō solum post confessionem sed etiam post ratificationem, & sententiā latam.

2. Nam † omni tempore ratione humanitatis quaeri oportet de innocentia rei. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de causa in se confitetur, & sæpe falsa demonstratione damnatur l. i. §. fin. ff. eodem. Quamobrem Iudex bene aget, si in omni casu confessionis dabit terminum reo ad se defendendum, & dabit aduocatos & defensores ne innocentem condemnet, vt sæpe dictum est.

Occurrunt hic aliquæ quæstiones in materia confessionis. Primo † confessio in ciuili præiudicat in criminali, si facta fuerit per principalem, secus per procuratorem, vide Pau. de Lizar. in c. fin. de confessis.

4. Secundo, confessio † facta in vno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit, notatur in l. i. C. quando ciui. actio præiud. crimi.

5. Tertio, si tortus † Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non debet pati corpo

DE TORMENTIS!

raliter, in tormentis confessus etiam perpetrasse
 furta, & alia maleficia extra comitatum Bononiae,
 quæritur nunquid potestas Bononiae possit
 eum ultimo supplicio condemnare propter talia
 maleficia alibi commissa, et digna morte. Conclu-
 sive dicitur non posse, vide Gād. de quæstio. nu.

16 xxxij: Quarto, confessio t̄ de pluribus delictis
 licet sæpe ratificata non nocet, nisi constet de illis,

17 dicitur est supra in c. ij. Hoc t̄ amplius notan-
 dum est, q̄ licet constet de delictis, & licet confes-
 sio sit legitime habita per torturam, esto etiam q̄
 sit ratificata, non erit tamen sufficiens ad condem-
 nandum, nisi fuerit declarata a reo per signa, per
 quæ verificetur Iudex reum vera esse confessum,
 vide Bru. in glo. Sexto principaliter nu. xij. vide
 supra in c. xx. Et ratio reddi potest, q̄ confessio

18 t̄ quamvis ratificata non habet vim veritatis si-
 ne signis, dicente Iurisconsulto. Siquis ultro de
 maleficio fateatur non semper ei fides habenda
 est. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia
 de causa in se confiteretur l. i. ff. eodem. Itaque Iudi-

19 ces ne t̄ præcipites, aut temere, indigenterq; pro-
 bata, aut quouis modo indiscussa indicent, dicen-
 te Veritatis voce, nolite iudicare & non iudicabi-
 mini, in quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabi-

20 mini. Maximum quidem, t̄ memorabile, menti-
 que tenendum haud prætermittendum esse duxi.
 Quoniam miserabilibus, maximeque circumuen-
 tis succurendum esse censeo.

21 Quare Illustrissimus Iulius Gabriel patritius Ve

netus, Comes sancti Pauli, & Auiani cum quendam pro homicidio reum conuentum in carceribus detrusum teneret, qui maxima angebatur inopia, adeo vt se defendere non posset, Prædictus Illustrissimus dominus Comes suis propris (quod est notandū) sumptibus Eximios vtriusq; Iuris doctores dominum Alexandrum Federicum nobilem Taruisinum, & Ioannē Baptistam Rotā Serrauallensem, ab ipso reo nominatos, in aduocatos, ac huiusmodi causæ defensores assumpsit. Istud quidem maximū misericordiæ opus, et liberalitatis exemplum. Illustrissimus dominus ipse Comes ab Illustrissimis, & piensissimis dominis Venetis, orbis terrarum virtutis specimen habuit. Quorum iustitia plena est terra. Et qui vna cum Davide incessabili voce misericordias domini in æternum cantare, ac eam miserabilibus, & inopia ductis impertiri non desinunt. Postremo aliqui ¶ vtuntur hac cautela, videlicet q; rei renuncient defensionibus, siue dicant se alias non habere defensiones: et sic ratificare faciunt confessionem, & non amplius audiunt reum. Sed dic, q; rei non possunt renunciare, nec Iudex admit- tet aliquod genus renuntia, nisi certo sciat reum carere defensionibus, & omni tempore audiat, ¶ ipse iudex quæret defensiones cap. xxij. Exod. Bald. in l. seruum quoq; ff. de procur. & l. i. in fi. ff. de quæstio. vbi etiam post latam sententiam quærit iudex si ratio innoceptiæ constitierit.

FRAN. CASONVS

Bonifacio Pasolo Iuriconsulto Felcraensi. S.

DVM apud uos fui, opusculum hoc singula-
rium (licet multis negocijs, & infinitis cau-
sis fori uestri distractus forem) composui,
quod cum alijs edere haecenus sum relucta-
tus, non ignorans multos clarissimos, & innumerabiles
auctores, tum antiquos, tum nostrates multa diligentissi-
me scripta posteris reliquisse. Deinde quia non satis ma-
turasse opinabar iuxta consilium Horatij, qui in arte poe-
tica suadet, ne praecipuetur editio, ut non nisi emendatissi-
ma in manus hominum ueniat.

» Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non

» Multa dies, & multa litura coeruit, atque

» Perfectum decies non castigauit ad unguem.

Attamen quia multi summopere efflagitarunt, ut tracta-
tus, quos antea de indicijs, & tormētis, scripserā, emitterē
eorū precibus exoratus illos edere non recusavi, quibus
haec singularia addidi. Et ne tu cum alijs studiosis tædio
afficiaris in recitandis scriptoribus, qui innumerabiles sunt,
multa praetermisi, eiusdem Horatij consilio usus.

» Quicquid praecipies, esto breuis, ut tuò dicta

» Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

Hunc itaq; tractatum Bonifaci tibi tum nobis amicissi-
mo, tum eximio amore literarū flagranti dicamus, quem
pro tua humanitate, et benignitate, quae in te maxime pol-
let, & ualet, & pro mutua nostra beneuolentia libenter
suscipies.

Vale.

SING V.

SINGVLARIA

QVAESTIONVM

CRIMINALIVM SVB

proprios titulos digesta, & redacta per Franciscum Casonum Iurisconsultum.

SVMMARIVM.

- 1 Accusare quilibet potest, qui non prohibetur, & qui sint prohibiti?
- 2 Frater non admittitur contra fratrem, nisi suam, suorum ue iniuriam prosequatur.
- 3 Maritus non potest accusare uxorem de adulterio, si ipse de adulterio, uel lenocinio cõuincatur, hodie tamen hoc corrigitur.
- 4 Maritus & pater uxoris post quadraginta dies accusare prohibentur, multasque ob alias causas ab uxoris accusatione repellitur.
- 5 Accusare uolentes, debent id sine mora facere.
- 6 Calumnie suspitio ab accusando repellit.
- 7 Personæ quæ ab accusando arceantur?
- 8 Index potest procedere ex officio super accusatione propõsita accusatore desistente.
- 9 Accusare in crimine priuato quis non potest, nisi sua interfit, uel pœna fisco sit applicanda.
- 10 Accusatio an possit accusatorem suum accusare.

N

QVI ACCV. POS.

1 1 Pauper prohibetur accusare, nisi sit fidedignus.

1 2 Minor xxv. annis accusare prohibetur.

Qui accusare possunt, uel non. Cap. I.

- 1 **R**egulariter t̄ quilibet potest accusare, qui non prohibetur, itaque prohibentur accusare, alij propter sexum, vt mulier propter fragilitatem sexus, Vel ætatem, vt pupillus; nisi suam, vel suorum prosequantur iniuriam; et nisi in crimine læsæ Maiestatis, anionæ, & suspecti tutoris, & pro testamento patris. Alij propter sacramentum. Alij propter magistratum. Alij propter delictum proprium, vt infames, vel qui nummos acceperunt ob accusandum, vel nō accusandum.
- 2 Frater t̄ non admittitur cōtra fratrem, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur l. qui accusare ff. de accus. & ibi glos. & glos. in rub. C. eod. vbi
- 3 multi enumerantur casus. Maritus t̄ nō potest accusare vxorē suā de adulterio, si ipse maritus de adulterio, siue lenocinio ante conuincatur, per vulgatam regulam dolus cum dolo compensantur l. si vxor. §. Iudex. ff. de adult. vide Gandi. in tit. qui accusare possunt. Et cum prædictis auctoritatibus aduocati consueuerunt defendere mulieres, vel poenam diminuere. Sed aduerte, q̄ supra dicta lex (licet, Gandi. nihil dicat) hodie est correctæ per auct. vt nulli iudic. §. adulterium col. viij.
- 4 Maritus t̄ prohibetur accusare vxorem suam de adulterio post dies xl. & pater vxoris etiam re-

pellitur iure mariti. C. ad l. Iuliam de adult. Item repellitur maritus accusare vxorē suam de adulterio, si primo repudiavit eam, & mox approbavit mores eius l. si vxor. ff. de adult. quod nota

5 pro muliere. Qui accusare t volunt, debent sine mora accusare: aliter enim propter tarditatem Iudex præsumet pro reo, pro quo etiam reo orietur iudicium secundum Iaso. s. fuerat insti. de actio. Præterea t propter suspicionem calumnie

6 quis repellitur ab accusando. Item t qui pacem fecerunt de vulneribus sibi illatis. Item qui semel destiterunt ab accusatione similiter repelluntur,

8 prout not. in rub. C. eodem. In prædictis t tamen casibus Iudex procedet ex officio: quia Iudex, producta accusatione, potest ex officio suo prosequi, & facere ea, quæ accusator facere pos-

9 set, prout dicitur in c. sequenti. In crimine t priuato regulariter quis non admittitur ad accusandum, nisi cuius interest, & nisi delictum sit tale, ex quo veniret pœna applicanda fisco not. in rub.

10 ff. de popu. act. Accusatus an t possit accusare accusatorem suum, quæritur per scribentes, & adhuc sub Iudice lis est. not. per Bart. Bald. Ang. Imol. in l. is, quis reus. ff. de pub. ludi. Sed in hoc casu animaduertendum est, & distinguendum: quando accusatus accusat accusatorem suum de maiori, & tunc, aut de tali crimine, quod si esset verum crimen contra se obiectum non esset verum, & tunc audietur, & plus tunc superfedebit.

N ij

QVI ACCVS. POS. VEL NON.

cur super primo, donec secundum fuerit discussum, & ex euentu causæ procedetur super primo, vel non. Aut non opponitur tale crimen, sed aliud, & primum, et secundum delictum possunt esse, & tunc super vtraque accusatione procedetur, & discutietur. Limita si talis accusans accusans accusatorem suum vt supra, non expectauerit nomen suum recipi inter reos, siue iudicem commississe contra se citationem: quia tunc propter tarditatem accusandi præsumitur facere animo differendi primam accusationem. not. in l. qui accusare. ff. de accusat. Gaudi. in tit. qui possunt accusare, & qui non, in versi. sed ego forma
1 1 bō talem quæstionem. Pauper † prohibetur accusare nisi sit fidelis l. nonnulli. de accusa. Minor
2 2 viginti annis † similiter prohibetur, sicut testificari. Sed secundum Bart. potest l. accusare. ff. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusari quæ persone possint, & quæ non?
- 2 Mortui quando possint accusari, & quando non?
- 3 Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguatur?
- 4 Operarij conducti ad laborandum in alieno loco accusari non possunt, nisi per dominum eis fuerit protestatum, vel nisi sint ei loco, de quo agitur, vicini.
- 5 Clerici per laycos accusari non possunt, quamuis sint primæ tonsuræ: hodie tamen secus est.

- 6 Sacerdotes committentes delicta facinorosa, seu atrocias possunt accusari, & puniri per iudicem laycum.
- 7 Accusatus ab aliquo de uno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, nec procedere impediatur.
- 8 Intellectus l. libellorum. ff. de accusatio.
- 9 Accusari non potest quis post lapsum uiginti annorum, fallit in casibus hic positis.
- 10 Accusandi post mortem ius durat per quinquennium.

Qui accusari possunt, & infra quod tempus. Cap. I I.

- 1 Accusari possunt tam mares, quam foeminae, & demum omnes, nisi sint a iure excepti
- 2 l. ij. C. de reis exhib. Accusari non possunt mortui: quia mortuo reo omnis criminatio extinguitur: fallit tamen in crimine laesae Maiestatis, Repe-
tundarū, Peculatus, & Hæreseos, quibus casibus propter enormitatē delicti acculatio de iam mortuo recipitur l. Iudiciorum. ff. de accus. Item fallit, si accusatus sibi mortem consciuerit, Vel etiam, si post litem contestatam, Vel postquam fuerit in scelere deprehensus mortuus fuerit not.
- 3 in supradicta l. Iudiciorum. Quid autem accusato conuicto, & condemnato, si ab illa condemnatione appellatum fuerit, & pendente appellatione moriatur: respondent scribentes, criminationem extingui quoad crimen, sed quoad bona

QVI ACCVS. POS.

- appellationem perficiendam esse, si in illa sententia bona erant adempta; Gand.in.6.Sed pone tit.
- 4 eod. Accusari † non possunt operarij conducti ad laborandum in alieno loco, sed conducentes accusari debent: fallit tamen, si talibus operarijs fuerit protestatum per dominum loci, vel si operarij fuerint vicini loci, de quo agitur, tali enim casu præsumuntur scire locum esse alienum not. per Imo.& alios scribentes l.de pupillo.ff.de operis no.nunciat. Clerici † per laycum non possunt accusari, quamuis sint primæ tonsuræ secundum Domin.de sanct.Gemi.in c.cum in nouella de accus.vbi dicit perpetuo notandum contra Iudices laycos: sed priuilegium tale clericorum primæ tonsuræ in desuetudinem abiit, & per Iudices laycos hoc tempore puniuntur, & talis obseruantia defendi potest per suasmet leges, vt in c. clerici si in tonsura extra de vita, & honest. cleri.
 - 6 Hoc † amplius sacerdotes committentes delicta facinorosa, vt puta, raptum virginum, et alia similia delicta atrocita possunt accusari, & puniri per iudicem laycum l.ij.& ibi glo.& Cyn.C. de ijs, qui ad ecclesia confug. & ratio est, quia ecclesia odit, & repellit tales delinquentes c. xxi. Exod.
 - „ ibi. Siquis insidiatus fuerit, ab altari meo repellatur.
 - 7 Accusatus † ab aliquo de vno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, vel impediatur procedere, nam tunc admittitur accusator de eo-

dem l. libellorum. ff. de accus. Sed multi intelligunt accusatorem admitti ad persequendum accusatio- nem, non autem ad instituendam de nouo, & hoc quia accusatus non debet de eodem crimine plu- rities vexari l. licet. §. fin. ff. Naut. Caup. Stabu. Item quia iudex succedit loco accusatoris, po- test enim prosequi, et ea facere, quae accusator fa- cere potuisset Bart. in l. i. ff. de pub. Iudi. Sed quo- ties † propter ineptitudinem, aut aliam malam formam processus formati conditio secundi accu- satoris foret facta deterior, tali casu licet transcen- dere ad aliam accusationem, & ita intelligitur su- pra dicta l. libellorum. Accusari † quis non po- test post lapsum annorum viginti. quære. C. de fal. Fallit tamen in partu supposito. Item quando falsis medicamentis partum impediuit. Item in cri- mine laesae Maiestatis. Item haereseos, & pecula- tus l. si cum eo. ff. de poen. & l. Iudicij. ff. de accus. Item in stupro admissio per vim in masculo, siue foemina l. mariti §. per quinquennium. ff. ad l. Cor- ne. de fica. Dictum est hoc tit. praedictis casibus posse accusari delinquentes etiam post mortem; 10 Sed † tale ius accusandi post mortem durat per quinquennium l. qui Manicheos. C. de haeret. Et ibi glo.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusatio quid sit?
- 2 Accusatione non precedente quis regulariter non puni-

N iiij

DE ACCVSATIONE

tur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis.

- 3 Inquisitio est de iure diuino.
- 4 Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus.
- 5 Contumax ex dispositione statuti non habebitur pro confesso, quoties iudici non constiterit de delicto.
- 6 Libellus est per accusatorem edendus, hodie talem per Italiam accusatio fit simpliciter.
- 7 Accusatio quid continere debeat?
- 8 Dies an exprimendus sit in accusatione?
- 9 Accusator petere non debet reum puniri certa poena, sed sufficit, quod petat eum puniri secundum formam iuris et statutorum.
- 10 Civiliter et criminaliter an eodem libello agi possit?
- 11 Accusari an plures possint in uno libello de eodem delicto?
- 12 Accusari an unus possit in uno libello de pluribus delictis?
- 13 Accusari quis ex eodem delicto simul et semel diuersis legibus nequit.
- 14 Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello?
- 15 Accusari quis quando possit à pluribus eodem libello?
- 16 Libello eodem potest agi contra producentem falsos testes, et contra falsarios testes.
- 17 Accusator debet subscribere accusationem ad poenam talionis, et an hodie hæc subscriptio habeat locum?
- 18 Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur, et in eadem sententia, qua absoluitur reus.

- 19 Accusatione per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur?
- 20 Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficij, & officij, donec excusa finiatur.

De accusatione, siue libello, Ca. III.

- T**Ractaturis de accusatione nota debet esse vis, diffinitio illius, sequēdo ordinem iuriconsulti in. l. i. ff. de contrahen. emp. & in. l. i. ff. de furtis. Accusatio est aliquem reum criminis deferre. l. libellorū, ibi, reum deferre. ff. eod. Et regulariter sine accusatione non proceditur ad criminis cognitionē, nisi in quibusdam casibus, in quibus proceditur offō Iudicis. l. ij. ff. de adulter. Hodie vero in quibuscunq; delictis (dummodo grauibus) proceditur per inquisitionem, ne propter defectum accusatoris delicta remaneāt impunita. Hoc amplius dico, q̄ inquisitio est de iure Diuino, prout dicitur in titu. de inquisitione.
- 3 Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto: nisi in casibus, de quibus dictum est in tractatu meo de tormentis. c. ij. Et nota, t̄q̄ vbi statuta illustriſſimorū Venetorū disponunt contumacem haberi pro confesso, seu non audiri, non habebunt locum, quotiēs Iudici non constiterit de delicto: quia officium suū est ante omnia quæ rere de delicto, postea de reo. l. ij. C. de iura. calū. & ibi Bart. l. raptor. C. de epif. & cler. vbi fortius

DE ACCVSATIONE

- probatur reum conuinci debere de delicto. Libellus est edendus per accusatorē, licet diuersimode concipiatur. l. si. C. qui accus. non possunt. Sed hodie per totam Italiam accusatio fit simpliciter, & ita obseruatur, Gan. in titu. qualiter fiat accusatio. Sed talis accusatio continere debet nomē accusatoris, & accusati, crimen cōmissum, cum qua persona, quo loco, quo anno, & quo mēse, & quo die. Fallit tamen in crimine falsi. Verum secundum Specul. in. s. ij. de accus. non est necesse apponi diem, neq; horam: Alij t̄ autē post eum dixerunt; q̄ si accusator scit, aut verisimiliter scire potest diem, tūc tenetur exprimere: & si dies, aut aliud tempus necessariū obmissum fuerit in libello, poterit postea probari, & conualidabitur libellus: Sed si de alio loco, et tempore vltra postūm in libello, fuerit probatum, an reus absolui debeat ab obseruatione iudicij: dicitur in cap. v.
- 9 Caueat t̄ accusator, ne petat reū puniri certa pœna: quia sufficit accusatori petere reum puniri secundum formā iuris, & statutorū. l. i. ff. ad Turp. & ibi Bart. Si autem accusator expresserit pœnā in libello, quæ nō cōuenit, reñcietur libellus propter talem ineptitudinem, sicuti propter aliam omissionem modi, & formæ substantialis. Sed alij contradicunt: quia suppletur per iudicem tali defectui, not. in cap. examinata de ludi. & ratio reddi potest: q̄ ubi aliquis actus non est necessarius, licet fiat, & inepte, propter hoc non viciatur

- processus, & in hoc differt a' causis ciuilibus. Sed
- 10 ¶ nunquid agi ciuilitate, & criminaliter in eodem libello, siue accusatione contra aliquem possit? respondent scribentes q̄ non, nisi agatur de re familiaris, vt furti, vel de talibus exhibendis, vel interdico: vnde vi, vel crimine falsi, &c. Sed vna intentata & finita, altera poterit intentari, vt not.
 - 11 ¶ insti. ad. l. Aquil. §. liberorū. At nunquid plures possint accusari in vna accusatione, siue libello? respondent scribentes, posse de eodem delicto, vt. C. si re, vel accusa. mortuus fuerit. Sed de diuersis delictis non, nisi suam, vel suorū iniuriam prosequantur, & nō aliter. l. cum rationibus. vbi not. per scribentes. C. eodem, fallit in adulterio, vbi plures rei accusari non possunt, licet de incestu accusari possint. l. res. C. eodem. Sed nunquid
 - 12 ¶ vnus solum possim accusare in vno libello de diuersis delictis? respondetur, posse: sed delicta sunt clarè specificanda, & sigillatim, vt accusatus certificetur, vt in. c. vt circa. extra de elec. Sed
 - 13 pro eodem delicto non potest aliquis accusari diuersis legibus simul, & semel: ratio reddi potest: q̄ nō debet bis puniri, siue affici duplici pœna pro eodem delicto. c. at si derici extra de iudi.
 - 14 ¶ & l. senatus. ff. de accusa. Circa prædicta t̄ est aduertendum, aliquem posse accusari de pluribus delictis solo libello, si dicta delicta simul veniunt punienda vna, & eadem lege, aliter est si delicta veniunt punienda diuersis legibus, tunc enim dī

QVANDO ET QVO: ACCVS.

- uerfis, & pluribus libellis accusari oportet. l. non
15 est nouū. ff. de act. emp. Accusari t̄ quis potest à
pluribus eodē libello, si interest illorum: si autem
non interest, magis idoneus ipsorū per Iudicem
eligi debet. l. licet. §. fin. ff. nau. caup. stabul. verum
hoc habet locum a principio, aliter prosequendū
16 est. l. si plures. ff. de accusa. Libello eodē, t̄ siue in
quisitione eadem potest agi contra producētem
falsos testes, & contra falsarios testes. l. hos accusa
17 re. ff. de accus. Postremo t̄ accusator debet subscr
bere libellum, siue accusationē ad pœnam talio
nis. l. libellorū. ff. eodem. Sed hodie hæc subscri
ptio est sublata rationibus dictis per Bart. in di
18 cta. l. Sed quotiēs t̄ expresse apparet de calumnia
accusatoris p̄t puniri arbitrio Iudicis, & in eadē
sententia, quā absoluitur reus: Verū tutius erit,
q̄ reus admoneatur, vt se defendat occasione ca
lumnix secundum Bart. in. l. athletas. ff. de fal. Et
19 difficultas est cognoscere, quando t̄ quis per calū
niam accusauit dicitur in cap. v. Nota, & limita
20 Tregulam q̄ lite, & accusatione pendente, accusa
tus non admittitur ad honores, & per atrocitatē
delicti concurrente infamia fit suspensio benefi
cij, & officij donec causa finiatur. Innocen. in. c. i.
de accusa. lib. vi.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes examinantur citato reo, & existente contradicte
re, aliàs repetuntur, & an hodie id obseruetur?

- 2 Iudex debet examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor adesset.
- 3 Testes semel examinati non debent iterum super eodem examinari: & quid si iterum examinati contrarium primo deposuerint utrum dictum ualeat?
- 4 Testis unum dicens extra iudicium, contrarium uero in iudicio, an de falso puniatur?
- 5 Testes in criminalibus nunquid debeant esse omni exceptione maiores?

Quando, & quomodo accusator probare debet. Cap. IIII.

PROducta accusatione, deuenitur ad examinationem, & testes examinantur citato ipso reo, & existente contradictore, ut possit dare sua interrogatoria: & si fuerint examinati testes non citato reo, iterum examinabuntur: & Iudices, qui examinant testes reo non citato, errant, secundum opinioē Salyc. in. l. fi. C. de quæst. Ang. in verb. fama publica vers. quæro. Hip. in. l. i. ff. de quæst. Aduerte, q̄ stylus Italiae est in contrarium, & testes examinantur absq; citatione partis, & testes non examinantur iterum, prout examinari non debent. Et hæc cōsuetudo examinandi absq; citatione rei utilis est in puniendis delinquentibus, quoniam citati, aut fugiunt, aut testes corrumpunt: Et licet omnes scribentes dicant testes examinari debere reo citato, ut supra: attamen hæc consuetudo defenditur, nec est de iure nouū: q̄ quando

DE ACCVSATORE

- proceditur in criminalibus ex argumentis, & indicijs, eo casu testes examinari absque citatione partis possunt, text. est in c. i. de homici. lib. vi. &
- 2 **ibi** scribes. Sed in hac materia aduertant Iudices, q̄ debent examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor foret: cum Iudex teneatur ex seipso facere debita interrogatoria, sicuti dictum est in tract. meo de tormentis in. c. de non torquendo reo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probetur. Et testes semel examinati non debent iterum examinari super eodem, quia si testis semel examinatus cum iuramento deposuerit, si iterum examinetur, & contrarium, seu quid diuersum deponat, neutrum dictum valebit Bart. in. l. eos. C. de fal. Imò plus tenet Bar. q̄ si testis dixerit vnum extra iudiciũ, cõtrarium vero in iudicio, punitur de falso. Sed hæc opinio est reprobata per omnes scribes: quia licet testis aliter in iudicio, ac extra iudiciũ dicat non videtur mentiri. Nunquid autem testes debeant esse omni exceptione maiores dictũ est in tract. meo de indicijs p̄ visum vnius testis.

S V M M A R I V M.

- 1 **Accusatore non probante reus absoluitur, & quid si probatum sit de diuerso, quàm positus sit in libello, an reus absoluat, uel puniatur de eo quod probatum est?**
- 2 **Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumnia-**

ri videatur?

- 3 Calumniosus accusator, ante litem contestatā ab accusatio-
ne desistens, an possit puniri? & quid de accusante per
modum exceptionis?
- 4 Occidens eum, quem tempore illatorum uulnerum banni-
tum fuisse asserit, utrum si in processu non appareat an
antea uel post uulnera fuerit bannitus, pro uulneribus
sit condemnandus?
- 5 Probatio semiplena releuat accusatorem à calumnia, nisi
reus contrarium plene probet.

*De accusatore non probante, seu per
calumniam accusante. Cap. V.*

- 1 **A**ccusatore non probante, reus venit absol-
uendus. Quid si de alio loco, & tēpore ultra
positum in libello fuerit probatū, an reus absolui
debeat ab obseruatione iudiciū, an uero debeat
condēnari de eo, quod probatum est? & secun-
dum Bart. absolui debet reus ab obseruatione iu-
diciū, & de nouo poterit accusari. uide eum in l.
penult. C. de priuil. Alij dixerunt posse condēna-
ri de eo, quod probatū est, ne delicta remaneant
impunita. l. si a reo. ff. de fideius. In hoc distinguē-
dum esse existimo, uidelicet, si accusator accusa-
uerit de facto proprio, seu de facto, quod non
ignoret, propter quod reus passus est graues ex-
pensas, seu carcerem, tunc dico reum absolui de-
bere ab obseruatione iudiciū, & posse de nouo ac

DE ACCVSATORIB:

- cusari secundum doctrinam Bart. quia dicto casu accusator videtur accusasse potius per iniuriam, quã ius: si vero reus non fuerit passus grauiores expensas, vt supra, & accusator potuit ignorare factum: tunc dico posse condemnari de eo, quod fuerit probatum vltra positum in libello.
2. Quid accusator ¶ deficiens in probatione eo ipso calumniari videatur? & videtur, q̄ sic, secundũ Spec. in tit. de accus. nu. xxiij. Sed hæc opinio non placet: quia potest contingere, q̄ iusto errore accusauerit, Bart. in l. athleta. §. calūniator. ff. de infami: quare in hoc standũ est cōscientiæ Iudicis, qui cōsiderabit, qua mente ad accusationẽ accusator processerit, & si in euidenti calūnia reperiet eum, legitima pœna afficiet. l. i. ff. ad turpil.
3. Et si ¶ quis per calūniam accusauerit, licet ante litteram cōtestatã desistat, poterit tñ puniri, licet multi teneant contrarium per regulã, q̄ qui accusat, & subito desistit, non videtur accusare: Sed dic posse puniri: quia iam iniuria est illata accusato, vt supra in dictis iuribus. Sed si quis accusauerit per modum exceptionis, licet expresse appareat de calūnia, non poterit tñ condẽnari: quia ignoscitur illi, qui prouocatus ẽ, dicetur in sequẽti ca.
4. Quid si accuso te, ¶ q̄ vulnerasti Titium de mense Nouembris, & probatum est: sed excipitur, q̄ Titius fuit bannitus de dicto mense, & secundum leges cōtra exules potest impune offendi? vertitur in dubium: quia in processu non apparet, an
- ante

ante, vel post vulnera fuerit bannitus, Nunquid pro vulneribus venias condēnandus? Et licet bpi niones, & authoritates sint vtrinq; dico te accusatum absolui debere: quia in delictis probationes in condēnando debeat necessario concludere Ange. in verb. de anno præsentis, nu. vi. vbi vtrinq; allegat. Postremo notandum est t̄ q̄ semiplena probatio releuat accusatorem a calumnia nisi reus contrarium plene probet. Bald. in l. fi. C. de proba.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusatio per modum exceptionis quando habent locū, & per que inducatur?
- 2 Accusatus excipiens contra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, videtur accusare, & super ea tanquā super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda.
- 3 Accusatus non potest opponere crimen in modum exceptionis lite contestata.
- 4 Accusatione per exceptionem proposita contra que prius procedendum sit ad capiurā; an contra accusatorem, vel accusatum excipientem?
- 5 Exceptio accusatoria in quibus ab accusatione differat?
- 6 Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur ut calumniosus accusator?
- 7 Provocato ignoscitur.

DE MODO ACCVSANDI
De modo accusandi per exceptio-

nem. Cap. VI.

- 1 **E**st & alius [†]modus accusandi per exceptionē, per quem proceditur, & cognoscitur de maleficio ultra supradictū modum. l. quoniam. C. ad. l. Iul. de adul. quo casu qñq; crimina obijciuntur per accusatum via exceptionis, qñq; contra producentes falsa, vel suspecta instrumenta, siue testes, & similia: & tunc animaduertendū, & distinguendū est, videlicet, si accusatus excipit contra accusatorē solum ad repellēdum eundem accusatorem ab accusatione sua, siue ad derogandū fidei testium, siue fidei instrumentorū: tunc tales exceptiones non habent vim accusationis per regulam. qui excipit nō accusat. l. rescriptum.
- 2 .ff. de mune. & honor. Si vero crimen [†] fuerit obiectum per accusatum non solum per exceptionem: sed etiam fuerit petitum: q̄ accusator condemnatur: tunc accusatus non solum excipere, verum accusare videtur: & tali casu per Iudicem procedetur tanquam super accusatione. l. vna. ff. vi bo. rap. l. ij. ff. de tab. exhib. Et notandum est, q̄ in tali casu debet, & tenetur excipiens ponere locum, annū, & mensem cōmissi delicti perinde, ac in accusatione. Bart. in. l. i. ff. de excep. & est ratio, qui excipit accusare videtur vt supra. Limita
- 3 prædicta, [†] q̄ lite contestata accusatus nō potest opponere crimen in modū exceptionis. l. i. ex-

4 tranais. ff. de adult. & quia plerunq; contingit in facto: q; pposita supra scripta exceptione in modum accusationis incertus est Iudex cōtra quem procedere debeat ad capturā, & tali casu si pœna corporalis venit imponenda propter gravitatem, & qualitatem delicti accusatus, & accusator carcerabuntur, vt verius cognoscatur de delinquente: nec relaxabuntur, nisi cognito delicto: et est ratio, quia in tali casu vtraq; pars est accusata. Si vero non erit pœna corporalis imponenda Iudex relaxari permittet, datis tñ fideiussoribus. vide Cin. l. fin. C. de accu. Quid si isti relaxati nō paruerint foro, & Iudici, q̄to procedetur? dicitur infra in titu. de captura, & carcere. Postremo animaduertendum est: q; exceptio supradicta, & proposita modo, quo supra pro accusatione habetur, sed tamen differt † ab accusatione, de qua in titulo præcedenti: quia † quando crimen obiectum accusatori per modum, & vltimam exceptionis non probatur, non proceditur contra ipsū excipientem ad aliquam pœnam, vt putā de calumnia, siue in alijs pœnis, in quibus proceditur contra accusantes de calumnia conuictos. Et ratio diuersitatis reddi potest: quia parit̄ accusato, qui prouocatus est: ignoscitur t̄ enim illi, qui prouocatus est. l. si adulterium. §. Imperatores. ff. ad. l. Iul. de adul. vnde accusatus per exceptionē accusans excusatur: quia quouis modo licet sanguinem proprium redimere.

DE DENUNTIATIONE

S V M M A R I V M.

- 1 Denuntiator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione officij ad id tenentur.
- 2 Denuntiare quis teneatur maleficium commissum in con-
finibus duarum uillarum?
- 3 Iuratus tenetur denuntiare delictum si nito officio suo, de
quo non habuit ante notitiam.
- 4 Chyrurgi, siue Syndici, qui tenetur uulnera denuntiare,
an leues percussiones denuntiare teneantur, uel eos qui cū
unguibus offenderint?
- 5 Denuntiantes malitiose non aggrauantes delictum, tenē-
tur de falso.
- 6 Denuntiantes aliquem qui non deliquit, an & quando ex-
cusentur?
- 7 Denuntiantes ratione officij, an ad expensas teneantur?
- 8 Denuntiantibus officialibus, quando & in quibus casibus
credatur?
- 9 Denuntiare qui tenentur sub pœna, an excusentur si ac-
cusator præuenerit?
- 10 Iurati an teneantur denuntiare delicta, que de iure non
sunt punienda?
- 11 Denuntians an possit recipi in testem.
- 12 Denuntians an consequatur beneficiū statuti præmium
proponentis indicanti delictum, uel accusatoris?
- 13 Absolutus à denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret
ab accusatione?
- 14 Denuntiatione facta per saltuarij, non dicitur de deli-
cto constare.

- 2 5 Denuntiatio sola non facit aliquam probationem uel iudicium, sed tantum sufficit ad inquirendum.
- 2 6 Denuntians an teneatur edere libellum, sicut accusator?
- 2 7 Denuntiatio quando sapiat accusationē, uel instigationē?
- 2 8 Iurati, qui tenentur denunciare, etiam casus fortuitos notorie impubiles denunciare debent.

De denuntiatione. Cap. VII.

Dictum est supra de accusatione, hic videndum est de denuntiatione, per quam Iudices procedūt. l. ea quidem. C. de accusationibus. Denuntiator t̄ est ad instar accusatoris, & debet assistere denunciationi, sicut accusator accusationi suæ. Fallit tamē in officialibus, & Iuratis, seu Magistris uillarum, & alijs personis, quæ per statuta locorū, seu per leges principum tenentur denunciare: tali enim casu Iudex procedit ex officio, ut in supradicta. l. ea quidem. Si delictum t̄ committetur in confinibus duarum uillarū Iurati utriusq; villæ tenentur denunciare. l. i. C. ubi de crim. agi oportet. Iuratus t̄ tenetur finito officio suo denunciare delictū, de quo non habuit ante notitiam. l. nam & si seruus. ff. de nego. ges. Chyrurgi, siue t̄ Syndici uillarū, qui tenentur denunciare uulnera, non tenentur denunciare leues percussiones, nec etiam denunciare eos, qui offenderint cum unguibus: cum tales offendentes non incurrant pœnam statutorū prohibentium offendere cum armis. Ang. in. l. armatos. ff. de vi pub. Idem in. l.

DE DENUNTIATIONE

- 5 **plignore.** §. qui furem. ff. de furt. Prædicti † Iurati si denunciauerint delicta, & non aggrauauerint contra veritatem malitiose, siue certa pecunia, siue ad suggestionē alicuius tenentur de falso, Bal. in. l. duobus. §. si. ff. de iureiuran. Idem etiam habet locum in eo, qui induxerit ad denunciandum inique aliquod maleficiū æqualiter punietur de falso. l. lex Cornelia. §. si. ff. de fal. & ibi Bar. Sindi
- 6 **ci denunciantes** taliquē deliquisse, qui tamen non deliquit, excusantur, si crediderunt personis, quibus quilibet alius credidisset, aliter puniuntur, siue saltem condemnantur in expensis, Bart. in. l. athletas. §. si. ff. de infam. Prædicti autem omnes qui per officium denunciant non tenentur ad aliquas expensas, Bar. in rub. de offic. asses. C. sed si prædicti assistent denunciationi suæ, condemnabuntur in expensis: quia tunc funguntur officio accusatoris, & non denūciantis, cum talibus sufficiat denunciare tantum. Supradictis † officialibus regulariter nō creditur si crimen est graue, aliter sic, dūmodo denuncient de visu Bart. in. l. diuus
- 9 **.ff. de custo. reo.** Iurati, qui † tenentur denunciare delicta sub certa pœna, non excusantur a pœna, licet alius præuenerit accusator. Et ratio esse potest: quia interest reip. quoniam potest contingere: quod per accusatorē leuiter accusarētur. l. ij. ad Ter-
- 10 **tul.** Item † tenentur denunciare delicta, quæ non sunt punienda de iure, nec excusantur: quia non spectat ad ipsos Iuratos cognoscere, sed ad Iudi-

DE DENUNTIATIONE 108

ces, & ipsi iurati possent semper se excusare. Prædicta multi limitant nō habere locum in delictis notorie non punibili, vt puta in occiso, qui erat bānitus, & erat notorium, Ange. in l. nequis. C. vt nemo priua. sed dic, vt supra dictum est. De
1 2 nunciāns regulariter nō potest recipi in testem, imo ipse debet testes idoneos producere, licet non teneatur assistere. l. diuus. §. denuncia. ff. de quæstio. potest tamen recipi in testem: quando Iudex procedit non ad denunciātionem, sed procedit per inquisitionē, & sic cauti assessores præuidēt, q̄ quando nō habent alios testes, procedunt per inquisitionem, & examinant tales deputatos ad denunciandum, & tali casu creditur prædictis vt
2 2 de Bart. in dicta. l. diuus. Si per statutum datur præmium indicanti delictū, an denunciāns possit consequi beneficium talis statuti perinde, ac si accusaret: dic, q̄ sic. Idem etiam tene, quando statutum daret præmium accusatori: q̄ haberet locum in denunciatore Ang. in l. diuus. ff. de cust. reorum. Et ratio reddi potest, q̄ interest Reip. vt quanto citius possit, manifestentur delinquentes l. eum, qui. ff. de iniur. Deinde etiam alia ratio reddi potest: q̄ idem effectus quo ad dilationē potest, sequitur ex denunciātionē, qui sequitur ex accusatione. l. qui sepulchrum. ff. de sepul. viol. Ab
3 3 solutus t̄ a denunciā, perinde est, ac si absolutus foret ab accusatione, licet multi tenuerint contrarium: q̄ æque deducitur, et proceditur cōtra reū

DE DENUNCIATIONE

per denunciante[m], sicut per accusatorem: isti etiã plus dicunt: q[uod] iudex absoluendo a denuncia debet dicere, denūciationem minus bene delatam, ad hoc allegat text. in l. diuus supra allegata: Tene tamen, vt in principio dictum est, nisi non legitime fuisset processum, prout supra dictū est de

14 absoluto ab accusatione. Denunciatio facta per Saltuarium, siue Iuratū, siue aliter ad hoc deputatum de aliquo maleficio per dictam denūciationem, non dicitur constare Iudici delictum esse commissum, quemadmodum de delicto ante omnia constare debet Iudici prout supra dictum est sub titulo accusationis: Itaque Iudex debet se informare de maleficio vltra talem denūciationem, quæ vt supra non sufficit Ant. de but. in c. vestra de coha. cleri. & mulie. Denūciatio etiam sola non facit aliquam probationē, vel indicium, nisi in leuibus Bart. in l. diuus. ff. de cust. reo. Denunciatio de per se est sufficiens indicium ad in-

16 quirendū Bart. in dicta l. diuus Denūcians t[ame]n non tenetur edere libellum, sicut accusator: quia qui denunciat expedire agere videtur c. nouit in fine extra de Iud. Intellige tamen prædicta habere locum in personis denunciante[m] vigore statutorum, siue consuetudinis, quæ etiam vt supra non tenentur assistere denūciationi suæ, & intuitu, & ratione talium personarum: differt denūciatio ab accusatione nomine, & effectu, secus autem in alijs denunciante[m]: quia tunc t[ame]n denun-

17

ciatio plus sapit accusationē, siue instigationem, quam inquisitionem, & tali casu tales denuncianteſ possunt in expensis condemnari, vt supra, & infra dicitur sub titu. Inquisitionis. Iurati villarum, † qui tenentur denunciare maleficia, tenentur etiam denunciare casus fortuitos: quia an sit punibile, vel ne, spectat ad Iudicem cognoscere Ange. in verb. cōtra Gaiū homici: Extende q̄ licet: maleficia essent impunita etiam propter aliquod statutum seu consuetudinem, attamen tenentur denunciare, fallit tamen secundum Ang. in l. ne quis. C. vt nemo priua: quando notorium esset occisum esse bannitum, qui per statutum offendi potest impune.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex quando & quibus precedentibus ad inquisitionem procedat.
- 2 Clausula, s̄pe et s̄pius etc. quare in inquisitione ponatur?
- 3 Iudex licet cognoscat aliquod delictum, tamen non procedet, nisi precedant super eo clamor & diffamatio.
- 4 Inquisitio formari non debet nisi pro grauioribus criminibus.
- 5 Iudex indebite inquirens tenere ad omnes expensas, & interesse partis indebite uexatæ.
- 6 Inquisitio loco libelli succedit, & est remedium in defectum accusationis.
- 7 Inquisitio formari non potest post lapsum annorum ui-

DE INQUISITIONE.

ginti, nec etiam accusatio admittitur.

- Statutum prohibens accusatorem, uidetur etiam prohibere iudicem inquirentem.
- 9 Inquisitio quotuplex sit? & quæ dicatur generalis?
- 10 Iudici ante omnia constare debet de delicto.
- 11 Inquisitio quid continere debeat? & an idem quod accusatio?
- 12 Inquisitio in quibus differat ab accusatione?
- 13 Statutum tribuens beneficium inquisitioni an extendatur ad accusationem, & è contra?
- 14 Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio forzata recipiuntur, secus in accusatione.
- 15 Inquisitio facta aliquo instigante sapit accusationem, unde instigator ad expensas condemnatur, si inquisitus absoluitur.
- 16 Minor uigintiquinque annis pro accusatore regulariter examinari non potest, secus in inquisitione.
- 17 Testes non idonei in inquisitione admittuntur, secus in accusatione.
- 18 Inquisitione pendente si superueniat accusator quando audiatur?
- 19 Accusator superueniens quando à iudice inquirente repellatur?
- 20 Inquisitio an formari possit per iudicem originis contra subditum pro delictis commissis extra territorium?

De inquisitione. Cap. VIII.

SVpra dictum est de diuerso modo accusandi, superest videre, quo pacto deficiente accu-

- fatore pro purgandis ciuitatibus malis hominibus per Iudices procedatur. Imprimis sciendum
- 1 est : q̄ tunc † Iudex ad inquisitionem procedit, cum clamor validus ad eum peruenit, & a personis honestis, & non suspectis, & sæpe, & sæpius.
 - 2 Qua de re † in inquisitione ponuntur illa verba. Sæpe, & Sæpius, Ange. in verb. non semel, & hæc sunt de iure diuino, vt ibi. Descendam inquit Deus, & videbo, si clamorem, qui venit ad me, opere perfecit. Et dixit omnipotens Deus descendam, & videbo tanquam Iudex, alioquin tanquam Deo omnia certa explorata, & in conspectu sunt. Vnde elicitur, quod licet, † Iudex cognouerit aliquod delictum, non tamen procedet, nisi præcedant super ea clamor, & diffamatio, vt supra, iuxta etiam dictum euangelicum, mulier quis te accusat? Et sic intelligitur prædicta sententia euangelica: vt non prohibeat inquisitionem simpliciter. Sed quando non præcessit clamor, licet dicta sententia per Gandi. & alios scribentes in principio suæ practicæ aliter
 - 4 intelligatur. Caueant etiam Iudices, vt non, † nisi pro grauibus criminibus inquirent: non enim est inquirendum de leuibus, quia tunc magis inquirentur marsupia, quàm delicta. Deus perdat Iudices auaros. Et tales † Iudices indebite inquirentes tenentur ad omnes expensas, & interesse partis indebite vexatæ, & maxime quando apparet de culpa Iudicum l. filiusfamilias. ff. de Iudi. In-

DE INQUISITIONE

- 6 quisiſtio ꝛ loco libelli ſuccedit, & inquiſitio eſt re-
medium in defectum accuſationis, ne delicta re-
maneat impunita Innoc. in c. ſuper literis de re-
- 7 ſcriptis. Iudex non ꝛ inquiret poſt lapſum an-
norum viginti, quo elapſo quis non admittitur
ad accuſandum, ſicut dictum eſt ſupra. Qua-
- 8 re ꝛ ſtatutum prohibens accuſatorem, videtur
etiam prohibere Iudicem inquirentem l. non ſo-
lum in. §. quamque. ff. de Iniur. Inquiſitio duplex
- 9 ꝛ eſt, vna generalis, alia ſpecialis, Generalis diuidi-
tur, in quatuor, primo cum prætor inquiret quo
ad delicta, et perſonas, videlicet, ſi ſunt aliqui pœ-
na digni in ſua prouincia. Alia etiam generalis
quoad perſonas, ſpecialis ad delicta, videlicet,
quando delictum eſt notorium, ſed ignoratur de-
linquens. Tertia generalis ad delicta, ſpecialis ad
perſonas, videlicet, quando ſyndici inquirent con-
tra poteſtatem, & familiam. Quarta eſt generalis
contra perſonas, videlicet, cum inquiretur contra
ciuitatem, ſpecialis eſt contra delicta, et perſonas.
Supradicta probantur l. congruit. ff. de offi. Præ-
ſi. c. per inquisitionem de accuſa. l. aliud. ff. de reg.
- 10 lu. Iudici ante omnia ꝛ conſtare debet de deli-
cto, ſicut dictum eſt in c. de accuſatione, & ſolen-
nitas, quæ requiritur in ea, requiritur & in in-
quiſitione, licet in aliquibus fallat, & infra dicetur.
- 11 Inquiſitio ꝛ debet continere certum tempus, &
locum, prout de accuſatione dictum eſt: Nō vi-
ciatur propter aliquam falſam adiectionem, vt

puta cognomen: dummodo aliæ demonstratio-
 nes sint veræ, notatur in l. In ijs. ff. de Here. insti-
 tu. Inquisitio ¶ differt ab accusatione: quia fit
 ex mero officio, & est magis fauorabilis. Vnde
 statutum, ¶ tribuens beneficium inquisitioni,
 non extenditur ad accusationem, e contra vero
 sic. glo. in c. in fidei de Hæreti. Inquisitio differt
 etiam in formando processu: quoniam ¶ post di-
 dicitur testificata possunt recipi testes, in accu-
 satione non vtiq̄ue. Intellego prædicta in inquisi-
 tione facta ex officio tantum, secus vbi inquiri-
 tur aliquo promouente. not. in auct. qui semel
 C. de test. Et ratio est, quia inquisitio ¶ facta ali-
 quo promouente, siue instigante sapit potius ac-
 culationem, & tales personæ condemnantur in
 expensis, si inquisitus fuerit absolutus. Bald. in l.
 obseruare. ff. de officio Procō. Ideo datur cautela,
 ne tales instigatores sinant se nominare in actis.
 Minor ¶ viginti quinque annis regulariter pro ac-
 cusatore examinari non potest, secus in inquisi-
 tione, quo casu etiam testes ¶ non idonei admit-
 tuntur, qui in accusatione non admitterentur.
 Bald. in l. i. C. de sum. trinit. & fid. cat. Et ratio es-
 se potest, q̄ testes examinati ex officio non præ-
 sumuntur falso deponere: quoniam carent insti-
 gatione. Limita tamen dictum Bald. vt in tract.
 meo de Indicijis per visum vnius testis. Item pœ-
 na legis mutari potest, secus in accusatione l. non
 solum. & quoniam ff. de Injur. Inquisitione pen-

DE INQUISITIONE

- 18 dente t si superueniat accusator, audietur quando-
docunque ante sententiam: quia per accusatio-
nem cessat inquisitio, & acta facta iudice inqui-
rente valebunt in accusatione: quia tendunt ad
vnum finem. Assessores autem intimare possunt
hæredibus occisi, si intendunt aliquo suo iure vri,
quibus existentibus in mora, inquisitio procedet,
& accusator non audietur. Limita etiam prædi-
cta, qd iudex t repellat accusatorem superue-
nientem, si certus erit de collusionione, siue de præ-
uaricatione. not. in l. iij. ff. de lib. hom. exhib. Item
repellet accusatorem, quando est negligens: fallit
tamen secundum aliquos, quando suam, vel suo-
rum prosequitur iniuriã l. ij. s. fi. ff. de adul. Quid
si interfectus non habuerit hæredes: iudex pro-
clamari curabit, si quis accusare intendit, statuen-
do terminum accusare volentibus: Sed aduerte,
qd consulitur iudicem prius inquirere, quam pro-
clamare, & hoc propter periculũ collusionis accu-
satoris cum accusato. Item pp negligentiam quia
târde examinare posset testes, qui testes interim
facile corrumpi possent: Paul. de Castro confi.
20 xxiiij. primi vol. Postremo t quæritur an inqui-
sitio formari possit per iudicem originis contra
subditum pro delictis commissis extra territo-
rium? Respondetur vtrunque esse magnas aucto-
ritates, & communem opinionem reputari, qd iu-
dex originis possit formare inquisitionem, & pu-
nire. Secundum tamen statuta loci delicti. Ang.

In ver. hæc est quædam inquisitio.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex quando ad capturam procedere possit?
- 2 Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia?
- 3 Captura rei an & quando fieri possit sine autoritate iudicis?
- 4 Repertus in flagranti crimine potest à quocumque capi, sed non detineri, nisi per uiginti horas.
- 5 Commissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiam in tempus successoris si facta fuerit cum causæ cognitione.
- 6 Capi potest in ecclesia reus propter atrox delictum, & quid in alijs delictis.
- 7 Captus pro leui crimine pro quo non ingeritur poena sanguinis relaxari debet fideiussoribus, aliàs iudex tenetur in syndicatu.
- 8 Carcer est species tormenti.
- 9 Fideiussores non sunt recipiendi ubi poena corporalis, aut banni ingeritur.
- 10 Membrorum suorum nemo est dominus.
- 11 Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet poena corporalis non ingeratur?
- 12 Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, & cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur.
- 13 Capi se à familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto civili.

DE CAPTURA;

- 14 Familia an reum se defendentē impune possit occidere.
- 15 Capti gaudent priuilegio miserabilium personarum.
- 16 Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum detineri fecit.
- 17 Carceratus an possit citari ad aliquem actum. Et an contrahere possit, saltem cum eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc ut se liberet?
- 18 Carceratus iuste pro uno debito uel delicto potest recommendari pro alio.
- 19 Captus à iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudicem; & is non tenere stare processui formato per iudicem transmittentem.
- 20 Bannitus captus à familia, nō potest ab ea impune occidi.
- 21 Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro confesso, si constet de delicto.
- 22 Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistentes custodes impune offendere, & occidere.
- 23 Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo.
- 24 Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto è carcere aufugiat.

De captura, & carcere. Cap. IX.

1 **R**egulariter non t̄ proceditur ad capturam sine indicij, procedi tamen potest habita aliqua i formatione. Potest etiam incipi a captura, quando periculum est, ne reus fugiat, vel quando reus reperitur in crimine: & in supradictis non expectatur, q̄ constet de delicto. Verum

- si reus non deliquerit, relaxari debet statim, & absq; expensis, si ex officio captus fuerit, non expectata aliqua sentētia l. ij. C. de exhib. re. Sali. in
 3 l. nullus. C. cod. Sine iudicis t̄ autoritate nemo capitur: fallit in falsatore monetæ, desertore militiæ latrone publico, agrorū depopulatore, fure, virgini
 4 num raptore, not. l. vnica. C. de rap. vir. Item trepertus in flagrāti crimine pōt capi vt supra a quolibet persona, Capti t̄n supradicti nō possunt detineri, nisi per spatium horarum viginti, intra qđ spatium debent ad iudicē mitti, Bart. cum gl. in l. capite quinto. ff. de adult. Cōmissio Rectorū t̄ de capiēdo aliquem, durat ēt in tēpus successorum, si talis cōmissio fuerit facta cū causæ cognitione Ange. in l. fundū. ff. de acqui. pos. Propter atroc
 6 delictum t̄ detinetur reus in ecclesia c. xxi. Exod. l. ij. C. de hīs, qui ad eccle. confug. Et ibi Cyn. & Bart. Pro alijs vero criminibus detineri non pōt in ecclesia, cymiterio, et hoc amplius in hospitali ab episcopo constituto Bald. in l. si quis ad ecclesiam. C. de epis. & clericis, sed de hoc vltimo
 7 dubitatur. Captus t̄ pro leui crimine, pro quo nō ingeritur pœna sanguinis, relaxatur fideiussoribus, secus si aliqua pœna corporalis ingeratur, et si iudex non relaxabit vbi non ingeritur pœna
 8 corporis tenetur in syndicatu: et est rō: quia t̄ carcer est species tormenti Bart. in l. si vero. ff. qui facti. cog. et in l. i. ff. de custod. reo. Et aduertēdum
 9 est, qđ fideiussores t̄ vbi ingeritur pœna corporalis, aut bāni, nō debēt recipi per iudices: quia licet,

DE CAPTURA

fideiussores expresse se obligassent ad poenā corporalē, siue banni, pp talē obligationē nō possent
10 puniri, & est rō, quia nemo t̄ est dñs mēbrorum
suorū l. liber homo. et ibi Bart. ff. ad l. Aquil. Præ
terea nota, q̄ sunt casus, in quibus licet nō ingera
tur poena corporalis, reus tñ nō relaxatur. Primo
11 qñ t̄ reus aufugit de carcere alias, p̄dit priuilegiū.
sc̄dm Ang. in verb. Fama publica: Sed æquitas
est in contrariū dūmodo idonee fideiubeat. Se
cundo qñ reus a principio recusauit fideiubere.
Tertio si cōfiteatur spōte delictū. Quarto si reper
tus est in flagranti crimine, siue cū armis. De p̄di
ctis, & alijs, vide Hip. in. s. attingā in prin. Sed ho
12 die p̄dicta sunt ad libitū ludicantiū. Captus si re
laxabitur cū fideiussoribus nō idoneis, poterit ite
rū capi, & cogetur idonee fideiubere Bal. in l. i. ff.
siquis in ius voc. nec pp capturam rei principalis
liberantur fideiussores Bart. in l. si hæres a debito
re. ff. de fideiul. Et rō est: q̄ licet sit deuentū ad ca
pturā, non tñ est satisfactū: respicitur. n. ad ipsam
satisfactionē tanq̄ causam finalē, quamobrē fide
13 iussores capi poterunt. Siquis se defendēdo t̄ non
p̄mittit capi a familia Prætoris, q̄ ipsum iuste cape
re pōt, si interficiatur a familia, homicidiū tale erit
impunitū licet: multi tenuerint contrariū Paul. de
Castro in cōf. nu. cxciij. incipiente. V i s o supradi
cto puncto. Iac. But. in l. ij. C. de ijs, qui latro. Su
pradieta limita non habere locū, qñ quis capitur
pro debito ciuili. Item limita, q̄ in causa criminali
oportet, q̄ liq̄do constet in processu contra reum

vt supra interfectū Ang. in l. si quis virginē. ff. de
 14 iniur. Caueant Itaq; Iudices: ne delinquētes capi
 curēt cū periculo vitæ, nisi liquido cōstet cōtra ip
 sos delinquentes, aliter puniūtur in syndicatu. Ca
 15 ptit gaudent priuilegio miserabiliū personarū, &
 legatū factū carceratis dī ad pias causas Bald. in l.
 si id, qđ. C. de sacros. eccle. Quare Iudex tenetur
 16 visitare, & curare carceratos, & si t̄ carceratus est
 pauper, q̄ nō possit se sustētare, ille, qui carcerari
 fecit, debet eū alere. not. in l. iij. & l. Iudices. C. de
 17 epif. aud. Carceratus t̄ non pōt citari ad aliquem
 actū, & p̄cessus formatus est ipso iure nullus. Itē
 regulariter cōtrahere non pōt Bal. in l. vnica. C.
 de cōfess. Aliqui ponunt cautelā ridiculā t̄n, uc: 3:
 q̄ carcerati extrahantur de carcere cū custodia t̄n
 officialiū, & tali casu volunt, carceratos posse con
 trahere. Carceratus pōt cōtrahere cū illo, qui fecit
 carcerari, dūmodo sit rite, & debite carceratus, et
 est rō: quia aliter se liberare nō posset l. qui in car
 cere. ff. qđ metus caus. Aduerte, q̄ multi tenent:
 q̄ carceratus possit citari Hip. in §. attingam. vbi
 multa allegat. Ego distingo, q̄ si carceratus est
 diues, & potens, q̄ possit citari, aliter non. tex. est
 cū gl. in l. ij. C. ex q̄bus cau. mai. Carceratus pro
 18 vno t̄ debito, pōt recomendarī pro alio, sicuti car
 ceratus pro vno delicto pōt recomēdari pro alio,
 licet sint multæ opiniones in cōtrariū; Hip. in §.
 diligēter. Si carceratus fuerit quis indebite nō po
 terit recomendarī pro alio debito. Alexā. in cōf.
 19 dviij. Captus t̄ a Iudice non competenti, debet

DE CAPTVRA, ET CARC.

- transmitti ad suum iudicem, & iudex, ad quem transmittitur, non tenetur stare processui formato per iudicem transmittentem. Si exul captus est a familia Prætoris, quamuis statuta locorum dis-
- 20 sponant, bannitos † posse impune offendere, & occidi, non poterit tamen ab ipsa familia impune occidi propter reuerentiam magistratus, & religionem iudicandi. Carceratus † fugiens de carcere habetur pro confesso, & potest procedi contra eum tanquam confessum delictum, pro quo fuit captus, quod nota propter aliquas leges disponentes, absentes non posse diffinitive exulare, nam dictæ leges non habebunt locum in capto fugiente l. qui in carcerem. ff. quod metus cau. Limita tamen prædicta, si constat de delicto l. raptor. C. de Episc. & cleri. Item limita, si reus fugit fractis carceribus, aliter enim si aperto carcere.
- 22 Item quando † carceratio est iusta, nam quando est iniusta, licet, reo fugere, & adeo licita est fuga: quod licet custodes impune offendere, & occidere, Bart. in l. prohibitum. C. de iure fis. Et carceratio
- 23 † tunc dicitur iniusta, quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo. Si carceratus
- 24 † pro aliquo debito auferit de carceribus an custodes teneatur? respondeo quod quando captura est iniusta non tenentur, quia captura iniusta est ipso iure nulla. Idem dic de potestate. Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. Proconsul. & in l. si bonæ fidei. ff. de rei vendi. vbi de multis, & similibus quæstionibus quæritur.

INDEX RVBRICA

RVM, TRACTATVVM,

& titulorum in hoc opere de Indicijs contentorum.

Argumentum tractatus, & locorum indiciorum omnium. cart. 5

De atrocitate præmeditati, & quomodo differat a non præmeditato. cap. 1. car. 8

De viso & reperto faciendo per peritos, & de errore ludicum, cap. 2. car. 9

De sanguine profluente propter præsentiam suspectorum. Cap. 3. car. 10

De viso & reperto faciēdo per peritos in veneficio, & noua experientia. Cap. 4. car. 12

De non præsumendo proposito, nisi probetur, & quō probetur, & in quibus fallat. Cap. 5. car. 12

In causa propositi vtrinq; probatur etiam in cōtrarium. Cap. 6. car. 15

De diffinitione, & genere indiciorū. Cap. 7. car. 14

DE INDICIIS PRÆMEDITATI
ante delictum ex persona Tractatus primus.

De malitia, & incontinentia. cap. 1. car. 15

De fama reorum. Cap. 2. car. 16

De conuersatione, & victu. Cap. 3. car. 17

De consuetudine delinquendi. Cap. 4. car. 18

De progenie & natiōe, & talibus similibus. Cap. 5. car. 19.

De physiognomia, & chyromantia. Cap. 6.	car. 19
De nomine. Cap. 7.	car. 20
De pallore. Cap. 8.	car. 21
Pro reo. Cap. 9.	car. 21

DE INDICIIS PRAEMEDITATI ante delictum ex causis Tractatus secundus.

Quid sint causae, & quomodo distribuuntur, & quae ex eis oriatur propositum. Cap. 1.	car. 22
De causis quinque, per quas delinquitur, & quomodo probentur. Cap. 2.	car. 23
Quomodo causae indicent propositum, & reum quando de eo ignoratur. Cap. 3.	car. 24
An inimicitia sola, & sic aliae causae sufficiant ad torquendum. Cap. 4.	car. 26
Pro reo contra causas. Cap. 5.	car. 27

DE FACTO ANTE DELICTVM seu contento cum delicto indicante consilium

Tractatus tertius.	car. 27.
Vbi fuerit. Cap. 1.	car. 28
Vbi visus sit. Cap. 2.	car. 29
Quo cum visus sit. Cap. 3.	car. 30
Nunquid appararit. Cap. 4.	car. 30
Nunquam conuenerit. Cap. 5.	car. 31
Nunquam habuerit de conscijs. Cap. 6.	car. 31
De adiutoribus. Cap. 7.	car. 32
De adiumentis. Cap. 8.	car. 32

Nunquo in loco præter consuetudinem fuerit.

Cap. 9. car. 33

Aut alieno tempore fuerit. Cap. 10. car. 34

**DE INDICIIS HOMICIDII PRÆ
meditati in delicto Tractatus quarrus. car. 34.**

A loco. car. 35

A tempore. car. 35

Ab occasione. car. 36

A modo. car. 36

A facultate. car. 37

**DE INDICIIS MALEFICII PRÆ
meditati post delictū Tractatus quintus. car. 39.**

**DE INDICIIS MALEFICII PRÆ
meditati ex non facto, seu cur facto, ante, in, &
post delictum Tractatus sextus. car. 40**

**DE INDICIIS MALEFICII PRÆ
meditati ex dicto Tractatus septimus, car. 41.**

**EX DICTO IN DELICTO SEV
post delictum Tractatus octauus.**

De dicto offensi & delinquentis. Cap. 1. car. 43

De fama, seu dicto gentium. Cap. 2. car. 44

Ex dicto post delictum, Cap. 3. car. 46,

P iiiij

EX NON DICTO TRACTATUS

- nonus. Cap. 1. car. 47
Mendacium an faciat indicium ad torturā? Cap. 8.
car. 48

DE INDICIIS INDICANTIBVS

de reo, sed non de proposito Tractatus

Decimus. car. 49.

De indicijs per visum vnus testis, seu iudicis. Ca. 1.
car. 49.

De repertis in crimine, siue in loco criminis. Cap. 2.
car. 51.

De armis, veste, & similibus repertis. Cap. 3. car. 52

De fuga. Cap. 4. car. 53

De forma pedum. Cap. 5. car. 55

De cruore in vestimentis. Cap. 6. car. 55

De pallore, & trepidatione, & similibus. Cap. 7.
car. 56.

Ex tactu, odore, & gustatu. Cap. 8. car. 57

De absentia exulum ad inquirendam. Cap. 9.
car. 57.

De sortilegijs. Cap. 10. car. 58

NE REVS PER ALIQUA INDI-

cia conuincatur, vt pœna capitali dam-

netur. car. 60.

INDEX RUBRICARVM ET TITVLORVM

contentorum in tractatu de
Tormentis.

- D**E periculo tormentorum, & de errore iudicū.
Cap. 1. car. 65
- De non torquendo reo nisi constet de delicto.
Cap. 2. car. 66
- De non torquendo reo nisi formato processu, et de
errore iudicum. Cap. 3. car. 67
- De non torquendo nisi publicato processu, & exhibita copia indiciorum, & de errore iudicum.
Cap. 4. car. 69
- De non torquendo sine indicij etiam in crimine læsæ maiestatis; & de errore iudicū. Cap. 5. car. 70
- De non torquendo per indicia nisi plene probata, & quomodo probentur, & de errore iudicum.
Cap. 6. car. 72
- De non torquendo licet sint indicia probata, si aliter veritas haberi potest, & de errore iudicum.
Cap. 7. car. 74
- De non torquendo in causis ciuilibus, nisi in casibus, neque in criminalibus pro parua re, & de errore iudicum. Cap. 8. car. 74
- De non torquendo reo quando sunt plenæ probationes, & de errore iudicum. Cap. 9. car. 75
- Quæ personæ torqueri possint, & quæ nō. Ca. 10. car. 76.

- De non torquendis clericis, & de privilegijs eorū
 cap. 11. car. 79
- Quomodo, et quo moderamine procedatur ad tormenta, & de errore iudicum. cap. 12. car. 80
- Quo tempore, & à quibus incipiat tortura, & de errore iudicum. cap. 13. car. 81
- Per quot dies, & quanta tortura afficiatur reus, & de errore iudicum. cap. 14. car. 82
- De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore iudicum. cap. 15. car. 83
- De interrogationibus faciendis in tormentis reo confessio, & de errore iudicum. cap. 16. car. 85
- De nominato per tortum torquendo, vel non, & de errore iudicum. cap. 17. car. 86
- De confessione spontanea, & de errore iudicum. cap. 18. car. 87
- De confessione metu tormentorum, & de errore iudicum. cap. 19. car. 90
- De confessione in tormentis verificanda, & de errore iudicum. cap. 20. car. 91
- De confessione ratificanda, & quando reus ratificare recusat, & de errore iudicum. cap. 21. car. 93

INDEX RVBRICARVM ET TITULORUM contentorū in tracta. Singularium quæstionum criminalium.

Qui accusare possunt vel non.	cap. 1.	car. 97
Qui accusari possunt, & infra quod tempus.	cap. 2.	
	car. 99	
De accusatione, siue libello.	cap. 3.	car. 102
Quando, & quomodo accusator probare debet.		
	cap. 4.	car. 103.
De accusatore non probante, seu per calumniam accusante.	cap. 5.	car. 104
De modo accusandi p exceptionē.	cap. 6.	car. 105
De denuntiatione.	cap. 7.	car. 107
De inquisitione.	cap. 8.	car. 109
De captura & carcere.	cap. 9.	car. 112

EORVM OMNIUM QVÆ IN HOC OPERE D.

FRANCISCI CASONI

Opitergini iuriconsulti celeberrimi con-
tinentur locupletissimus index.

DE LITERA A.

- A**bsens non damnatur, si contra eum delictum probatum non fuerit. car. 58. nu. 7
- A**bsentiæ indicium tollitur per spontaneam præsentationem rei. car. 58. nu. 2
- A**bsentia rei potest contingere ex diuersis causis, & accidentibus. car. 58. nu. 4
- A**bsolutus à denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret ab accusatione? car. 108. nu. 2 3
- A**ccidentia, quæ in delicto spectentur, ut indicia deliberationis orientur? car. 35. nu. 4
- A**ccusandi post mortem ius durat p̄ quinquenniū. c. 100. n. 10
- A**ccusare in crimine priuato quis non potest, nisi sua intersit, uel poena fisco sit applicanda. car. 98. nu. 9
- A**ccusare quilibet potest, qui non prohibetur, et qui sint prohibiti? car. 97. nu. 1
- A**ccusare uolentes, debent id sine mora facere. car. 98. nu. 5
- A**ccusari an plures possint in uno libello de eodem delicto? car. 102. nu. 1 2
- A**ccusari an unus possit in uno libello de pluribus delictis? car. 102. nu. 1 2

I N D E X.

- Accusari non potest quis post lapsum uiginti annorum, fallit in casibus ibi positis.* car. 100. nu. 9
- Accusari quæ personæ possint, & quæ non?* car. 99. nu. 2
- Accusari quis ex eodem delicto simul & semel diuersis legibus nequit.* car. 102. nu. 13
- Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello?* car. 102. nu. 24
- Accusari quæ quædo possit à pluribus eodè libello.* car. 102. n. 15
- Accusatio quid sit?* car. 101. nu. 2
- Accusatio quid continere debeat?* car. 101. nu. 7
- Accusatio per modum exceptionis quando habeat locum, & per quæ inducatur?* car. 105. nu. 2
- Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus.* car. 101. nu. 4
- Accusatione non præcedente quis regulariter non punitur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis.* car. 101. nu. 2
- Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficij, & officij, donec causa finiatur.* car. 102. nu. 20
- Accusatione per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur?* car. 102. nu. 19
- Accusatione per exceptionem proposita contra quem prius procedendum sit ad capturam, an contra accusatorem, uel accusatum excipientem?* car. 106. nu. 4
- Accusator debet subscribere accusationem ad pœnam talionis, et an hodie hæc subscriptio habeat locum.* car. 102. n. 27
- Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumniari uideatur?* car. 104. nu. 2

I N D E X.

- Accusator et accusatus in casu propofiti poffunt utrinq; probare.* car. 13. nu. 1
- Accusator, & accusatus in crimine falſi poffunt torqueri, modo ſint indicia.* car. 79. nu. 22
- Accusator petere non debet reum puniri certa pœna, ſed ſufficit, quòd petat eum puniri ſecundum formam iuris & ſtatutorum.* car. 101. nu. 9.
- Accusator reum ex cauſis demonſtrabit.* car. 25. nu. 5
- Accuſatore non probante reus abſoluitur, & quid ſi probatum ſit de diuerſo, quàm poſitum ſit in libello, an reus abſoluitur, uel puniatur de eo, quod probatũ eſt. c. 104. n. 1*
- Accuſator ſuperueniens quando à iudice inquirente repellatur?* car. 111. nu. 29
- Accuſatus ab aliquo de uno crimine non poteſt de eodem ab alio accuſari, niſi primus accuſator deceſſerit, uel procedere impediatur.* car. 99. n. 7
- Accuſatus an poſſit accuſatorem ſuum accuſare? c. 98. n. 10*
- Accuſatus de homicidio, ſi negauerit, ſi poſtea probetur occiſiſſe, poterit dicere feciſſe ad ſui deſenſionem. c. 48. nu. 4*
- Accuſatus excipiens contra accuſantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, uidetur accuſare, & ſuper ea tanquam ſuper accuſatione procedendum erit, & in hoc accuſationis ſubſtantialia erunt obſeruanda. car. 105. nu. 2*
- Accuſatus non poteſt opponere crimen in modum exceptionis lite conteſtata.* car. 105. nu. 3
- Accuſatus, uel inquiſitus ſi recuſet reſpondere accuſationi, uel inquiſitioni, poteſt torqueri etiam ſine indiſijs ad eruendam reſponſionem, ut poſſit procedi.* car. 67. nu. 2
- Adiumenta diuerſis modis conſiderantur.* car. 33. nu. 2

I N D E X.

- Adiutores uarie considerantur.** car. 32. nu. 3
- Adiutorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilij indicium præstat.** car. 32. nu. 2
- Aduocati & defensores dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat.** car. 95. nu. 20
- Aetas senilis, & decrepita quæ dicatur?** car. 77. nu. 23
- Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur.** c. 21. n. 7
- Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?** car. 8. nu. 4
- Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animum occidendi.** car. 33. nu. 2
- Amicorum, uel sociorum certo loco & tempore conuentus, & adunatio, ut eos ducat ad maleficium, indicat propositum.** car. 31. nu. 50
- Amicus secutus amicum cum ense, ut aliquò eum comitetur, si obuiam sorte inimico fiat; an & quando de auxilio teneatur?** car. 31. nu. 32
- Animi uicium cum causa conglutinari ad indicandum reum licet, atque quibus sit uicij subiectus reus, ostendere oportet.** car. 25. nu. 11
- Animus, & corpus propter affectionem sæpius commutatur; quod ante, uel post delictum contingit.** car. 21. nu. 4
- Animus præsumptione uerbi, uel facti probatur.** car. 28. n. 4
- Apparatus indicat propositum.** car. 30. nu. 2
- Apparatus non debet uideri frustra factus.** car. 31. nu. 6
- Appellari non potest ab interlocutoria in criminalibus, nisi quotiens ad torturam proceditur, nam ad eã stante appellatione non procedetur.** car. 74. nu. 4

I N D E X

- Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguatur?* car. 99. nu. 3
- Argumentum, signum, & presumpcio sunt minora, quam indicium.* car. 14. nu. 2
- Arma euaginata portans presumitur portasse ob facilitatem aggrediendi, & perficiendi delictum.* car. 30. nu. 3
- Arma ferens qui non assueverit, presumitur precogitasse, nisi contrariam causam ostenderit.* car. 30. nu. 2
- Armorum, ac ceterorum instrumentorum genus deliberationem ostendit.* car. 33. nu. 1
- Arma, uestes & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?* car. 52. nu. 2
- Associans delinquentem ante, uel post delictum nunquid uideatur socius criminis?* car. 39. nu. 2
- Associans delinquentem ante delictum uidetur socius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.* car. 31. nu. 1
- Associans delinquentem post delictum, an delinquendi facultatem prebuisse dicatur?* car. 38. nu. 5.
- Associans post delictum presumitur occulte auxilium prebuisse.* car. 18. nu. 2
- Associatio mali hominis inducit indicium premeditati, & consilij.* car. 30. nu. 3
- Astans armatus dum delictum comittitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatem delinquendi prebere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.* c. 38. n. 4
- Atrocitas delicti ex quibus crescat?* car. 38. nu. 14
- Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus redditur timidor, & insultans audacior.* car. 38. nu. 7
- Auxilium prestare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur,*

I N D E X

tur, acclamat.

car. 38. nu. 6

D E L I T E R A B.

Bannitum ueneno occidere nõ licet, licet posset per leges impune occidi. car. 9. nu. 6

Bannitus captus à familia, non potest ab ea impune occidi.

car. 14. nu. 20

Bannitus per cõtumaciam si se presentet, an ob id tantum, si ne alijs indicijs possit torqueri? car. 57. nu. 1

D E L I T E R A C.

Cadaver inspici debet à peritis, & an ij deponere debeant de credulitate, an de ueritate in casu ueneficij? car. 11. nu. 2

Cadaveris & eius uulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad iudices propter periculũ iudicandi. car. 66. nu. 2

Cadaveris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici super ea requiri debent, & hæc si omittantur processus est nullus. car. 9. nu. 6

Cadaver prius est inspiciendum, eius qualitas in actis referenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis sint, & quo armorũ genere illata fuerint, & quæ mortis causam præstiterint. car. 9. nu. 2

Cadaver si effundat sanguinem propter presentiam suspectorum, an magnum præstet indicium, saltem ad inquirendum? car. 10. nu. 2

Calor in cadauere seruari potest usque ad septem horas, & ideo intra illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet. car. 10. nu. 3

Q

I N D E X

- Calumnie suspitio ab accusando repellit.* car. 98. nu. 6
- Calumniosus accusator, ante litem contestatam ab accusatio-
ne desistens, an possit puniri? Et quid de accusante per
modum exceptionis?* car. 104. nu. 3
- Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur, Et in ea-
dem sententia, qua absolvitur reus.* car. 102. nu. 18
- Capi potest in ecclesia reus propter atrox delictum, Et quid
in alijs delictis?* car. 113. nu. 6
- Capi se à familia non permittens, si occidatur, homicidium
erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto
civilis.* car. 113. nu. 13
- Capti gaudet privilegio miserabiliũ psonarũ. c. 114. n. 15*
- Captura rei an Et quando fieri possit sine auctoritate iudi-
cis?* car. 113. nu. 3
- Captus à iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudi-
cem, Et is non tenetur stare processui formato per iudi-
cem transmittentem.* car. 114. nu. 19
- Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine dam-
nari, nisi aliter de maleficio conuincatur.* car. 62. nu. 16
- Captus pro leui crimine, pro quo non ingeritur poena san-
guinis relaxari debet fideiussoribus, aliàs iudex tenetur
in syndicatu.* car. 113. nu. 7
- Caput percutiens, uidetur fecisse, ut certius offendat, Et oc-
cidat: Et quid si baculo percusserit?* car. 36. nu. 3
- Carcer est species tormenti.* car. 113. nu. 8
- Carcer est species torturæ.* car. 81. nu. 8
- Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit ser-
uatus iuris ordo in capiendo.* car. 114. nu. 23
- Carceratus an possit citari ad aliquem actum, Et an contra-*

I N D E X

- here possit, saltem cū eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc
ut se liberet? CAR. 114. NU. 17
- Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro con-
fesso, si constet de delicto. CAR. 114. NU. 21
- Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistentes cu-
stodes impune offendere, & occidere. CAR. 114. NU. 22
- Carceratus iuste pro uno debito uel delicto potest recōmen-
dari pro alio. CAR. 114. NU. 18
- Carceratus si aliquid confiteatur sine alia tortura, confessio
non dicitur spontanea, quia carcer est species tormenti.
CAR. 91. NU. 7
- Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum
detineri fecit. CAR. 114. NU. 16
- Casus in quibus deueniri potest ad torturam sine plenis indi-
cijs. CAR. 71. NU. 6
- Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauere.
CAR. 10. NU. 9
- Casus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non constet.
CAR. 88. NU. 9
- Causa delicti debet ostendi, alijs indicia contrā reum nullam
uim habent. CAR. 22. NU. 2
- Causa in impulsione, & ratiocinatione diuiditur. C. 23. N. 4
- Causa in reo, ad indicia maleficij elicienda, est perquirenda,
quam reus uel affuisse negabit, uel extenuabit, uel non suf-
ficere dicet, nisi cum uicio personæ iungatur. CAR. 5. NU. 3
- Causa quæ proprie dicitur? CAR. 23. NU. 3
- Causæ ad hoc ut probent, debent esse in processu probatæ in
specie, non in genere. CAR. 2. NU. 5
- Causæ debent esse grauiores, quotiens queritur quis deliquit

I N D E X

- rit, quàm quando queritur propositum, cum de reo constat. car. 25. nu. 8
- Cause ni præcedant, nec causatū præsumitur. car. 41. nu. 7
- Cause non indicant nisi cum uitio personæ iungantur. car. 27. nu. 2
- Cause non solū indicant propositū, sed etiā reū. c. 25. nu. 7
- Cause, quæ inducunt homines ad maleficia patranda, ultra inimicitias sunt multæ. car. 42. nu. 18
- Cause, quas in maleficio querere oportet, quot sint. car. 23. nu. 1.
- Cause quot circumstantias continere debeant. car. 24. nu. 7
- Causas in adulterio, uel furto querere nihil attinet, quia illas ipsa crimina secum habent. car. 24. nu. 2
- Cautius est agendū in causis criminalibus quā in ciuilibus, & in eis forma iudicij est fortius obseruanda. c. 69. nu. 6
- Ciuiliter & criminaliter an eodem libello agi possit. car. 102. nu. 10
- Christus ob uoces populi fuit crucifixus. car. 46. nu. 14
- Chyromantia de homine præsumptionem prebet. c. 20. n. 4
- Chyurgi, siue Syndici, qui tenetur uulnera denuntiare, an leues percussiones denuntiare teneantur, uel eos qui cum unguibus offenderint? car. 108. nu. 4
- Clamans contra offensum, licet nihil agat, censetur conscius. car. 44. nu. 11
- Clamor uulnerantis exauditus an faciat indicium ad torturā. car. 43. nu. 1
- Clamor uulnerati, dicētis se offendi à tali, an contra nominatum indicium faciat? car. 43. nu. 4
- Clausula, sepe & sepius &c. quare in inquisitione ponatur.

- car. 110.** nu. 2
**Clerici infames, uel deprehensi in delicto torquentur, aliàs se-
 cus,** car. 79. nu. 2
- Clerici in omni delicto sunt fauorabiliores laicis, & indi-
 cia, per quæ conuincuntur laici, contra clericos nihil ope-
 rantur.** car. 80. nu. 7
- Clerici multa habēt priuilegia ī materia torturæ. c. 79. n. 2**
- Clerici per laycos accusari non possunt, quamuis sint primæ
 tonsuræ: hodie tamen secus est.** car. 99. nu. 5
- Coadunati plures si delinquant, præsumuntur ex proposito
 delinquere.** car. 34. nu. 2
- Coadunatio quandò plures occidunt, in dubio an præsuma-
 tur de industria facta.** car. 32. nu. 7
- Coadunatio censetur malo animo facta, delicto secuto.** car.
 32. nu. 9
- Comitatus, & multitudo adiutorum parit indicium delibera-
 tionis.** car. 32. nu. 6
- Cōmissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiā in tēpus suc-
 cessoris, si facta fuerit cum causæ cognitione. c. 113. n. 5**
- Competitorum, uel riualiū altero interfecto, præsumitur cō-
 tra alterum.** car. 24. nu. 3
- Confessio de pluribus delictis licet sæpe ratificata non nocet,
 nisi constet de illis.** car. 95. nu. 16
- Confessio etiam ratificata non habet uim ueritatis sine alijs
 signis.** car. 95. nu. 18
- Confessio etiam spontanea an debeat ratificari. c. 91. nu. 10**
- Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturā, dūmodò sit
 uerisimilis, & sit probata per duos testes.** car. 46. nu. 2
- Confessio extraiudicialis, licet non sufficiat ad condemnandū**

I N D E X

- dum, sed solum ad torquendum, tamen cōfitens potest extraordinariē puniri, tanquam de delicto se glorians.*
car. 88. nu. 22
- Confessio extraiudicialis sine causa non ualet ad obligandū, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta sine scriptura.** *car. 46. nu. 3*
- Confessio facta ab irato, ebrio, uel stolido nō ualet.** *c. 46. n. 2*
- Confessio facta à carcerato, fame, & frigore laborante, dicitur facta metu tormentorum.** *car. 90. nu. 6*
- Confessio facta coram Iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo iudice.** *car. 88. nu. 10*
- Confessio facta in tormentis & legitime ratificata non præcedentibus legitimis indicijs, an ualet, & ex ea an Iudex possit reum damnare?** *car. 94. nu. 4*
- Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando præcessit confessio extraiudicialis?** *car. 94. nu. 6*
- Confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs, sicut non ualet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non ualet.** *car. 83. nu. 22*
- Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit.** *car. 95. nu. 14*
- Confessio in ciuili an præiudicet in criminali, si per principalem facta fuerit.** *car. 95. nu. 13*
- Confessio in tormentis facta tunc demum fidem faciet, quando per certa signa uerificabitur.** *car. 91. nu. 2*
- Confessio licet legitime habita fuerit per tormenta, & fuerit**

I N D E X

- raticata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata à reo per signa, per quæ uerificetur Iudex reum uera esse confessum.* car. 95. nu. 17
- Cõfessio metu tormentorũ diuersis sumitur modis: c. 90. n. 2*
- Confessio nulla non confirmatur per indicia superuentientia post quæstionem habitam, secus si sponte confiteatur, nam tunc sine indicijs damnabitur.* car. 70. nu. 4
- Confessio quando dicatur spontanea, & quomodo debeat raticari?* car. 87. nu. 3
- Confessio spontanea an raticetur?* car. 89. nu. 18
- Confessio ut dicatur facta metu tormentorum an sufficiat probare quem fuisse detentum?* car. 91. nu. 8
- Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam raticandam? uel quantum tempus sit interponendũ? c. 94. n. 2*
- Confessione non uerificata reos damnare exemplo pernitiosum est.* car. 92. nu. 5
- Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant.* car. 87. nu. 1
- Confessioni rei ne credant iudices licet sæpius raticata, nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata.* car. 65. nu. 9
- Confessionis in tormentis factæ uerificatio ex quibus haberi possit.* car. 92. nu. 2
- Confessionum alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis.* car. 87. nu. 2
- Confessus aliquñ potest dånari absq; raticatione, qñ signa sunt talia, ut non sit probatio in contrariũ.* car. 94. nu. 9
- Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones.* car. 62. nu. 25
- Confessus crimen, de quo erant indicia, an possit interrogari*

I N D E X

de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant
indicia contra eum? car. 85. nu. 8

Confessus debet per tres dies conquiescere antequam duca-
tur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fuerit
ratificata paruo momento, dicetur ratificata metu tormen-
torum. car. 94. nu. 3

Confessus legitime in iudicio, potest ad totum id, super quo
proceditur contra eum ciuilitur uel criminaliter condēna-
ri, licet processus sit ineptus. car. 46. nu. 4

Confessus per stoliditatem non dicitur conuictus, nisi perseue-
rauerit: idē in confessione nuda, & sine causa, uel ab irato
facta. car. 88. nu. 12

Confessus sepius in tormentis, & ad perseuerandum ductus
semper negans, an & quot uicibus possit torqueri, ut per-
seueret? car. 94. nu. 8

Confessus si in confessione perseuerare nolit, sed uelit proba-
re contrarium, an non sit amplius torquendus, sed audien-
dus? car. 95. nu. 12

Confessus si non perseueret, an repetatur in tormētis ut per-
seueret? car. 94. nu. 7

Confessus sponte an possit statim sine ulla defensione dam-
nari? car. 68. nu. 5

Confessus sponte debet saltem moneri ad faciendum suas de-
fensiones rationibus, de quibus ibi. car. 91. nu. 12

Confessus sponte in aliquibus casibus nō dānatur. c. 88. n. 7

Confessus sponte potest damnari ex quolibet etiam inordina-
to processu, & sine indicijs præcedentibus. car. 88. nu. 6

Confidentie signum est non pallefcere, & non expauescere,
cum naturaliter quis expauescere debeat. car. 57. nu. 8

I N D E X.

- Confitens occidisse aliquem an sit damnandus, si non constet de corpore, uel id non sit uerimibile?* car. 66. nu. 5
Confitens se occidisse ad sui defensionem, si id non probet, an ad mortem damnari possit? car. 89. nu. 13
Coniecturæ ex consilijs quæ uere indicant reum delicti? car. 28. nu. 5
Conscientia scelerum mille testes, car. 54. nu. 12
Conscij qui sint, & qui teneantur de delicto. car. 31. nu. 2
Consilia ante delictum quomodo considerentur, & proponantur? car. 28. nu. 3
Consilia post causas sunt intuenda. car. 27. nu. 1
Consilia que sint, & quomodo desinantur? car. 27. nu. 2
Consilia referuntur ad partem indiciorum, quæ ex causis dicuntur. car. 28. nu. 6
Consilij, uel occulti auxiliij præsumptio oritur contra associantem post delictum. car. 39. nu. 3
Constitutio si fiat tertio præseste, & tacente, ille non dicitur consentire. car. 47. nu. 8
Consuetus delinquere, ex hoc solo indicio an torqueri possit? car. 18. nu. 1.
Consuetus committere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse, & an possit pœna ordinaria puniri? car. 12. nu. 6
Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio? car. 66. nu. 4
Contra minorem doli capacem sine curatore de obseruantia communi proceditur. car. 76. nu. 3
Contumacia sola quis torqueri non debet. car. 58. nu. 6
Contumax ex dispositione statuti nõ habebitur pro confesso,

I N D E X.

- quotiens iudici non confiterit de delicto.* car. 101. nu. 5
Contumax quando non habeatur pro confesso ex forma statuti. car. 10. nu. 7
Contumax reus si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri. car. 58. nu. 8.
Conuersans cum inimicis occisi praesumitur ex proposito occidisse. car. 17. nu. 3
Conuersatio cum malis hominibus inducit inditium ad torturam contra delinquentem. car. 30. nu. 2
Conuersatio mala est male actionis indicium. car. 17. nu. 1
Conuictus quis aliqua lege dici non potest ex indicijs etiam in dubitatis. car. 61. nu. 9
Conuiuia indicant proposita, & seditiones. car. 29. nu. 4
Cordis dispositio magis apparet in facie, quam magis urgent omnes sensus, quam alias partes. car. 56. nu. 2
Credulitas testium etiam fidedignorum non condemnat, & multominus uulgi, aut populi. car. 45. nu. 5
Criminales quaestiones iuramento reorum non deciduntur. car. 54. nu. 1 2
Cruor si in uestimentis, aut armis alicuius appareat, acriatur indicium ad torturam? car. 55. nu. 1
Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto e carcere au fugiat. car. 114. nu. 24

D E L I T E R A D.

- Deuriones, & eorum liberi, milites, doctores, & aduocati propter dignitatem torqueri non possunt. hodie tamen hoc non obseruatur.* car. 77. nu. 1 3
Defensionem reus non potest renuntiare. car. 62. nu. 20

I N D E X.

- Defensionis renunciatio à reo facta , quando à iudice fit ad-
mittenda? car. 62. nu. 23
- Defensio reorum non potest lege Pontificis , aut Imperato-
ris tolli , cum sit de iure naturali. car. 62. nu. 19
- Delictum quo casu per mendacium approbari uideatur ?
car. 48. nu. 5
- Delinquens si sit persona uilis , præsumitur cum auxilio fecis-
se. car. 32. nu. 5
- Deliquisse ille præsumitur , qui ex delicto commodum conse-
quitur , uel incommodum euitat , uel cui ita forte uidetur.
car. 25. nu. 3
- Denuntians an consequatur beneficium statuti præmium pro
ponentis indicanti delictum , uel accusatori? c. 108. n. 12
- Denuntians an possit recipi in testem. car. 108. nu. 11
- Denuntians an teneatur edere libellum , sicut accusator? c. 108,
numero. 16
- Denuntiantes aliquem qui non deliquit , an & quando excu-
sentur? car. 107. nu. 6
- Denuntiantes malitiose non aggravantes delictum , tenentur
de falso. car. 107. nu. 5
- Denuntiantes ratione officij , an ad expensas teneantur? c. 107
numero. 7
- Denuntiantibus officialibus , quando & in quibus casibus cre-
datur? car. 107. nu. 8
- Denuntiare quis teneatur maleficium commissum in confini-
bus duarum uillarum? car. 107. nu. 2
- Denuntiare qui tenentur sub pœna , an excusentur si accusa-
tor præuenerit? car. 107. nu. 9
- Denuntiatione facta per saltuarium , non dicitur de delicto

I N D E X.

- constare. car. 108. nu. 14
- Denuntiatio quando sapiat accusationem, uel instigationem?
car. 108. nu. 17
- Denunciatio sola non facit aliquam probationem uel iudiciū,
 sed tantum sufficit ad inquirendum. car. 108. nu. 15
- Denuntiator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione
 officij ad id tenentur. car. 107. nu. 1
- Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor. car. 45. nu. 8
- Dies an exprimendus sit in accusatione? car. 101. nu. 8
- Dominus dat sapientiam, & consilium, et qui negligit legem,
 et cōsiliū eius, perdetur à paruulis, et à stultis. c. 61. n. 22
- Ducens aliquem per locum, in quo scit inimicum offensi adesse,
 præsумitur particeps criminis. car. 31. nu. 3

D E L I T E R A E.

- Exceptio accusatoria in quibus ab accusatione differat?
car. 106. nu. 5
- Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur ut calum
 niosus accusator? car. 106. nu. 16
- Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsумitur de deli-
 cto prægogitare. Idem si acuerit arma, uel aliquam expe-
 rientiam fecerit, uel in loco uicino arma reposuerit. c. 30.
 numero. 4

D E L I T E R A F.

- Facere qui instituit, & potuit, fecisse præsумitur. c. 28. n. 9
- Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: aut non faciens id,
 quod fieri solet, aut debet, contra se indicat. car. 40. nu. 3

I N D E X.

- Facta aut consilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.* car. 5. nu. 4
- Factum quid ad defensionem fuisse per cōiecturas probatur.* car. 42. nu. 16
- Facultas delinquendi quomodo consideretur?* car. 37. nu. 1
- Facultas occidendi quando præstari uideatur, & unde indicium tractatus oritur?* car. 38. nu. 3
- Fama bona in genere tollit indicia in specie.* car. 17. nu. 10
- Fama bona tuetur reum à tortura.* car. 17. nu. 9
- Famæ male indicium cessat, si probetur à tribus annis citrà reum fuisse bonæ uitæ.* car. 16. nu. 7
- Famæ, seu dicto gentium an & quando sit credendum?* c. 44. numero. 2
- Fama est solum preparatorium inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum.* car. 45. nu. 7
- Fama mala ad hoc ut noceat, debet esse in eodem genere mali.* car. 16. nu. 5
- Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs rei opinionem grauet?* car. 16. nu. 4
- Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.* car. 16. nu. 8
- Fama quando faciat indicium ad torturam?* car. 45. nu. 2
- Fama quid sit, & quomodo consideretur: & an faciat sufficiens indicium ad torturam?* car. 16 nu. 2
- Fama quid sit, & quomodo diffiniatur?* car. 45. nu. 4
- Fama rei est à iudice examinanda.* car. 16. nu. 1
- Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, alias non proceditur, nisi in casibus exceptis.* car. 16. nu. 6
- Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum,*

I N D E X.

- sed ad inquitrendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes.* car. 45. nu. 10
- Fama sola quis torqueri non debet.* car. 45. nu. 3
- Fama uehemens an faciat indicium ad torturam? c. 45. n. 12*
- Fama unde originem traxerit, an sufficiat inspicere, ad hoc, ut ex ea possit ad torturam procedi? car. 45. nu. 9*
- Familia an rem se defendentem impune possit occidere.* car. 114. nu. 14
- Famulus fugiens a domino, an presumatur domini res, si non adsint, furto subtraxisse? car. 54. nu. 20*
- Fideiussores non sunt recipiendi ubi poena corporalis, aut banni ingeritur.* car. 113. nu. 9
- Frater non admittitur contra fratrem, nisi suam, suorum ue iniuriam prosequatur.* car. 97. nu. 2
- Frequentans locum maleficij, habet indicium contra se. c. 9. n. 5*
- Frequentatio loci indicat propositum.* car. 29. nu. 2
- Fuga an aliquo casu faciat probationem.* car. 55. nu. 23
- Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto.* car. 54. nu. 22
- Fuga in proptu idē operatur, quod fuga in actu. c. 55. n. 26*
- Fuga per duos testes probari potest, sicut quodlibet aliud indicium.* car. 54. nu. 20
- Fuga probata in aliquibus casibus dicitur probatū delictum.* car. 54. nu. 17
- Fuga probata, probata etiam dicitur suspicio. car. 54. n. 19*
- Fuga quādo tantum pariat indicium ad torturam? c. 53. n. 3*
- Fuga quotiens potest aliqua probabili causa colorari non facit indicium.* car. 53. nu. 6
- Fuga si alicui obijciatur in crimen, probata fuga, probatum*

I N D E X.

- etiam crimen dicitur.* car. 54. nu. 1 §
- Fuga sola an præstet sufficiens indicium ad torturam, uel tantum faciat suspicionē, nisi cum alijs iungatur?* c. 53. nu. 2
- Fugiens ob suspicionem accusationis, uel inquisitionis, an excusetur? uel si aliquod indicium inde oriatur, an iuramento rei tollatur.* car. 53. nu. 8
- Fugiens post commissum homicidium, an excusetur, si dicat se fugisse, quia timebat, ne consanguinei occisi ipsum offenderent.* car. 53. nu. 7
- Fugiens post querelam, seu inquisitionem formatam, contra se non indicat.* car. 53. nu. 5
- Fur an possit occidi pro parua re.* car. 75. nu. 6

D E L I T E R A H.

- Homicidium quot modis committatur?* car. 8. nu. 2
- Homicidium est maxime detestabile, & in præmeditato omnes tenentur.* car. 8. nu. 3
- Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectum interrogare debeat?* car. 29. nu. 3
- Hominum mores, natura sique ex corpore, oculis, uultu, fronteque Zopirus Physiognomus noscere profitebatur.* car. 20. nu. 3
- Homo male famæ an alijs non concurrentibus possit torqueri, ex solo dicto torti?* car. 86. nu. 3

D E L I T E R A I.

- Iactans se aliquem occisurum, si eum occidat, propositum*

I N D E X.

- presumitur.* cap. 41. nu. 9
- de Ictu & uulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc
duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur di-
cto unius. car. 66. nu. 3
- Illicitum committens ab illiciti poena non excusatur, quam-
uis tale illicitum ad optimum finem peruenerit. c. 59. n. 6
- Illicitum si quis committat, ab illiciti poena non excusatur, li-
cet tale illicitum ad optimum finem peruenerit. c. 70. n. 2
- Impulsio quid sit? car. 23. nu. 5
- Indicia ad torturam debent esse talia, ut suspectus sit reus, &
alijs argumentis, ita probationi admoueantur, ut sola con-
fessio deesse uideatur. car. 65. nu. 8
- Indicia ad torturam sufficientia quomodo cognosci possint?
nu. 3
- Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam poe-
nam capitalem. car. 61. nu. 2
- Indicia ante delictum ex quibus capiantur? car. 25. nu. 23
- Indicia causarum quæ sint? car. 22. nu. 2
- Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo quæstio
haberi possit. car. 22. nu. 2
- Indicia debent esse plene probata per testes reddentes ratio-
nem dicti sui etiam non interrogatos, qui testes etiam de
circumstantijs sunt percunctandi. car. 72. nu. 4
- Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non
proceditur ad torturam. car. 72. nu. 2
- Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propo-
situm, sed etiam reus, cum ignoratur. car. 28. nu. 8
- Indicia ex animi & corporis commutatione ante delictum
contingentia à quibus tractata, & an indicent propo-
situm?

I N D E X.

- fiteatur, & ratificet, damnari tamē non poterit. c. 70. n. 3*
Indiciorum an certa doctrina dari possit? car. 7. nu. 13
*Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis
 etiam prouenit. car. 7. nu. 14*
*Indiciorum copia debet dari à iudice ante torturam; licet iu-
 dices captos statim torqueri hodie iubeant, quorum obser-
 uantia nulla lege nititur. car. 69. nu. 5*
Indiciorum duo sunt genera. car. 14. nu. 4
Indiciorū exemplū dari debet reo opponere uolēti. c. 69. n. 8
*Indiciorum gradus ut cognoscantur, non est recedendum à
 locis Oratorum. car. 73. nu. 10*
Indiciorum loci, & origo, remissive. car. 65. nu. 7
*Indicium ad torturam ex dicto offensi quando oritur? c. 44.
 numero. 6*
*Indicium aliud est remotum & leue, aliud propinquum, &
 graue. car. 14. nu. 6*
Indicium efficax ex consilio, & ratione habetur. car. 5. nu. 1
*Indicium indicans propositum, indicat & interfectorem, li-
 cet non semper puniatur de proposito. car. 14. nu. 5*
*Indicium omne, quod indicat propositum, indicat & interse-
 ctorem, sed non è contra. car. 6. nu. 9*
*Indicium oritur à nomine, si cum eo mala fama concurrat.
 car. 20. nu. 1*
*Indicium oritur contra eum, qui dicit se primo occisum inue-
 nisse, uel primo homicidium uidisse. car. 46. nu. 5*
Indicium propinquū quodnā sit? et quod remotum? c. 14. n. 7
Indicium propositi à pallore oritur contra reum. c. 21. n. 1
*Indicium propositi contra eum oritur, qui dixerit, quòd trabe-
 ret occiso unam pennā de ala: Vel quòd faceret eum ma-*

R

I N D E X .

- le capitare, uel quid simile.* car. 41. nu. 2
*Indicium proprie non est, quod facit unus testis de uisu, sed se
 miplena probatio.* car. 72. nu. 8
Indicium quando oriatur ex dicto torti sine alijs indicijs?
 car. 86. nu. 2
*Indicium remotum à maleficio per duos testes probari debet,
 proximum uerum & immediatum per unum. quod si per
 duos probatur, non indicium, sed plenam faceret proba-
 tionem.* car. 72. nu. 7
*Indicium uarie diffinitur, & diuersimode nuncupatur. c. 14.
 numero.* 2
Indubitata legi, debent esse indubitata iudici. car. 63. nu. 36
Ingerens se est suspectus. car. 46. nu. 6
Inimicitia est indicium remotum à maleficio. car. 26. nu. 2
*Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus, &
 nescitur à quo, si inimicitia fuerit capitalis?* car. 26. nu. 1
Inimicus etiam suspectus quæ probare debeat ne torqueatur?
 car. 26. nu. 5
*Inimicus interfecti, si uisus fuerit solus ambulare in loco deli-
 cti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit con-
 demnari.* car. 50. nu. 26
*Innocentia rei etiam confessi & condemnati omni tempore
 est querenda.* car. 55. nu. 24
de Innocentia rei omni tempore quæri potest. car. 95. n. 22
Innocentia rei quandoq; per causas cognoscitur. car. 92.
 numero. 3
*Inquisitio an formari possit per iudicem originis contra sub-
 ditum pro delictis commissis extra territorium?* car. 122
 numero. 20

I N D E X.

- Indicia ex animi & corporis commutatione contingentia ante delictum magis urgent ad indicandum propositum, quam post delictum ad indicandum maleficum.* car. 11. nu. 6
Indicia ex impetu & affectione ad non premeditatum maleficum nascuntur. car. 9. nu. 6
Indicia imperfecta ubi tendunt ad diversa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam, secus si tendant ad unum totum. car. 73. nu. 12
Indicia indubitata, non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea probari possit. car. 61. nu. 4
Indicia in genere suo debent esse clara & perfecta, & plene probata. car. 72. nu. 2
Indicia maleficij premeditati ex dicto. car. 41. nu. 2
Indicia necessario non concludunt, quando veritas potest aliter se habere. car. 61. nu. 6
Indicia noua que dicantur? car. 83. nu. 8
Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, & per tria tempora. car. 5. nu. 2
Indicia, per que arguitur de delicto, sed non de proposito. car. 49. nu. 2
Indicia persone sine causis non ualent. car. 22. nu. 3
Indicia post delictum ex quibus oriuntur? car. 39. nu. 2
Indicia potiora quare requirantur quando queritur de interfectore quam quando queritur de proposito? car. 18. n. 3
Indicia premeditatum demonstrantia, propter affectum in non premeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant. car. 6. nu. 10
per Indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto,

R

- adulterio.* car. 8. nu. 4
Indicia propositi ex quibus in delicto oriuntur, ex deducantur? car. 34. nu. 3
Indicia propositi scire quare expediat? car. 6. nu. 8
Indicia que oriuntur ex fuga, oriuntur etiam ex preparamenti fuga. car. 55. nu. 25
Indicia, que trahuntur ex his, que consequuntur delictum, que sint? car. 51. nu. 1
Indicia, que vim plenae probationis habent in civilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus. c. 63. n. 24
Indicia quamvis urgentissima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiã si sint talia, que mentem iudicis adeo coerceant, ut aliter credere non possit. c. 62. n. 26
Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt vires iudiciorum: Et an testes debeant esse omni exceptione maiores? car. 12. nu. 3
Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur? car. 40. nu. 2
Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina. car. 65. nu. 6
Indicis verbi duplicem vim habent. car. 42. nu. 11
Indicijs etiam urgentissimis quis non est damnandus capitaliter, sed est torquendus potius, ut possit super certo iudicari. car. 63. nu. 34
Indicijs hominem iudicare exemplo pernitiosum est, cum sepe per ea innocentes fuerint damnati. car. 63. nu. 33
In litijs indubitatis non potest quis damnari, sed tantum torqueri. car. 95. nu. 20
Indicijs non precedentibus si inquisitio formetur, et reus con-

I N D E X.

- batum.* car. 62. nu. 27
- Iudex malefactorum temere, & rei ueritate indiscussa iudicare, aut reum condemnare non debet.** car. 95. nu. 19
- Iudex non admittet aliquod genus remittentis defensionis factæ per reum, nisi uere iudex cognoscat reum nullas habere defensiones.** car. 69. nu. 12
- Iudex non debet male præsumere de his, quæ lege conceduntur.** car. 58. nu. 5
- Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imò mens iudicis debet esse conformis legi.** car. 58. nu. 3
- Iudex non expectata requisitione accusatoris hodie reum torquet.** car. 85. nu. 7
- Iudex per sortilegia inquirens, potest puniri, quamuis reus reperiatur culpabilis.** car. 59. nu. 5
- Iudex potest procedere ex officio super accusatione proposita accusatore desistente.** car. 98. nu. 8
- Iudex quærere debet defensiones rei, etiam post latam sententiam, si ratio innocentie constiterit.** car. 96. nu. 22
- Iudex quando ad capturam procedere possit?** car. 122. nu. 1
- Iudex quando et quibus præcedentibus ad inquisitionem procedat?** car. 120. nu. 1
- Iudex quâdo reum torquere uult, debet tria considerare, qualitatem criminis, tormentorum, & personæ rei. c. 81. n. 3**
- Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne uideatur suggerere, siue procedatur super inquisitione, siue super accusatione?** car. 83. nu. 1
- Iudex si habebat plenas probationes, uel manifesta indicia reum damnat, & non torquet.** car. 75. nu. 1
- Iudex si torqueat reum testibus conuictum, & ille negando**

I N D E X.

- perseueret, postea propter aliquas probationes non poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obseruauerint.* car. 75. nu. 2
- Iudex tenetur ex officio dare copiam indiciorum reo, licet ipse eam non petat.* car. 69. nu. 10
- Iudex teneur inquirere de conditione testis, licet pars non dicat.* car. 69. nu. 7
- Iudex uidens delictum committi, non potest tamen sine alijs probationibus reum torquere.* car. 50. nu. 23
- Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habeatur, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit.* car. 7. nu. 12
- Iudices abhorrerere debent tormenta, nec facile ad ea prosilire, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet indicijs.* car. 65. nu. 5
- Iudices an quando desunt indicia contra aliquem, procedere possint per sortilegia?* car. 71. nu. 10
- Iudices cauere debent, ne homicidas querendo, homicide fiant, & ne alios iudicando, seipsos condemnent.* car. 62. nu. 18
- Iudices debent esse solliciti, & curiosi in explorando facto, et defensionibus reorum, & non debent querere ius ante factum.* car. 62. nu. 13
- Iudices ex indicijs etiam indubitatis quempiam condemnare non debent.* car. 61. nu. 8
- Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiam, que cadit in hominem, relinquendo cetera iudicio Dei.* car. 61. nu. 32
- Iudices non nisi auditis, & pensitatis defensionibus, reorum iudicare meminerint.* car. 61. nu. 10

I N D E X.

- Inquisitio est de iure diuino.* car. 102. nu. 3
- Inquisitio facta aliquo instigante sapit accusationem, unde instigator ad expensas condemnatur, si inquisitus absoluitur.* car. 111. nu. 15
- Inquisitio formari nõ debet nisi pro grauioribus criminibus.* car. 110. nu. 4
- Inquisitio formari non potest post lapsum annorum uiginti, nec etiam accusatio admittitur.* car. 110. nu. 7
- Inquisitio in quibus differat ab accusatione.* car. 111. nu. 12
- Inquisitio loco libelli succedit, & est remedium in defectum accusationis.* car. 110. nu. 6
- Inquisitione pendente si superueniat accusator quando audiat?* car. 111. nu. 18
- Inquisitio non præcedentibus legitimis inditijs est ipso iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur corruunt.* c. 94. n. 5
- Inquisitio quid continere debeat? & an idem quod accusatio?* car. 110. nu. 11
- Inquisitio quotuplex sit? & quæ dicatur generalis?* c. 110. numero. 9
- Intellectus l. decurio C. de pœnis.* car. 46. nu. 15
- Intellectus l. libellorum. ff. de accusatio.* car. 100. nu. 8
- Intellectus l. de minore. s. tormenta. ff. de questio. c. 45. n. 11 & car. 57.* nu. 6
- Intellectus l. questionis modum ff. de questio. car. 66. nu. 12*
- Interrogatoria in criminalibus sunt à Iudice ex se testibus deponentibus facienda, nec debent omitti, cum sint de iure Diuino.* car. 72. nu. 5
- Intrinsicæ in criminalibus probantur p extrinsicæ.* c. 53. n. 2
- Is uidetur fecisse, qui prædixi facere.* car. 42. nu. 12

I N D E X.

- Iudex abstinere debet à nouis tormentis.** car. 81. nu. 2
- Iudex animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo euentu utatur.** car. 29. nu. 4
- Iudex, antequam torqueat reum, tenetur declarare, a veritatem aliter haberi non posse.** car. 74. nu. 3
- Iudex debet esse promptior ad torturam in delictis, quæ occulte committuntur, præcedentibus tamen aliquilibus iudicijs.** car. 70. nu. 5
- Iudex debet examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor adesset.** car. 203. nu. 2
- Iudex debet iudicare ea quæ certo scit, non autem per indicia, quamuis urgentissima.** car. 63. nu. 3 2
- Iudex debet ostendere torquendum medicis, ut moderate eum torqueat.** car. 81. nu. 4
- Iudex examinans testes ad offensam, eos debet interrogare de toto negotio, unde possit explorare reorum innocentiam, nam testes debent deponere pro utraque parte.** c. 72 numero. 6
- Iudex ex seipso etiam nemine petente debet quærere defensiones reorum.** car. 61. nu. 2 2
- Iudex immoderate torquens, an excusetur, si tortus ad instantiam ipsius Iudicis confessus fuerit, se fuisse legitime tortum.** car. 81. nu. 6
- Iudex indebite inquirēs tenetur ad omnes expensas, & interesse partis indebite uexatæ.** car. 110. nu. 5
- Iudex licet cognoscat aliquod delictum, tamen non procedet, nisi præcedant super eo clamor et diffamatio.** c. 110. n. 3
- Iudex licet uiderit homicidium committi, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime pro-**

I N D E X

Maritus & pater uxoris post quadraginta dies accusare prohibentur, multasq; ob alias causas ab uxoris accusatione repellitur. car. 97. nu. 4

Maritus non potest accusare uxorem de adulterio, si ipse de adulterio, vel lænocinio conuincatur, hodie tamen hoc corrigitur. car. 97. nu. 3

Mandatum præsumitur contra dominum, qui famulo suo dixit. non redeas domum, nisi sentiam aliquid noui, si famulus aliquem occiderit. car. 41. nu. 8

Malus qui semel fuit in eodem genere mali semper præsumitur malus. car. 25. nu. 12

Medici quando in criminalibus examinati debeant deponere de ueritate, & quando de credulitate? car. 77. nu. 7

Membrorum suorum nemo est dominus. car. 113. nu. 10

Mendaciter respondens an possit torqueri? car. 48. nu. 1

Mentiri in quibus liceat propter salutem? car. 48. nu. 3

Mercatores falliti possunt torqueri, ut indicent pecunias, scripta, & alia credita. car. 74. nu. 2

Mercatores fugitiui, & decoctores torquētur ut indicēt scripta, & pecunias sibi datas ad negociandū. c. 78. nu. 21

Minans an possit impune offendi ab eo, cui minatus est, in illo actu minandi? car. 42. nu. 19

Minans, & iactans de aliquem occidendo, an sit solitus minas exequi, quomodo consideretur? car. 42. nu. 13

Minans, quando non constat de interfectore, an possit torqueri? car. 42. nu. 17

Minæ præcedentes indicant propositum, quando constat minantem occidisse eum, cui minatus est. car. 42. nu. 10

Minatum fecisse ad sui defensionem quando præsumatur?

CAR. 42. NU. 15

Minatus si minantem occidat an presumatur ex proposito occidisse? CAR. 42. NU. 14

Minor etas in quibus casibus non excuset, quin reus torquetur? CAR. 77. NU. 10

Minor. xiiij. annis non torquetur, sed ferula caditur, ut veritas sciatur, non ut damnetur. CAR. 77. NU. 9

Minor. xxv. annis accusare prohibetur. CAR. 98. NU. 12

Minor. xxv. annis non potest torqueri, nisi ei fit datus curator. CAR. 76. NU. 2

Minor. xxv. annis pro accusatore regulariter examinari non potest, secus in inquisitione. CAR. 3. NU. 16

Modus delicti patrati, deliberationis indicium prestat. CAR. 36. NU. 1

Modus percutiendi premeditationem ostendit. CAR. 36. NU. 2

Mores boni faciunt presumi pro reo, mali uero mores contra reum. CAR. 89. NU. 15

Mortui quando possint accusari, & quando non? c. 99. n. 2

Mulier clamans sibi uim inferri, facit indicium, si reus fuit cognitus. CAR. 44. NU. 10

Mulier preagnans non torquetur, sed expectatur, ut pariat, & post partum supersedetur per quadraginta dies, & si dubitetur, an sit preagnans, obstetrices & medici sunt consulendi, quos sufficit de credulitate deponere. c. 77. NU. 6

Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio, uulnerum propositum indicat. CAR. 37. NU. 4

Mutilati membris, uel aliqua parte corporis uiciati in criminali causa an contra clericos admittantur? CAR. 79. NU. 3

Mutuans pecuniam ei, qui statim delinquit, presumitur ad-

I N D E X

Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis uerse tur iudicium Dei tantum. CAR. 63. NU. 30

Iudices per causas reum querent, cū is ignoratur, c. 25. n. 6

Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari. CAR. 63. NU. 28

Iudici ante omnia constare debet de delicto. CAR. 110. NU. 10

Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere. CAR. 69. NU. 28

Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere. CAR. 62. NU. 22

Iuramentū aliquod in criminalibus non præstatur causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia. CAR. 54. NU. 13

Iuramento probatur ea, que in animo consistunt. c. 53. nu. 9

Iuramentum purgationis est quoddam remedium extraordinarium. CAR. 54. NU. 16

Iurati an teneantur denunciare delicta, que de iure non sunt punienda? CAR. 107. NU. 10

Iurati, qui tenentur denunciare, etiam casus fortuitos notorie impunibiles denunciare debent. CAR. 109. NU. 18

Iuratus tenetur denunciare delictum finito officio suo, de quo non habuit ante notitiam. CAR. 107. NU. 3

D E L I T E R A L.

Latrones de se confessi interrogantur de socijs, mandatoribus, & receptoribus. CAR. 85. NU. 3

Latrones, falsatores monetæ, & mandatarij, possunt in tortura interrogari de consocijs, idq; procedit etiam in sex alijs casibus. CAR. 85. NU. 2

I N D E X

Locus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum uenerum, secus in sacerdote. car. 80. nu. 9

Lenia delicta quæ dicantur? car. 75. nu. 5

Libello eodem potest agi contra producentem falsos testes, & contra falsarios testes. car. 102. nu. 16

Libellus est per accusatorem edendus; hodie tamē per Italiã accusatio fit simpliciter. car. 101. nu. 6

Loci opportunitas ex quibus queratur? car. 35. nu. 2

Loci si sint diuersi, diuersa coniectura concipitur contra reum? car. 29. nu. 1

Locus in delicto deliberationis indicium an præbere possit? car. 35. nu. 1

Locus, in quo quis præter consuetudinem fuerit, uel in quo uersari non consueuerat, uel non debebat, propositi indicium præbet. car. 33. nu. 1

Locus quot modis accipiatur? car. 29. nu. 5

Locutio in aure quando indicet mandatum, uel consilium? car. 41. nu. 6

D E L I T E R A M.

Maleficium apparere prius debet, quam de proposito, aut reo queri debeat. car. 9. nu. 2

Maleficium tollere licet etiam per incantationes demonum, dummodo animus non recedat à Deo. car. 58. nu. 2

Malitia, & Incontinentia rei, indicia maleficij præstat, unde caput erunt accusationis, uel inquisitionis. car. 15. nu. 3

Mandatum seu consilium præsumitur si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit. car. 41. nu. 5

I N D E X

- rit, quòd si senserit rumorem, non se moueat. Vel quòd
sentiet aliquid noui. car. 41. nu. 4
- Occidisse ille præsuntur, qui occidendi causam habuit.
car. 24. nu. 2
- Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, uel nõ fuisse
se offendendi. car. 89. nu. 24
- Offensi dicto quando non sit credendum? nec inde oriatur in-
dicium ad torturam? car. 44. nu. 7
- Offensi dictum, quòd non cognoscere non potest ob aliquas cir-
cunstancias offendentem, non facit indicium ad torturam;
car. 44. nu. 8
- Offenso non creditur sine alijs qualitatibus, etiam quòd ha-
beret in manibus corpus Christi. Et quid si sit in articulo
mortis, & id iuret? car. 43. nu. 5
- Offensus quando non præsuntur mentiri? car. 44. nu. 9
- Operarij conducti ad laborandum in alieno loco accusari nõ
possunt, nisi per dominum eis fuerit protestatum, uel nisi
sint ei loco, de quo agitur, uicini, car. 99. nu. 4

DE LITERA P.

- Pallor an indicium faciat ad torturam. car. 56. nu. 4
- Pallore in reo superueniente, quando interrogatur à iudice,
ob id reus non torquetur. car. 56. nu. 3
- Papa, aut Imperator nõ potest facere aliquam legem, per
quam tollantur defensiones reorum. car. 69. nu. 9
- Papa, uel Imperator non potest cõcedere priuilegia, uel con-
dere legē. contra dispositionē iuris naturalis. c. 80. n. 23
- Pater & filius si sint correi, à filio incipienda est questio,

car. 81. nu. 4.

Pauper prohibetur accusare, nisi sit fidedignus. c. 98. n. 2

Pecunæ suggestæ, & alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum. car. 33. n. 4

Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum deueniat, homicidij pœna punitur, licet homicidiū non sequatur, item in crimine seductionis, & in timente uenenum, ut alteri daret.
car. 8. nu. 5

Perseuerare in cōfessione quæ et quō reus dicatur? c. 93. n. 2

Per quæ male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis.
car. 80. nu. 8

Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuendum est.
car. 25. nu. 2

Persona sicut indicat potestatem & uoluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur. car. 22. nu. 4

Personæ quæ ab accusando arceantur? car. 98. nu. 7

Personæ qualitas ad argumenta, & indicia habenda, est consideranda.
car. 38. nu. 12

Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi.
car. 25. nu. 2

Personæ qualitas indicium in criminalibus præstat: quæ tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis interrogatur.
car. 5. nu. 2

Personæ uicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant.
car. 38. nu. 12

Phyltra amatoria ab amate propinata libidinis faciendæ gratia censentur.
car. 24. nu. 4

Physiognomia mala facit præsumi in genere quæ ad scelera procliuum, sicut à bona, bene præsumitur. car. 29. nu. 2

Pluribus

I N D E X

tutor. car. 32. nu. 4

D E L I T E R A N.

- Natio præsumptionem de hominũ natura præbet.** c. 19. n. 2
- Natura quædam in homine est, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare, & hæc quo nomine uocetur?** car. 7. nu. 5
- Negatiua coarctata loco & tempore potest probari, quia equipollet affirmatiuæ.** car. 13. nu. 6
- Negatiua facti ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem:** car. 13. nu. 3
- Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.** car. 13. nu. 8
- Negotijs attributa quomodo considerentur?** car. 14. nu. 8
- Negotium omne per tria tempora certioribus argumentis arguitur.** car. 14. nu. 12
- Nemo debet ex præsumptionibus damnari, sed probationibus luce clarioribus, cū de hominis uita agitur.** c. 61. n. 3
- Nemo est dominus membrorum suorum.** car. 62. nu. 2
- Nemo reperitur, qui non metuat, oderit, speret, & irascatur, per quas causas delinquitur.** car. 26. nu. 4
- Noctu agens præsumitur malè agere.** car. 35. nu. 2
- Nomen turpe habens primò est torquendus.** car. 82. nu. 5
- Nominatio rei debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter ea non ualet.** car. 86. nu. 6
- Nominati per tortum quando sine alijs indicijs possint tor-**

I N D E X

- queri, & quando non? CAR. 86. NU. 4
 Nominatus per tortum ex hoc solo non torquetur, sed so-
 lum inquireretur, fallit in casibus, in quibus reus interro-
 gari potest. CAR. 86. NU. 2
 Notarius debet scribere reum sponte fuisse confessum, quan-
 do adest aliquis terror. CAR. 87. NU. 4
 Notarius non debet scribere reum sponte confessum, si ali-
 quo terrore fateatur. CAR. 90. NU. 5
 Notarius non potest nec debet scribere reum sponte confes-
 sum, sed sufficit ut scribat, quo loco, quo tempore, quibus
 uerbis confiteatur. CAR. 91. NU. 9

D E L I T E R A O.

- Obuians sorte si occidat, non punietur de premeditato, licet
 animum occidendi habuerit. CAR. 35. NU. 3
 Occasio deliberationis indicium prebet, & quomodo ea con-
 sideretur? CAR. 36. NU. 2
 Occasio quæ proprie sit? & ex quibus oriatur? C. 36. NU. 2
 Occidens aliquem in loco, in quo uersari non solet, presu-
 mitur consultò occidisse, & tale iter fecisse occidendi cau-
 sa. CAR. 33. NU. 2
 Occidens eum, quem tempore illatorum uulnerum bannitum
 fuisse asserit, utrum si in processu non appareat an antea
 uel post uulnera fuerit bannitus, pro uulneribus sit con-
 demnandus? CAR. 104. NU. 4
 Occidens hominem in prætorio, uel ecclesia, presumitur de
 liberate occidisse. CAR. 35. NU. 3
 Occidisse ex proposito ille presumetur, qui alicui prædixe-

I N D E X

- Pluribus rixantibus si quis fuerit occisus, cōtra inimicum, si de indiuiduo non constet, præsimitur, & ex hoc is poterit torqueri.** car. 26. nu. 3
- Positioni duo continenti respondens, si dicat de uno non credere, an de alio fateri credatur?** car. 47. nu. 5
- Prædicamenta, circa quæ uidetur uersari omnis quæstio, sunt decem.** car. 7. nu. 12
- Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat?** car. 12. nu. 5
- Præmeditatum maleficiū nō præsimitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quō id probari possit?** c. 12. nu. 2
- Præsentiā adhibita delicto facit indicium occulti auxiliij, si personæ fuerint ante delictum congregatæ.** car. 38. nu. 8
- Præsentiā si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modo illa præsentiā fiat animo se immiscendi, si opus esset. Secus si forte fortuna: & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi?** car. 32. nu. 10
- Præsumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium, secus de præsumptione iuris.** car. 14. nu. 12
- Præsumptio propositi insurgit contra illum, qui affortauit bona sua de loco, ubi homicidium commisit, ad locum, ad quem postea confugit, uel si bona, uel eorū maiorem partem alienauerit.** car. 31. nu. 5
- Probandi onus incūbit accusatori & accusato, qñ quis fugit, sed qñ quis nō aufugit, incūbit solū accusatori.** c. 55. n. 27
- Probatio coniecturalis est triplex, circa ea, quæ indicant delictum, sed non propositum.** car. 49. nu. 3
- Probatio contra indicia etiā indubitata admittitur.** c. 61. n. 7
- Probatio indirecta in criminali cā saepe cōceditur.** c. 13. n. 3

- Probatio que fit per uisum, omnibus alijs est maior. Et tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de uisus omni exceptione maiores.** car. 49. nu. 2
- Probatio semiplena releuat accusatorem à calūnia, nisi reus contrarium plene probet.** car. 104. nu. 5
- Processu non formato non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto, & notorio criminoso, & in inuenito in flagranti crimine?** car. 67. nu. 2
- Proditorū propositū p modū pcutiēdi cōcipitur.** c. 37. n. 5
- Progenies bona, uel mala, bonum, uel malum indicium præstat.** car. 19. nu. 2
- Prohibere potens si nō prohibeat, præsumitur particeps criminis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxiliij?** car. 58. nu. 9
- Prohibere ualens si non prohibeat an, & quando particeps criminis, & auxiliator existimetur?** car. 38. nu. 10
- Prohibens reum capi uidetur conscius criminis, si affuit delicto, non si incidenter accurrit.** car. 39. nu. 5
- Propositi suspicio ex quibus tollatur.** car. 27. nu. 3
- propositum ante delictū a quibus factis, dictisue inducatur.** car. 28. nu. 7
- Propositū ex leuibus causis præsumitur, n̄ delictū.** c. 25. n. 9
- Propositum ex quibus indicatijs arguatur?** car. 9. nu. 3
- Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.** car. 9. nu. 4
- Propositū indicantia qualia esse oporteat?** car. 14. nu. 10
- Propositum indicat, si quis uisus fuerit frequentare uiam que illum, quem occidit, transitorium sciebat.** car. 29. nu. 4
- Propositum indicatur, si ueteres hospites, aut elicientes domi**

I N D E X

delinquentis fuerint, uel delinquentem habuerit malos fa-
mulos. car. 32. nu. 2

Propositū nō arguitur, qñ rixa fuerit inopinata, licet causæ
precedat, tã secūdū legē Mosis, q̄ iura ciuilia. c. 23. n. 7

Propositum non censetur, nisi industria, & insidie interces-
serint. car. 23. nu. 8

Propositū præsumitur cōtra eū, qui dixit, nō diligo talē, uel
sum ei nociturus si potero, si eū postea occiderit. c. 42. n. 3

Prouocato ignoscitur. car. 106. nu. 7

Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dentium cre-
pitus consequuntur. car. 22. nu. 3

D E L I T E R A Q.

Qualitas offendentis inducit excusationē, siue accusationē,
& demonstrat animum fuisse, uel non fuisse offendendi.
car. 32. nu. 23

Qñ constat quis fecerit, lex de eo præsumit oē malū propter
secutū effectum: secus qñ queritur quis fecerit, quia non
præsumit pro leui causa occidere. car. 25. nu. 20

Querendum est quot, & quantæ sint in reo causæ, ut earum
causa deliquisse uideatur. car. 23. nu. 2

Querēdū nō est de animo, nisi ubi de reo cōstat. c. 49. nu. 2

Quilibet admittitur ad defendendos reos. car. 62. nu. 17

D E L I T E R A R.

Rōnatio quid sit? & qñ interfuisse uideatur? car. 23. nu. 6

Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictum
præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri, nisi
receptus sit recipientis consanguineus, uel aliqua alia iu-
sta causa probetur. car. 39. nu. 4

Recipiens literas debiti si nihil dicat uidetur debitum fateri,

I N D E X

- Et quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum? car. 47. nu. 4
- Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet poena corporalis non ingeratur? car. 113. nu. 12
- Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia? car. 113. nu. 2
- Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, et cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur. car. 113. nu. 12
- Religiosis magis creditur, quam laicis in omni probatione facienda, et in quocunq; alio negotio. car. 80. nu. 12
- Renuntiare defensionis suae an reus possit? et an iudex id admittere debeat? car. 96. nu. 22
- Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur, ut de facto puniri possint? car. 51. nu. 1
- Reperti in domo, ubi perpetratum est maloficium, et nescitur à quo, poterunt torqueri, et an ex hoc possint damnari? car. 51. nu. 2
- Reperti in loco delicti, uel in loco proximo possunt torqueri, maxime si fuerint inimici interfecti, et reperti cum armis. car. 51. nu. 4
- Repertus in flagranti crimine potest à quocunq; capi, sed non detineri, nisi per uiginti horas. car. 113. nu. 4
- Repertus prope mortuum cum gladio poterit torqueri, et an damnari? car. 51. nu. 3
- Repetere reum in tortura si iudex intēdat, debet in actis interloqui, quòd super sedet à tortura incepta, sed non perfecte data. car. 83. nu. 7
- Responso rei dicentis, si feci, feci ad meam defensionem in

I N D E X

- criminalibus non est admittenda.* car. 89. nu. 26
- Responsio rei dubia parit indicia contra eum, quia videtur uelle iudicem fallere.** car. 89. nu. 27
- Rei ad torturam ducti, & interrogati quid sciant de tali re, si respōdeant dixisse. Et interrogati, quid dixerint, respōdeant, esse scriptū, & aliud respōsum dare nolint, an possint torqueri, donec iudici aliter respōdeant?** car. 68. n. 4
- Rei defensiones contra causas.** car. 27. nu. 2
- Rei sponte se tormentis supponentes, sine indicijs torqueri non debent. Idem si accusator & reus petant se torture subijci.** car. 78. nu. 14.
- Rei terreri possunt in casibus, in quibus non possunt torqueri.** car. 71. nu. 9
- Reos ter interrogatos non respondentem accusationi, perinde ac confessos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non est seruanda.** car. 68. nu. 3
- Reus absens non damnatur si contra eum non fuerit probatum delictum.** car. 20. nu. 8
- Reus ante torturā est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato non deueniretur ad torturā.** c. 69. nu. 5
- Reus captus an debeat audiri, an uero possit statim de crimine condemnari?** car. 62. nu. 14
- Reus ex eo quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.** car. 69. nu. 4
- Reus interrogatus per iudicem, si non respondeat, potest etiā sine indicijs torqueri.** car. 47. nu. 3
- Reus in tortura est de se interrogandus, nō de alijs.** c. 84. n. 2
- Reus in tortura si de facto proprio interrogetur, aliquę circumstantiæ an sint exprimendæ?** car. 84. nu. 3

I N D E X

- Reus non conuincitur ob aliqua indicia, ut poena capitali damnetur.** car. 6 1. nu. 1
- Reus nõ debet à Iudice torqueri, nisi ad instantiam accusatoris, sed de consuetudine contrariũ obseruatur.** c. 8 1. n. 2
- Reus non torquetur si de corpore non constet, nec procedi potest per inquisitionem, aut accusationem, nec sponte confessus hoc casu damnatur.** car. 8 5. nu. 8
- Reus ob contumaciam bannitus, si postea capiatur, poterit sine alijs indicijs torqueri.** car. 7 1. nu. 7
- Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest sine per eisdem probare, secus accusator.** car. 1 3. nu. 7
- Reus potest probare contrarium etiam post didicita testificata, & potest torqueri: & an prædicta indicia sine alijs sufficiant?** car. 2 2. nu. 1
- Reus præsumitur discessisse ob causam, per quã accusatur, siue inquiritur, nisi aliam iustam causam probet.** c. 5 3. n. 4
- Reus pro quolibet sufficienti indicio an possit ter quassari?** car. 8 3. nu. 3
- Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?** car. 6 2. nu. 2 4
- Reus suspectus debet interrogari, ubi fuerit, cum quibus comederit tempore delicti.** car. 2 7. nu. 6
- Reus ter solũ debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.** car. 8 3. nu. 1 0
- Reus ut de tractatu possit condemnari, tria concurrere debent secreta locutio, inimicitie capitales cum occiso, & quod homicidium sit secutum incontinenti.** car. 2 9. nu. 2
- Rixa quando censeatur pura, & quando præmeditata?** car. 3 2. nu. 8

I N D E X
DE L I T E R A S.

Sacerdos amplexans mulierem, præsumitur facere causa benedicendi. car. 80. nu. 10

Sacerdotes committentes delicta facinorosa, seu atrocita possunt accusari, & puniri per iudicem laycum. car. 99. n. 6

Sanguis clamat uindictam contra interfectorē. c. 10. nu. 2

Sapientis animum paulisper moueri & contrahi, & pallefcere necesse est, non opinione mali percepta, sed quibusdā motibus rapidis, & inconsultis officium mentis atque rationis peruertentibus. car. 56. nu. 4

Senes, seu decrepiti non torquentur, nec aliās corpore imbecilles. & nu. 12. car. 77. nu. 12

Seruus torquetur ut indicet confocios, maximē quādō sumus in atrocioribus, uel in nece domini, nā interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui sint participes. car. 85. nu. 4

Sexus, etas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, risus, & ingressus suspicionē contra reum præstat. c. 19. nu. 3

Signa leuia in hæresi sufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari. car. 72. nu. 3

Signa maleficij à reo sunt per iudicem petenda ad confessionis uerificationem. car. 92. nu. 4

Sociorum qualitas suspicionem maleficij & propositi inducit. car. 39. nu. 2

Solicitans, siue quæritans quod ad eum non spectat, indicat contra se. car. 40. nu. 2

Solitus delinquere quis dici possit? car. 18. nu. 4

Sortilegia nec èt ad inquirendū indicij præstant. c. 58. n. 3

Sortilegijs & diuinationibus Caldei præcipuè usi sunt in Syria. car. 59. nu. 7

I N D E X

- Sortilegijs, & diuinationibus multi ad tormenta procedunt.*
 car. 58. nu. 2
- Sortilegijs nec uita salus est querenda, uel recuperanda.*
 car. 58. nu. 4
- Statutum prohibens accusatorem, uidetur etiam prohibere iudicem inquirentem.*
 car. 110. nu. 8
- Statutum tribuens beneficium inquisitioni an extendatur ad accusationem, & econtra?*
 car. 111. nu. 13
- Suspiciones malæ trahuntur ex conuersatione, & uictu.*
 car. 17. nu. 2
- Suspicio nõ est iusta causa fugæ, sed per eam arguitur, quod reus deliquerit.*
 car. 54. nu. 10
- Surdus, & mutus, à natura non possunt torqueri, nec etiam damnari, nisi ex dictis testium.*
 car. 77. nu. 5

D E L I T E R A T.

- Tacens habetur pro contradicente in onerosis, & obligantibus personam, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui uideatur uenire ad probationem actus.*
 car. 47. nu. 6
- Taciturnitas domestici parit indicium ad torturam, exemplum ibi ponitur.*
 car. 47. nu. 2
- Taciturnitas imitatur confessionem.*
 car. 47. nu. 2
- Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur respondere negando, aut confitendo.*
 car. 47. nu. 7
- Tactus indicium affert, sed fallax. Idem de odore, gustatu, & simili alio sensu: possunt tamen facere suspicionem.*
 car. 57. nu. 2

I N D E X.

- in Tempore quæ considerari oporteat, & quæ in occasione?
 car. 36. nu. 3
- Temporis duplex est significatio, generaliter enim, & specia-
 liter accipitur. car. 34. nu. 2
- Temporis longinquitas est inspiciēda, nam sæpe oportet com-
 metiri cum tempore negocium. car. 34. nu. 5
- Temporis spacium quomodo consideretur? car. 35. nu. 3
- Tēpus ad indicia elicienda quō considerari debeat. c. 34. n. 4
- Tempus, & occasio in quibus inter se differant? c. 36. nu. 4
- Tempus præteritum maxime ualet, nam & quæ fiant, et quæ
 futura sint, ex præteritis colliguntur. car. 14. nu. 9
- Tempus propositi argumenta præbere potest. car. 34. nu. 2
- Tempus reddit graue delictum. car. 35. nu. 2
- Tempus speciale ad inditia magis confert, probationesque af-
 fert inexpugnabiles. car. 34. nu. 3
- Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in constantem ui-
 rum. car. 90. nu. 3
- Testes celeriter respondentes, antequam totus articulus eis le-
 gatur præsumuntur falsi, & an ex hoc possint torqueri?
 car. 78. nu. 18
- Testes deponentes de negatiua, præferuntur testibus affirman-
 tibus etiam dignioribus. car. 13. nu. 4
- Testes deponentes in genere, et non in specie super causis non
 probant. car. 24. nu. 6
- Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota à ma-
 lesicio. car. 50. nu. 4
- Testes et̄ ifames nō nisi instigati falsum deponūt. c. 50. n. 10
- Testes examinantur citato reo, et existente cōtradictore, alias
 repetuntur, & an hodie id obseruetur? car. 103. nu. 8

I N D E X.

- Testes in criminalibus nunquid debeant esse omni exceptione maiores?** CAR. 104. NU. 5
- Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores?** CAR. 73. NU. 9
- Testis inhabilis in casu accusationis admitti non debet etiam ad torquendum.** CAR. 50. NU. 12
- Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui periuri, & criminali possunt à Papa ad testificandū habilitari.** c. 80. n. 12
- Testes non idonei in casu inquisitionis admittuntur, quia tunc cessat periculum corruptionis.** CAR. 50. NU. 9
- Testes non idonei in inquisitione admittuntur, secus in accusatione.** CAR. 111. NU. 17
- Testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones minui, ac tolli per aliā probationem et contrariā.** c. 69. n. 2
- Testes plures singulares super diuersis indicijs deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, ut oriatur indicium ad torturam?** CAR. 73. NU. 11
- Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio formata recipiuntur, secus in accusatione.** CAR. 111. NU. 14
- Testes nō publicati nō inducūt aliquā probationē.** c. 62. n. 15
- Testes quando omni exceptione maiores ad probandū requirantur, et quando etiā non integri admittantur?** c. 12. n. 4
- Testes semel examinati non debent iterum super eodem examinari: & quid si iterum examinati contrarium primo deposuerint, utrum dictum ualeat?** CAR. 103. NU. 3
- Testes si dixerint uidisse duos solos rixari, et uidisse in fine rixæ unum uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.** CAR. 50. NU. 15

I N D E X.

- Testes specialiter examinati super mala fama an præferantur
testibus deponentibus in genere de bona fama?** c. 17. n. 12
- Testibus non testimonijs creditur.** car. 45. nu. 13
- Testi inimico etiam in casu inquisitionis credendum non est.**
car. 50. nu. 12
- Testis clericus uacillās nō torquetur pp dignitatē.** c. 79. n. 6
- Testis debet esse omni exceptione maior, quando tractatur de
condemnando, secus de torquendo.** car. 50. nu. 8
- Testis de uisu ut faciat indicium ad torturam debet deponere,
quod interfuerit maleficio, alias secus.** car. 50. nu. 3
- Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non cor-
poris.** car. 79. nu. 4
- Testis non idoneus per aliquod priuilegium idoneus fieri non
potest.** car. 52. nu. 7
- Testis qui dicit unum in iudicio, & aliud extra iudicium, inci-
dit in falsum, ut saltem torqueri possit.** car. 78. nu. 19
- Testis qui non est omni exceptione maior in quibus probet?**
car. 50. nu. 6
- Testis si unum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium cui di-
cto standum sit?** car. 78. nu. 20
- Testis uacillans, seu aliter de falso conuictus in causa civili
æque punitur, ac in causa criminali.** car. 78. nu. 16
- Testis uacillans torquetur, alias secus: & quando dicatur ua-
cillare?** car. 78. nu. 15
- Testis unum dicens extra iudicium, contrarium uero in iudi-
cio, an de falso punitur?** car. 103. nu. 4
- Testis unus de uisu facit indicium, nisi aliæ circumstantiæ resi-
stant.** car. 50. nu. 5
- Præmōta et quæstiones nisi certis in rebus interponi Antiqui**

I N D E X .

- uoluerunt. car. 65. nu. 4.
- Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, uel ueriori uia
ueritas haberi potest, licet indicia præcedant. c. 74. nu. 2
- Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, quam bo-
ni ciuitatibus attulerunt. car. 65. nu. 3.
- ad Tormenta non est deueniendum, nisi constet de homine mor-
tuo, & de cadauere, & de uulneribus. car. 66. nu. 2
- Tormenta sunt moderate adhibenda. car. 82. nu. 5
- Tormentis & quæstionibus non semper fides est adhibenda.
car. 65. nu. 2
- Tormentis, humanitatis, religionis & Iurifconsultorum ar-
gumenta repugnant. car. 65. nu. 2
- Tormentorū modus erit iuxta qualitatem indiciorū. c. 82. n. 2
- Tormentorum ordo quis sit? car. 82. n. 2
- Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent, quia
nullum arbitrium habere possunt, nisi pro reo. c. 65. n. 10
- Torquendi qualitas, circa tormentorum metum est confide-
randa. car. 90. nu. 4.
- Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum,
quomodo intelligatur? car. 63. nu. 3 5
- Torquere aliquem si non constet delictum, exemplo pernicio-
sum est, quod etiam procedit in accusatis de furto, & ue-
neficio. car. 67. nu. 6
- Torqueri an possit reus ex dicto unius testis de uisu, maxime
si testis sit omni exceptione maior? car. 49. nu. 2
- Torqueri licet reus consentiat, iudex eum torquere non debet
sine indijs. car. 72. nu. 8
- Torqueri non debet reus non publicato processu. c. 69. n. 1
- Torqueri non debet reus non præcedentibus indijs, alias in-

I N D E X.

- dux punitur, licet per talem torturam reus repertus fuerit commississe crimen obiectum.* car. 70. nu. 2
- Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio, sed alia simul requiruntur.* car. 16. nu. 3
- Torqueri possunt tam mares, quam foeminae, & omnes, qui non sint iure excepti.* car. 76. nu. 2
- Tortura an & quando possit repeti?* car. 82. nu. 2
- Tortura an sit incipienda à debiliore, an uero ab eo, qui uerisimiliter scit ueritatem?* car. 82. nu. 3
- Tortura datur in supplementum in causis criminalibus, quando ueritas haberi non potest.* car. 54. nu. 2 4
- Tortura debet constare in processu, aliter ex brachijs rei cognoscetur.* car. 81. nu. 7
- Torturae metus equipollet torturae.* car. 90. nu. 2
- Torturae repetitio non debet excedere tres uices, ne in infinitum procedatur.* car. 83. nu. 4
- Tortura grauior est poena, quam utriusque manus abscissio.* car. 74. nu. 2
- Tortura incipienda est ab eo, qui solitus est delinquere.* c. 51. n. 3
- Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laycos?* car. 79. nu. 5
- Tortura in criminalibus succedit loco iuramenti.* c. 54. n. 2 5
- Tortura inchoanda est ab eo, qui habet malam physiognomiam.* car. 20. nu. 2
- Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.* car. 81. nu. 2
- Tortura non adhibetur in causis criminalibus leuis prauiudicij, licet legitima praecedant indicia; & an pro talibus uilis persona possit torqueri.* c. 74. nu. 3

I N D E X.

- Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro qualibet uice reus debet habere tres eleuationes, & depositiones.**
 car. 83. nu. 5
- Tortura utrum in causis ciuilibus adhiberi possit? c. 74. nu. 1**
- Torti & confessi de se, de consuetudine totius Italiae in omni casu de socijs interrogantur.** car. 85. nu. 6
- Tortus an iurare debeat facta nominatione correi in tortura?**
 c. 86. nu. 5
- Tortus Bononiae pro delicto ibi commissio, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense territorium perpetrasse, an à potestate Bononiae possit ultimo supplicio condemnari?**
 car. 95. nu. 15
- Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quae uerisimiliter non committuntur sine socijs.**
 car. 85. nu. 5
- Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs sine indicijs?** car. 85. nu. 2
- Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandum, et deducendum quicquid intēdit, nil probauerit.** c. 83. n. 9
- Tortus ultra tres uices, dicitur tortus immoderate, & uidebitur fateri ui & cruciatu tormentorum.** car. 83. nu. 6
- Tractatus initia, & consiliorum ex loco comprehenduntur.**
 car. 29. nu. 6
- Tractatus praesumi potest ex loco, ubi reus fuerit.** c. 28. nu. 2
- Tractatus praesumitur quando homicidium committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personae superuenerint.** car. 37. nu. 2
- Transitus per uiam incōsuetā propositi indicium praebet.** c. 29. n. 8

I N D E X.
DE LITERA V.

- Valetudinarij torqueri nō possunt, si morbus talis sit, ut torturā pati nequeāt sine periculo uitæ, uel corporis. c. 77. n. 8
- Variatio, seu mēdaciū in qbus et circa quæ noceat? c. 48. n. 2
- Veneno quē esse mortuū ex quibus cognosci possit? c. 11. n. 3
- Veneno quem esse necatū indicat liuor, aut tumor cadaueris.
car. 11. nu. 2
- Verborum qualitas animum demonstrat, unde is uidetur fecisse, qui prædixit facere. car. 6. nu. 7
- Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta, seu uestimentum, uel quid simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt. car. 10. nu. 10
- Vestigia, seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta, an faciāt indicium ad torturā, uel ad cōdemnationē? c. 55. n. 2
- Vicini habent indicia contra se, quando rei nō reperiūtur, maxime in furtis, quia saltem scire præsumuntur. c. 52. n. 6
- Viles personæ, & exercentes uiles artes an non admittantur in testes, nisi cum tortura? car. 78. n. 17
- Viles personæ pro re parua torqueri non possunt. c. 74. n. 4
- Visus si aliquis sit exire cum gladio sanguinolento, uel uisus fuerit fugere uersus nemora, delicti indicium manifestum habere dicitur. car. 56. nu. 2
- Visus uibrare gladium contra uulneratum, licet non sit uisus uulnerare, poterit torqueri. car. 50. nu. 24
- Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, ut ex eo damnari possit, cum esse possit, quod eo non obstante non solum non occisor, sed nec uulnerator fuerit. car. 61. nu. 5
- Voces populi uanæ non sunt audiendæ: nec eis est credendum.

I N D E X.

<i>car. 45.</i>	<i>nu. 6</i>
<i>Vox clamantis exaudita non habet vim probationis, sed indicij, nisi alia concurrant.</i>	<i>car. 43. nu. 3</i>
<i>Vox hominum est fallax, quia reperiuntur multi consimilem habere uocem.</i>	<i>car. 43. nu. 2</i>
<i>Utilis reipub. non torquetur, nisi in criminibus atrocibus.</i>	<i>nu. 4</i>
<i>car. 77.</i>	

F I N I S.

E R R A T A.

Pagi. 3. a fronte linea 2. post verbū Maximī, adde, ope. Pagi. 9. a frō. lin. 7. homicidio, lege. adulterio. Pagi. 27. b. lin. 2. i. secundum lege sunt. Pagi. 32. a fron. lin. 1. delinquentem l. delinquens. Pagi. 57. a fron. lin. 23. cap. 9. uult dicere 8. & sic duo sequentia cap. in numero corriges. Pagi. 70. a fron. lin. 19. nu. 9. l. in quibus non possunt torqueri.

R E G E S T V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

Omnes sunt quaterniones.

V E N E T I I S . A P V D . C O M I N V M .
D E T R I D I N O M O N T I S F E R R A T I .

M . D . L V I I .

~~2817~~

~~onits~~

